സംസ്കൃതസാഹിത്യ
പ്രണയികൾ.

ശ്രീ: കെ. നാരായണപിള്ള, എം. ഏ.

സംസ്കൃതസാഹിത്യ പ്രണയികൾ.

ഗ്രന്ഥകർത്താ,

പി. കെ. നാരായണപിള്ള, എം. എ.

(*Headmaster ; Sanskrit College, Trivandrum.*)

Published by

Chitra Publishing House,

Trivandrum.

ഒന്നാം പതിപ്പ് കാപ്പി 500.

1111.

All Rights Reserved.] [വില അണ 8.

പ്രസ്താവന.

പാശ്ചാത്യരും പൌരസ്ത്യരുമായ അനേകം പണ്ഡിതന്മാരുടെ പരിശ്രമത്തിന്റെ ഫലമായി സംസ്കൃതത്തിന് ആധുനികമായ ഒരു ഉദ്ബുദ്ധത ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതു് എല്ലാപേൎക്കും അറിയാവുന്ന ഒരു വാസ്തവമാണല്ലോ. എന്നാൽ പണ്ഡിതവരേണ്യന്മാരായ ഈ മഹാന്മാരുടെ പരിശ്രമത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ചു് കേരളീയരെ ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്ന യാതൊരു ഗ്രന്ഥവും ഏതത്പൎയ്യന്തം മലയാളഭാഷയിൽ ആവിൎഭവിച്ചിട്ടുള്ളതായി അറിവില്ല. ഈ ന്യൂനതയെ പരിഹരിക്കണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടി പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരിൽ ചിലരുടെ സംസ്കൃതസാഹിത്യപ്രവൎത്തനങ്ങളെ വിശദീകരിക്കുന്നതിനായി രചിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥമാണ് ''സംസ്കൃതസാഹിത്യപ്രണയികൾ.'' എന്റെ ഈ യത്നം ഭാഷാഭിമാനികൾക്കു് രുചിക്കുമെങ്കിൽ, സംസ്കൃതസാഹിത്യോന്നമനത്തിനുവേണ്ടി പ്രശംസനീയമായി പരിശ്രമിച്ചിട്ടുള്ള മററു പണ്ഡിതന്മാരെപ്പററിയും ചില വിവരങ്ങൾ മേലാൽ പ്രകാശിപ്പിക്കാമെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ മുദ്രണവിഷയത്തിൽ, മലയാളത്തിലെ മാക്മില്ലൻ എന്നു് പ്രകീൎത്തിതനായ എസ്. ജ്ഞാനസുന്ദരയ്യർ അവൎകളോടു് എനിക്കുള്ള കൃതജ്ഞതയെ ഇവിടെ പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

തിരുവനന്തപുരം
30—4—1111. } പി. കെ. നാരായണപിള്ള.

വിഷയസൂചി.

			പുറം
1.	ഉപോദ്ഘാതം.	... ...	1
2.	സർ വില്യം ജോൺസ്.	...	22
3.	ഡാക്ടർ ബ്യൂളർ.	... ...	32
4.	പ്രൊഫെസർ മാക്സ്മുള്ളർ.		42
5.	സർ മോണിയർ വില്യംസ്.	...	54
6.	പ്രൊഫെസർ മക്ഡോണൽ.	...	63
7.	ഉപസംഹാരം.	... ...	76

സംസ്കൃതസാഹിത്യപ്രണയികൾ.

[ഉപോദ്ഘാതം.]

ഭാരതവർഷത്തിൽ കുടിയേറിപ്പാർത്ത ആൎയ്യന്മാരുടെ സംസ്കാരത്തെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്ന ഒരു ആദർശമാണു് സംസ്കൃതസാഹിത്യം. ആൎയ്യവർഗ്ഗീയരുടെ പൂർവ്വനിവാസസ്ഥാനവും അവർ ഇന്ത്യയിലേക്കു് സംക്രമിച്ച കാലവും ഇന്നും ചരിത്രകാരന്മാരുടെ ഇടയിൽ വിവാദവിഷയങ്ങളായിരിക്കുന്നതേയുള്ളു. ആൎയ്യന്മാർ നാനാശാഖകളായി തിരിയുന്നതിനുമുൻപു് അവർ അധിവസിച്ചിരുന്ന ഭൂവിഭാഗത്തെപ്പററി ഭിന്നങ്ങളായി പതിനെട്ടോളം അഭിപ്രായങ്ങൾ ഇതേവരെ പ്രകാശിതങ്ങളായിട്ടുണ്ടു്. ഇവയിൽ മിക്കവാറും സ്വീകാൎയ്യകോടിയിൽ ഗണിച്ചിട്ടുള്ളതു് ആൎയ്യന്മാർ ഏഷ്യയുടെ മദ്ധ്യദേശങ്ങളിൽ നിവസിച്ചിരുന്നുവെന്നുള്ളതാണു്. ഏഷ്യയുടെ മദ്ധ്യഭാഗത്തുള്ള തങ്ങളുടെ മാതൃഭൂമിയിൽനിന്നും വേർപെട്ട ആൎയ്യന്മാരിൽ ഒരു ശാഖ ഇന്ത്യയിൽ പ്രവേശിച്ച കാലത്തെപ്പററിയും ഗവേഷണപടുക്കളായ ചരിത്രകാരന്മാർ യോജിക്കുന്നില്ല. പ്രാചീനചരിത്രഗവേഷണപടുവായ "ലോകമാന്യതിലകൻ" ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രസംബന്ധമായ ചില തെളിവുകളെ ആധാരമാക്കി ഹൈന്ദവസംസ്കാരത്തിന്റെ പ്രാഥമികവിജൃംഭണം ബി-സി 6000 നും 4000-നും മദ്ധ്യേയായിരിക്കണമെന്നു് സിദ്ധാന്തിക്കുന്നതിൽ നിന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായം, ആൎയ്യന്മാർ ബി. സി. 6000-നു് മുൻപു് ഇൻഡ്യയിൽ പ്രവേശിച്ചിരിക്കണമെന്നാണെന്നു്

നമുക്ക് ഊഹിക്കാം. പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരാകട്ടെ ഈ അഭിപ്രായത്തോട് തീരെ യോജിക്കുന്നില്ല. ഭാരതത്തിന്റെ പ്രാചീനചരിത്രത്തെപ്പററി പല പര്യവേക്ഷണങ്ങളും നടത്തിയിട്ടുള്ള പ്രൊഫ്ഫസർ മക്ഡോണൽ (Prof. Macdonell) പ്രസ്തുതകാലം ബി. സി. പതിനഞ്ചാംനൂററാണ്ടാണെന്നു കരുതുന്നത് ഉപപന്നമാണെന്ന് പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു. സുപ്രസിദ്ധ ചരിത്രകാരനായ "വിൻസെൻറ് സ്മിത്ത്" (Vincent Smith) എന്ന മററാൻ "ഓക്സ്ഫോർഡ് ഇൻഡ്യാചരിത്ര"ത്തിൽ മേലുദ്ധരിച്ച രണ്ടുമതങ്ങളെ പരാമർശിച്ചുകൊണ്ട് രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള അഭിപ്രായം ശ്രദ്ധേയമാണ്. "അപ്രാചീനമായ ഒരു കാലത്തിന്റെ കല്പനയിൽ തത്പരനായ മക്ഡോണൽ വേദസാഹിത്യത്തിന്റെ പ്രാരംഭകാലം ബി. സി 1500-ആയിരിക്കണമെന്ന് പ്രസ്താവിക്കുന്നു. എന്നാൽ അതിലും പ്രാചീനമായ ഒരു കാലത്തെ അദ്ദേഹം ചെയ്തുകൊണ്ടുള്ള അഭിപ്രായങ്ങൾ എനിക്ക് കൂടുതൽ ഉപപന്നങ്ങളായിത്തോന്നുന്നു ....തിലകന്റെ റിഭ്രമജനകമായ സിദ്ധാന്തത്തിന്മേൽ ഒരു വിധി കല്പിക്കുന്നതിന് സാമർത്ഥ്യമുളവാക്കുന്ന ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രവിജ്ഞാനമോ വൈദികസാഹിത്യപാണ്ഡിത്യമോ എനിക്കില്ല. എങ്കിലും എന്റെ അറിവിൽപ്പെട്ടിടത്തോളം അദ്ദേഹം നിർണ്ണയിച്ചിട്ടുള്ളകാലം അതി പ്രാചീനമായിപ്പോയിരിക്കുന്നു." ഒരു ഉത്തമചരിത്രകാരന്റെ സഹനശീലത്തോടുകൂടി ഈ അഭിപ്രായങ്ങളെ വീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്ന സ്മിത്തിന്റെ മതമനുസരിച്ച് ബി. സി. 2000 എന്ന കാലഘട്ടത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ വലിയ അപാകമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ഇപ്രകാരം സംസ്കൃതസാഹിത്യ

രചയിതാക്കളായ ആൎയ്യന്മാർ സ്വദേശമായിരുന്ന ഏഷ്യയുടെ മദ്ധ്യഭാഗത്തുനിന്നും ബി.സി. 2000-ന് മുൻപായി ഇന്ത്യയിൽ വന്നുചേൎന്നുവെന്ന് വിചാരിക്കാവുന്നതാണ്.

വേദങ്ങൾ.

സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തെപ്പററി വിചിന്തനംചെയ്യുന്ന അവസരത്തിൽ വേദങ്ങൾ പ്രഥമഗണനയെ അൎഹിക്കുന്നു. ഭാരതവൎഷത്തിൽ ആൎയ്യന്മാർ രചിച്ചിട്ടുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഏററവും പുരാതനമായുള്ളവ ഋക്, യജുസ്സ്, സാമം, അഥൎവ്വം, എന്നിങ്ങനെയുള്ള നാലുവേദങ്ങളാണ്. ജ്ഞാനാൎത്ഥകമായ 'വിദ' ധാതുവിൽ നിന്നും നിഷ്പന്നമായിരിക്കുന്ന 'വേദം' എന്ന സാങ്കേതികസംജ്ഞ ഭാരതീയരുടെ ഉത്കൃഷ്ടങ്ങളായ പ്രാചീനമതഗ്രന്ഥങ്ങളെ സാമാന്യമായിക്കുറിക്കുന്നു. നാലുവേദങ്ങളിലും വെച്ച് ഋഗ്വേദമാണ് പ്രഥമവും പ്രധാനവുമായുള്ളത്. മക് ഡോണൽ ഇതിനെപ്പററി പറയുന്നതു നോക്കുക:—"അതു് (ഋഗ്വേദം) ഭാരതീയസാഹിത്യത്തിലുള്ള പ്രഥമഗ്രന്ഥം മാത്രമല്ല; പിന്നെയോ ഭാരതീയരുടേയും പാശ്ചാത്യരുടേയും സാഹിത്യങ്ങളിലുള്ള ആദിമകൃതിയാകുന്നു." ഏഷ്യയിലുള്ള തങ്ങളുടെ ജന്മഭൂമിയെ വെടിഞ്ഞുപോയ മററു യാതൊരു ശാഖക്കാരുടേയും വകയായി ഇത്ര പ്രാചീനമായ ഒരു ഗ്രന്ഥമില്ലാത്തതുകൊണ്ടാണ് ഇപ്രകാരം ആ മഹാൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതു്. അനേകം ദേവതകളെക്കുറിച്ച് സാധാരണമായ സംസ്കൃതഭാഷയിൽനിന്നും പലതുകൊണ്ടും ഭിന്നമായ ഒരു ഭാഷയിൽ (വൈദികസംസ്കൃതത്തിൽ) രചിച്ചിട്ടുള്ള 1028 സൂക്തങ്ങൾ ഇതിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. മാതൃകയ്ക്കു വേണ്ടി അഗ്നിദേവതാകമായ ഒരു ഋക് ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കാം.

"അഗ്നിമീളേ പുരോഹിതം
യജ്ഞസ്യ ദേവമൃത്വിജം
ഹോതാരം രത്നധാതമം"

ഋഗ്വേദത്തിൽനിന്നു ഒട്ടനവധി ഋക്കുകൾ മററുവേദങ്ങളിൽ പകർത്തിയിരിക്കുന്നു. അഥർവ്വവേദത്തിന് വേദകോടിയിൽ പരിഗണന സിദ്ധിച്ചതുതന്നെ വളരെക്കാലത്തിനുശേഷമാണ്. ഋഗ്വേദവും അഥർവ്വവേദവും, അതിപ്രാചീനമായ മതത്തിൻെറ സ്പഷ്ടസ്വഭാവത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതിനാൽ ഇവരണ്ടും ഏററവും വിലയേറിയ ഗ്രന്ഥങ്ങളായി ലോകം ഗണിച്ചുവരുന്നു. സിന്ധുനദി അനേകം കൈവഴികളോടുകൂടി പ്രവഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പഞ്ചാബ്, കാബൂൾ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളിൽ നിവസിക്കുന്ന കാലത്താണ് ആര്യന്മാർ ഋഗ്വേദം നിബന്ധിച്ചിട്ടുള്ളത്. അക്കാലത്ത് ആര്യന്മാർക്ക് ലിപികൾ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അതിനാൽ അവർക്ക് വേദാഭ്യസനത്തിന് ഗുരൂപദേശം മാത്രമാണ് സാധകമായിരുന്നത്. ഗുരുനാഥന്മാരുടെ മുഖത്തുനിന്നും നിർഗ്ഗളിക്കുന്ന വേദഭാഗങ്ങളെ കേട്ടു പഠിക്കുക എന്ന രീതി അനുവർത്തിച്ചതിൻെറ ഫലമായിട്ടായിരിക്കാം വേദങ്ങൾക്ക് "ശ്രുതി" എന്ന മറെറാരു നാമധേയംകൂടി സിദ്ധിച്ചത്. ചതുരാനനനായ ബ്രഹ്മാവിൻെറ മുഖങ്ങളിൽ നിന്നും നിർഗ്ഗമിച്ച വേദങ്ങളുടെ ദ്രഷ്ടാക്കൾ മാത്രമാണ് ആര്യന്മാരായ ഋഷീശ്വരന്മാരെന്ന് ഭാരതീയർ ബലമായി വിശ്വസിച്ചിരുന്നതുകൊണ്ടാണ് 'ശ്രുതി' എന്ന് വേദത്തിന് അപരനാമമുണ്ടായതെന്നുള്ള മതാന്തരവും ഇവിടെ സ്മരണീയമാണ്.

ആൎയ്യന്മാരുടെ യാഗാദികൎമ്മാനുഷ്ഠാനരീതിയെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ് ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ.

ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ. മതപരങ്ങളായ യാഗാദികൎമ്മങ്ങളിൽ വേദഭാഗങ്ങൾ ഉച്ചരിക്കേണ്ട സന്ദൎഭവും രീതിയും ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഉപപാദനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. വികൃതമായ ഗദ്യസരണിയിൽ രചിച്ചിട്ടുള്ള ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ ആൎയ്യന്മാരുടെ ആദിമഗദ്യമാതൃകയെ ഉദാഹരിക്കുന്നു. എല്ലാ ബ്രാഹ്മണങ്ങളും വേദങ്ങളോട് സംഘടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളവയാണ്. നാലു വേദങ്ങൾക്കും പ്രത്യേകം ഒന്നോ ഒന്നിലധികമോ ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ ഉള്ളതായിക്കാണുന്നു. ഇവയിൽ വെച്ച് പല കാരണങ്ങളാലും അതിപ്രധാനമായുള്ളത് ശുക്ലയജുൎവ്വേദത്തോട് സംഘടിതമായിരിക്കുന്ന 'ശതപഥബ്രാഹ്മണ'മാണെന്നാണ് വൈദികസാഹിത്യകോവിദന്മാരുടെ അഭിപ്രായം. "ഋഗ്വേദവും അഥൎവ്വവേദവും ഒഴിച്ച് വൈദികകൃതികളിൽ 'ശതപഥബ്രാഹ്മണ'മാണ് അതിപ്രധാനമായുള്ളത്" എന്ന് മക്ഡോണൽ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഉപനിഷത്തുകൾ. ആൎയ്യന്മാരുടെ തത്വവിജ്ഞാനത്തിന്റെ നികേതനങ്ങളായി നൂറിൽ കൂടുതൽ ഉപനിഷത്തുകളുണ്ട്. വേദങ്ങളിൽ "ഏകം സദ്വിപ്രാ ബഹുധാ വദന്തി" എന്നങ്ങനെയുള്ള പങ്ക്തികളിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന മതതത്വം പൂൎണ്ണമായി വിവൃതമായതു് ഈ മഹനീയ ഗ്രന്ഥങ്ങളിലത്രെ. "തത്ത്വമസി", "ഏകമേവാദ്വിതീയം ബ്രഹ്മ", എന്നു തുടങ്ങിയവയാണ് ഉപനിഷത്തുകളിലെ തത്വരത്നങ്ങൾ. വേദസാഹിത്യത്തിന്റെ അന്ത്യഭാഗമായ ഈ തത്വപ്രപഞ്ചനങ്ങൾക്ക് ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഷ അത്ര

പരിഷ്കൃതമോ സുഗമമോ അല്ല. ഐതരേയം കൗ, ഷീതകി, ഛാന്ദോഗ്യം, ബൃഹദാരണ്യകം, ശ്വേതാശ്വതരം, മൈത്രായണം, മുണ്ഡകം, പ്രശ്നം തുടങ്ങിയവ അതിപ്രധാനങ്ങളായ ഉപനിഷത്തുകളായി ഗണിക്കപ്പെടുന്നു.

സൂത്രങ്ങൾ.

മതാചാരത്തെ ക്രോഡീകരിക്കുന്ന സൂത്രസഞ്ചയത്തെ മൂന്നായി വിഭജിക്കാം. യാഗകർമ്മങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതിനുള്ള സൂക്ഷ്മനിർദ്ദേശങ്ങളെ പ്രദാനംചെയ്യുന്നവയെ 'ശ്രൗതസൂത്ര'ങ്ങളെന്നു പറഞ്ഞുവരുന്നു. ഒരു ഹിന്ദുവിന് ജനനംമുതൽ മരണംവരെ നിർവഹിക്കേണ്ടതായ അനവധികാനുഷ്ഠാനങ്ങളെ വിധിക്കുന്നവയാണ് 'ഗൃഹ്യസൂത്രങ്ങൾ'. 'ധർമ്മ'സൂത്രങ്ങളെ ഭാരതീയരുടെ പുരാതനന്യായസംഹിതയെന്ന് ഗണിച്ചുപോരുന്നു. ഇവയെല്ലാംതന്നെ:—

"അല്പാക്ഷരമസന്ദിഗ്ധം
സാരവദ്വിശ്വതോമുഖം
അസ്തോഭമനവദ്യഞ്ച"

എന്ന പ്രസിദ്ധമായ ലക്ഷണത്തോടുകൂടിയ സൂത്രരീതിയിൽ രചിതങ്ങളാണ്.

മഹാഭാരതം

പാണ്ഡവന്മാരും കൗരവന്മാരും തമ്മിലുള്ള കലഹവും പാണ്ഡവബന്ധുവായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ സ്വമിത്രങ്ങളെ സഹായിക്കുന്നതും അവസാനത്തിൽ പാണ്ഡവന്മാർ വിജയികളാകുന്നതുമാണ് ഈ ഇതിഹാസത്തിലെ ഇതിവൃത്തത്തിന്റെ സാമാന്യസ്വഭാവം. മഹാഭാരതത്തിന്റെ കർത്താവ് വ്യാസനാണെന്നാണ് ഭാരതീയരുടെ സങ്കല്പം. ഒരു ലക്ഷത്തോളം

ശ്ലോകങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നതും ഭിന്നകർത്തൃത്വത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന ആഭ്യന്തര ലക്ഷ്യങ്ങളുള്ളതുമായ ഈ മഹാഗ്രന്ഥം, പല കാലങ്ങളിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന അനേകകവികളുടെ കൃതിയാണെന്ന് പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരിൽ ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. അവരുടെ അഭിപ്രായമനുസരിച്ച് വ്യാസൻ ഭാരതത്തിന്റെ സമ്പാദകൻ മാത്രമാണ്.

ഭാരതത്തിൽ അതിപ്രധാനമായ കുരുപാണ്ഡവന്മാരുടെ കഥ പറയുന്നതിന് 20000 ശ്ലോകങ്ങളോളമേ വേണ്ടിവന്നിട്ടുള്ളു. പരിശിഷ്ടങ്ങളായ 80000 ശ്ലോകങ്ങളും ഉപാഖ്യാനങ്ങൾക്കായി വിനിയോഗിച്ചിരിക്കുകയാണ്. ഭാരതത്തിൽ പൊതുവേയും അതിലുള്ള ഉപാഖ്യാനങ്ങളിൽ വിശേഷിച്ചും വിലയേറിയ സന്മാർഗ്ഗോപദേശമടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇതു കൊണ്ടുതന്നെയാണ് ഭാരതീയർ ഭാരതത്തെ അഞ്ചാമത്തെ വേദമായിഗണിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നുള്ളതിൽ സംശയമില്ല. ഭഗവദ്ഗീതോപദേശം ഭാരതത്തിലെ ഏററവും പ്രസിദ്ധമായ ഉപാഖ്യാനമാണ്. ഹിന്ദുക്കൾ 'ഭഗവദ്ഗീത'യെ ഒരു ഉത്കൃഷ്ടമതഗ്രന്ഥമായി കരുതുകയും തത്വജ്ഞാനതത്പരരായ സർവ്വജനങ്ങളും ഇതിനെ ആദരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിൽനിന്നും ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യം വ്യക്തമാകുന്നു.

പുരാണങ്ങൾ

സർഗ്ഗശ്ചപ്രതിസർഗ്ഗശ്ച
വംശോ മന്വന്തരാണി ച.
വംശാനുചരിതം ചേതി
പുരാണം പഞ്ചലക്ഷണം

പുരാണങ്ങൾക്കു ഇപ്രകാരം ലക്ഷണം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭാരതത്തെ ഉപജീവിച്ചാണ് ഇന്ന് അറിയപ്പെട്ടി

ട്ടുള്ള പതിനെട്ടു പുരാണങ്ങളും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്. മഹാഭാരതം ഇന്നു് നാം കാണുന്നനിലയിൽ എത്തിയതു് ഏതാണ്ടു് എ. ഡി. 400-ാമാണ്ടാണെന്നു് ഊഹിക്കുന്ന 'മക്ഡോണൽ' പുരാണങ്ങളുടെ കാലം എ. ഡി. 600 ആയിരിക്കണമെന്നു് അഭിപ്രായം പുറപ്പെടുവിച്ചിരിക്കുന്നു. പുരാണങ്ങളിലെ പ്രതിപാദ്യവിഷയങ്ങൾ വിവിധങ്ങളാണെന്നുള്ളതു് ലക്ഷണം കൊണ്ടുതന്നെ തെളിയുന്നുണ്ടു്. മതപരമായും ചരിത്രസംബന്ധമായും ഉള്ള പല വിഷയങ്ങൾ കൂടാതെ പുരാണങ്ങളിൽ ഒട്ടനവധികെട്ടുകഥകളും താത്വികചർച്ചകളും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. പുരാണങ്ങളിലെ ചരിത്രരേഖയെ സംബന്ധിച്ചു് 'വിൻസെൻറ് സ്മിത്തി'ൻെറ (Vincent Smith) അഭിപ്രായം. ഇപ്രകാരമാണു്. "ചരിത്രപരിധിയിൽ പെടാത്തകാലത്തുള്ള രാജവംശപാരമ്പരെയെപ്പററിയുള്ള പുരാണരേഖകൾ സംശയഗ്രസ്തങ്ങളാണു്. എന്നാൽ ബി. സി. 600-നു് ശേഷമുള്ള കാലത്തെപ്പററി അവയിലുള്ള ലക്ഷ്യങ്ങൾ ഭാരതത്തിൻെറ പുരാണചരിത്രനിർമ്മിതിയിൽ അത്യന്തം ഉപകാരപ്രദങ്ങളാണു്" പുരാണങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഏററവും പ്രചാരത്തിലിരിക്കുന്നതു് 'ശ്രീമഹാഭാഗവത'മാകുന്നു. വിഷ്ണുപുരാണം, ഭാഗവതപുരാണം, നാരദീയപുരാണം, ഗരുഡപുരാണം, പദ്മപുരാണം, വരാഹപുരാണം എന്നിവ വിഷ്ണുവിനെ സ്തുതിക്കുന്നവയും, ബ്രഹ്മപുരാണം, ബ്രഹ്മാണ്ഡപുരാണം, ബ്രഹ്മവൈവർത്തപുരാണം, മാർക്കണ്ഡേയപുരാണം, ഭവിഷ്യപുരാണം, വാമനപുരാണം എന്നിവ ബ്രഹ്മാവിനെസ്തുതിക്കുന്നവയും, ശിവപുരാണം, ലിംഗപുരാണം, സ്കന്ദപുരാണം, അഗ്നിപുരാണം, മത്സ്യപുരാണം, കൂർമ്മപുരാണം എന്നിവ ശിവനെ സ്തുതിക്കുന്നവയുമാകുന്നു.

ശുദ്ധമായ ഭാഷാരീതി, വർണ്ണനാപദ്ധതി, അലങ്കാര

രാമായണം

പ്രയോഗം എന്നിവകൊണ്ടു ഭാരതത്തിൽ നിന്നും രാമായണത്തിന്റെ രചന രീതി ഭിന്നമായിരിക്കുന്നു. ഇതിലെ കഥാവസ്തു അതിപ്രസിദ്ധമാകയാൽ വിശേഷിച്ചു പ്രസ്താവിക്കുന്നില്ല. ഏഴുഭാഗമുള്ള ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ 24000 പദ്യങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. രാമായണത്തിന്റെ കർത്താവു വാല്മീകിയാണെന്നുള്ള കാര്യം നിഷേധിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും ഇതിൽ മററു കവികളുടെ കൈകടത്തൽ കാണ്മാനുണ്ടെന്നാണ് പാശ്ചാത്യനിരൂപകന്മാരുടെ അഭിപ്രായം. രാമായണത്തിനെപ്പോലെ ഇത്ര പ്രസിദ്ധിയും പ്രചാരവുമുള്ള ഗ്രന്ഥം സംസ്കൃതത്തിൽ വേറെ ഇല്ലെന്നു തീർത്തു പറയാവുന്നതാണ്. ഇൻഡ്യയിലെ മററു പല ഭാഷകളിലും ഇതു തർജ്ജിമ ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഭാഷാന്തരീകരണങ്ങളിൽ ഏററവും പ്രസിദ്ധമായുള്ളതു് തുളസീദാസന്റെ "രാമചരിതമാനസ"മാണ്. അനേകം കാവ്യങ്ങൾക്കും നാടകങ്ങൾക്കും രാമായണം കാലക്രമേണ നിദാനമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ട്. രഘുവംശംതന്നെ ഇതിനുദാഹരണമാണ്. ഈ കാവ്യത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ കാളിദാസമഹാകവി പ്രസ്താവിക്കുന്നതു നോക്കുക.

"അഥവാ കൃതവാഗ്ദ്വാരേ
വംശേfസ്മിൻ പൂർവ്വസൂരിഭിഃ
മണൌ വജ്രസമുത്കീർണ്ണേ
സൂത്രസ്യേവാസ്തി മേ ഗതിഃ"

ഇവിടെ വാല്മീകിയേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാമായണത്തേയുമാണ് പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നു് സ്പഷ്ടമാണല്ലോ.

കാവ്യങ്ങൾ.

കാവ്യങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഇന്നു ഏററവും പുരാതനമെന്നു പരിഗണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു് അശ്വഘോഷൻെറ ബുദ്ധചരിതമാണു്. ഇതിൻെറ നാമധേയത്തിൽനിന്നുതന്നെ ബുദ്ധൻെറ ചരിത്രവും ബുദ്ധമതമാഹാത്മ്യവുമാണു് ഇതിലെ പ്രതിപാദ്യ വസ്തുവെന്നു അൎത്ഥം ഗ്രഹിക്കാൻ സാധിക്കും. ബുദ്ധചരിതത്തിൻെറ നിൎമ്മാണകാലം ഏ. ഡി. രണ്ടാംനൂററാണ്ടിൻെറ അവസാനഘട്ടമാണെന്നു 'മക്ഡോണൽ' അഭ്യൂഹിച്ചിരിക്കുന്നു.

കവിസാൎവ്വഭൌമനായ കാളിദാസൻെറ, രഘുവംശം, കുമാരസംഭവം എന്നീ മഹാകാവ്യങ്ങളെപ്പററി കേട്ടിട്ടില്ലാത്തവർ ഭാരതത്തിൽ കുറയും. ഈ രണ്ടു കാവ്യങ്ങളും വായിച്ചു രസം ആസ്വദിക്കുന്നതിനുള്ള അവകാശം ഭാരതീയരുടെ ഭാഗ്യാതിരേകമായി ഗണിക്കേണ്ടതാണു്. "പ്രതിപാദനരീതിയുടെ നവീനതയിലും ശയ്യയുടേയും കല്പനകളുടേയും സൌന്ദൎയ്യവിശേഷത്തിലും ഈ കൃതികൾ മററു കാവ്യങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു ഏററവും ഉത്കൃഷ്ടങ്ങളാണു്." ഇങ്ങനെയാണു് ഈ രണ്ടു കാവ്യങ്ങളേയുംപ്പററി മക്ഡോണൽ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്.

രഘുവംശത്തിലെ കഥാവസ്തു "രഘൂണാമന്വയം വക്ഷ്യേ" എന്നു കാളിദാസൻ പ്രഥമസൎഗ്ഗത്തിൽ ചെയ്യുന്ന പ്രസ്താവനയിൽ നിന്നും സ്പഷ്ടമാണു്. ഇതിൽ ദിലീപൻ, രഘു, അജൻ, ദശരഥൻ, ശ്രീരാമൻ തുടങ്ങി ഇരുപതിൽ കൂടുതൽ സൂൎയ്യവംശരാജാക്കന്മാരുടെ കഥകൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഈശ്വരാവതാരമെന്നു കരുതപ്പോരുന്ന ശ്രീരാമനേ ആസ്പദമാക്കി ഈ ഗ്രന്ഥത്തിനു നാമകരണം ചെയ്യാതെ രഘുവംശം എന്ന പേരിനെ

സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നതിൽ നിന്നും കാളിദാസമഹാകവിക്കു രഘുവിനെപ്പററി കൂടുതലായി ബഹുമാനവും ഭക്തിയും ഉള്ളതായി ഊഹിക്കുവാൻ വഴികാണുന്നുണ്ടു്. കവിയ്ക്കു് 'ദീപശിഖാ കാളിദാസൻ' എന്ന സ്ഥാനം ലഭിക്കുന്നതിനു കാരണഭൂതമായ

"സഞ്ചാരിണീ ദീപശിഖേവ രാത്രൗ
യം യം വ്യതീയായ പതിം വരാ സാ
നരേന്ദ്രമാർഗ്ഗാട്ട ഇവ പ്രപേദേ
വിവർണ്ണഭാവം സ സ ഭൂമിപാലഃ.

എന്ന പദ്യം ഈ കാവ്യത്തിലെ ആറാംസർഗ്ഗത്തിൽ ഇന്ദുമതീസ്വയംവരവർണ്ണനയിൽപ്പെട്ടതാണു്.

കുമാരസംഭവം കാവ്യത്തിലെ പ്രതിപാദ്യവസ്തു സുബ്രഹ്മണ്യൻെറ ജനനമാകുന്നു. ഇതിലെ, ഹിമാലയം, പാർവ്വതിയുടെ പരിചരണവൃത്തി, മന്മഥദഹനം, രതിവിലാപം, പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരുടെ പരസ്പരസമാഗമം എന്നീ വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വർണ്ണനം ഏററവും മനോഹരവും പണ്ഡിതലോകത്തിൽ സുപ്രസിദ്ധവുമാണു്. ഏഴുസർഗ്ഗങ്ങൾ കൊണ്ടു കാളിദാസൻെറ കൃതി അവസാനിച്ചുവെങ്കിലും പിന്നീടു ഇതോടുകൂടിപത്തു സർഗ്ഗങ്ങൾ എഴുതിച്ചേർത്തിട്ടുള്ളതിനാൽ ഇന്നു പതിനേഴുസർഗ്ഗത്തിലുള്ള ഒരു കാവ്യമായി കുമാരസംഭവം അറിയപ്പെടുന്നു.

ഭാരവിയുടെ കിരാതാർജ്ജുനീയം എ. ഡി. 600-നുമുമ്പുതന്നെ നിർമ്മിച്ചിരിക്കുവാനിടയുണ്ടു്."ഭാരവേരർത്ഥഗൗരവം" എന്നു കേൾക്കാത്ത ഒരു സംസ്കൃതജ്ഞനും കാണുമെന്നുതോന്നുന്നില്ല. ഈ മഹദ്വാക്യത്തിൻെറ യാഥാർത്ഥ്യം പറഞ്ഞുമനസ്സിലാക്കുക വിഷമം.

"സഹസാ വിദധീത ന ക്രിയാ-
മവിവേകഃ പരമാപദാം പദം
വൃണതേ ഹി വിമൃശ്യകാരിണം
ഗുണലുബ്ധാഃ സ്വയമേവ സംപദഃ"

എന്ന പ്രസിദ്ധമായ പദ്യത്തെ ആവരണം ചെയ്യുന്ന ഐതിഹ്യത്തിൽ നിന്നു തന്നെ, പുരാതനരായ സംസ്കൃതവിദ്വാന്മാർ ഈ കാവ്യത്തിലെ അർത്ഥഗൌരവത്തെ എത്രത്തോളം മനസ്സിലാക്കി പ്രശംസിച്ചിരുന്നുവെന്നു് നമുക്കു ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്. കിരാതവേഷധാരിയായ പരമേശ്വരനും അദ്ദേഹത്തിൻെറ പരമഭക്തനായ അജ്ജുനനും തമ്മിലുള്ള യുദ്ധമാണ് ഇതിലെ പ്രതിപാദ്യവസ്തു. ദുര്യോധനൻെറ ഭരണവൃത്താന്തങ്ങൾ ചാരൻ വിവരിച്ചതിനെ ധമ്മപുത്രർ പാഞ്ചാലിയെ അറിയിച്ചഅവസരത്തിലും, തപസ്സിനുപോകേണ്ട അവസരത്തിൽ അജ്ജുനൻ ശോകാകുലനായപ്പോഴും പാഞ്ചാലി ചെയ്യുന്ന ധീരോപദേശങ്ങൾ ഭാരതീയവനിതാരത്നങ്ങളുടെ ബുദ്ധിവൈഭവത്തേയും കാര്യക്ഷമതയേയും സവിശേഷം പ്രകടമാക്കുന്നുണ്ടു്.

മാഘൻ എന്നകവി രചിക്ക നിമിത്തം 'മാഘം' എന്നു് അപരനാമധേയമുള്ള 'ശിശുപാലവധം' കാവ്യം പഞ്ചമഹാകാവ്യങ്ങളിൽ ഒരു നല്ല സ്ഥാനം അർഹിക്കുന്നു. ഈ കാവ്യത്തിലെ രണ്ടാംസൎഗ്ഗത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ, ബലഭദ്രൻ, ഉദ്ധവർ എന്നിവർ രാജസൂയയാഗത്തിനു പോകണമോ, ശിശുപാലനുമായിയുദ്ധം ചെയ്യുവാൻ ഒരുങ്ങണമോ എന്ന വിഷയത്തെപ്പററി നടത്തുന്നവാദം അതിപ്രസിദ്ധമാണ്. ഈ വാദത്തിനു്, ഇങ്ഗ്ലീഷിൽ 'മിൽട്ടൻ (Milton)

രചിച്ചിട്ടുള്ള "പാരഡൈസ് ലാസ്റ്റ്" (Paradise Lost) എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ സേററൺ, ബീൽസബബ് തുടങ്ങിയവർ നരകത്തിൽകിടന്നുകൊണ്ടു ദൈവത്തിനോടു വീണ്ടും എതിർക്കുകയോ, അതല്ല അദ്ദേഹത്തിനു കീഴടങ്ങുകയോ ചെയ്യേണ്ടതെന്നുള്ള ഭാഗത്തോടു സാദൃശ്യം കാണുന്നുണ്ട്. ശിശുപാലവധത്തിന്റെ കർത്താവിനു "ഘണ്ടാമാഘൻ" എന്നപദവി കിട്ടുവാൻ നിദാനമായ ശ്ലോകം ഈ കാവ്യത്തിൽ നാലാംസർഗ്ഗത്തിൽ രൈവതകപർവ്വതവർണ്ണനത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

> "ഉദയതി വിതതോർദ്ധ്വരശ്മിരജ്ജാ-
> വഹിമരുചൌ ഹിമധാമ്നി യാതി ചാസ്തം
> വഹതി ഗിരിരയം വിലംബിഘണ്ടാ-
> ദ്വയപരിവാരിതവാരണേന്ദ്രലീലാം."

ഈ കാവ്യം ഏഴാംനൂററാണ്ടിൽ നിർമ്മിച്ചിരിക്കുവാനിടയുണ്ടെന്നു പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

സംസ്കൃതഭാഷാവ്യുത്പത്തിക്കു ഒഴിച്ചുകൂടാത്ത ഒരു ഗ്രന്ഥമായി ഭാരതീയർ നൈഷധത്തെ ഗണിച്ചു പോരുന്നു. ഈ കാവ്യത്തിലെ കൃത്രിമങ്ങളായ സംഭാവനങ്ങളും അലങ്കാരപ്രയോഗങ്ങളും നിമിത്തം ഇതിന്റെ കർത്താവായ ശ്രീഹർഷനു യഥാർത്ഥമായ കവിതാവാസനയുണ്ടായിരുന്നുവോ എന്നുതന്നെ ചില പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാർ സംശയിക്കുന്നുണ്ട്. ഒരു കാര്യം തീർച്ചയാണ്. കവിതാപാടവത്തെക്കാൾ കവിയുടെ പ്രതിഭാവിലാസമാണ് ഈ കാവ്യത്തിൽ മുന്നിട്ടു നില്ക്കുന്നതു്. "നൈഷധം വിദ്വദൌഷധം" എന്ന വാക്യത്തിൽനിന്നും പ്രാചീനകാലം മുതല്ക്കേ പണ്ഡിതന്മാർപോലും പാണ്ഡിത്യപോഷ

ണത്തിനുപയോഗപ്രദമായി ഈ കാവ്യത്തെ കരുതി വന്നിരിക്കണമെന്നു മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്.

മററനവധി കാവ്യങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിലുണ്ടായിട്ടുണ്ടെങ്കിലും മേൽ പ്രസ്താവിച്ച പഞ്ചമഹാകാവ്യങ്ങളെപ്പോലെ പ്രധാനങ്ങളല്ലാത്തതിനാൽ ഇവിടെ നിരൂപണം ചെയ്യുന്നില്ല.

ലഘുകാവ്യങ്ങൾ.

ലഘുകാവ്യങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ മേഘസന്ദേശമാണ് ഏററവും പ്രധാനമായ കാവ്യം. കുബേരശപ്തനായ യക്ഷൻ രാമഗിരിയിൽ താമസിച്ചു വരവെ അവിടെവച്ച് മേഘം മുഖേന നായികാസകാശത്തിലേക്കു സന്ദേശമയക്കുന്നതാണ് ഇതിലെ പ്രതിപാദ്യവസ്തു. ഈ കാവ്യത്തെ പൂർവ്വമേഘമെന്നും ഉത്തരമേഘമെന്നും രണ്ടായി വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. പൂർവ്വഭാഗത്തിൽ മാർഗ്ഗവർണ്ണനയും ഉത്തരഭാഗത്തിൽ അളകാവർണ്ണനയും സന്ദേശവർണ്ണനയും മററുമാണു പ്രതിപാദിതവിഷയങ്ങൾ. ഈ കാവ്യത്തിനെ അനുകരിച്ചു അനവധി സന്ദേശകാവ്യങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഇവയിൽ ലക്ഷ്മീദാസൻെറ ശുകസന്ദേശവും ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രികളുടെ കോകിലസന്ദേശവും പ്രസിദ്ധങ്ങളാണ്. കാളിദാസൻെറ ഋതുസംഹാരം ഭർത്തൃഹരിയുടെ ശൃംഗാരശതകം, നീതിശതകം, നീലകണ്ഠദീക്ഷിതരുടെ കലിവിഡംബനം തുടങ്ങിയ അനവധിലഘുകൃതികൾ സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൽ പ്രചരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

നാടകങ്ങൾ.

സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിലെ ഏററവും രസപ്രദങ്ങളായ കൃതികളാണ് നാടകങ്ങൾ. അനേകംനാടകകൃതികൾ സംസ്കൃതത്തിലുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അവയിൽ പ്രസിദ്ധങ്ങളും ഉത്കൃഷ്ടങ്ങളുമായു

ള്ളവ കാളിദാസൻെറ ശാകുന്തളം, വിക്രമോർവ്വശീയം മാള വികാഗ്നിമിത്രം എന്നിവയും, ഭവഭൂതിയുടെ ഉത്തരരാമച രിതം, മഹാവീരചരിതം, മാലതീമാധവം എന്നിവയും, ശൂദ്രകൻെറ മൃഛകടികവും, ശ്രീഹർഷൻെറ രത്നാവലി, നാഗാനന്ദം, പ്രിയദശിക എന്നിവയും, വിശാഖദത്ത ൻെറ മുദ്രാരാക്ഷസവും, ഭട്ടനാരായണൻെറ വേണീസം ഹാരവുമാകുന്നു. ശാകുന്തളത്തെപ്പോലെ ഇത്ര രസപുഷ്ടമായ ഒരു നാടകം മറെറതെങ്കിലും സാഹിത്യത്തിലു ണ്ടോ എന്നു് സംശയമാണു്. ലോകത്തിലെ ഏററവും ആനന്ദപ്രദമായ വസ്തുവായി ജർമ്മൻ കവിയായ 'ഗേതെ' (Gote) ഈ നാടകത്തെ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. ശകു ന്തളയും ദുഷ്യന്തനുമാണു് ഇതിലെ നായികാനായകന്മാർ. മൃഗയാവിനോദത്തിനായി തപോവനപ്രാന്തങ്ങളിൽ സ ഞ്ചരിച്ചിരുന്ന ദുഷ്യന്തൻ കണ്വാശ്രമത്തെ സന്ദർശിച്ച അ വസരത്തിൽ മുനിയുടെ വളർത്തുപുത്രിയായ ശകുന്തളയിൽ അനുരക്തനായിത്തീരുകയും ഗാന്ധർവ്വവിധിപ്രകാരം അ വളെ പരിണയിക്കുകയും ചെയ്തു. തൻെറ അസന്നിധാന ത്തിൽ നടന്ന ഈ സംഭവം തീർത്ഥസ്നാനത്തിനുശേഷം പ്രത്യാഗതനായ മുനി അറിയുകയും, കുറച്ചുനാൾ കഴി ഞ്ഞു അന്തർവത്നിയായ വളർത്തുപുത്രിയെ ഭർത്തൃസകാശ ത്തിലേക്കു് അയയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ അവസരത്തിൽ കണ്വൻെറ മുഖത്തുനിന്നും നിർഗ്ഗമിക്കുന്നവയാണു് ശാകു ന്തളം നാലാമങ്കത്തിലെ നാലു ശ്ലോകങ്ങൾ എന്നു അറി യപ്പെടുന്നവ.

ഭർത്തൃസന്നിധിയെ പ്രാപിച്ച ശകുന്തള ദുർവ്വാസസ്സി ൻെറ ശാപബലം നിമിത്തം രാജാവിനാൽ തിരസ്കരിക്ക പ്പെട്ടു. ഈ നിരസനത്താൽ സന്തപ്തയായ ശകുന്തളയെ

അവളുടെ മാതാവായ മേനക ഇന്ദ്രപുരിയിലേക്കു നയിച്ചു കുറച്ചുകാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ താൻ ശകുന്തളയ്ക്കു കൊടുത്തിരുന്നതും അവളുടെ കയ്യിൽനിന്നും നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയതുമായ അഭിജ്ഞാനാംഗുലീയം കാണുവാൻ രാജാവിനിടയാകുകയും ശാപമോക്ഷത്തിന്റെ ഫലമായി ശകുന്തളാ വിഷയകമായ സ്മരണ അദ്ദേഹത്തിൽ പൂർവ്വാധികം ഉളവാകുകയുംചെയ്തു. വിരഹാഗ്നിവ്യഥിതനായ രാജാവ് ഇന്ദ്രനെ സഹായിക്കുവാൻ അമരാവതിയിൽ പോയി മടങ്ങിവരുന്ന അവസരത്തിൽ,

"വസനേ പരിധൂസരേ വസാനാ
നിയമക്ഷാമമുഖി ധൃതൈകവേണീ
അതിനിഷ്കരുണസ്യ ശുദ്ധശീലാ
(മമ) ദീർഘം വിരഹവ്രതം വഹന്തീ"

എന്നമട്ടിൽ മാരീചാശ്രമത്തിൽ ശകുന്തളയെ കാണുകയും അവളോടുകൂടി സപുത്രനായി വന്നുചേരുകയും ചെയ്തുവെന്നുള്ളതാണു ശാകുന്തളത്തിലെ കഥാവസ്തു.

കഥകൾ.

പഞ്ചതന്ത്രമാണു കഥാശാഖയിലെ അതിപ്രധാനമായ ഗ്രന്ഥം. ഇതിലെ കഥകളെ സംഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ള ബൃഹത്കഥ എന്ന കൃതിയുടെ ശ്ലോകരീതിയിലുള്ള സംസ്കൃതഭാഷാവിവർത്തനങ്ങളാണ് 'ക്ഷേമചന്ദ്രന്റെ' 'ബൃഹത്കഥാമഞ്ജരി' 'സോമചന്ദ്രന്റെ' 'കഥാസരിത്സാഗരം' എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ.

ഗദ്യകാവ്യങ്ങൾ.

സംസ്കൃതത്തിലുള്ള ഗദ്യകാവ്യങ്ങളിൽ ഏറ്റവും പ്രാചീനമായുള്ളത് ദണ്ഡിവിരചിതമായ ദശകുമാരചരിതമാണ്. കഥാംശത്തിൽ ഇത് ബൃഹത്കഥയെ അനുകരിച്ചു നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു. പൂർവ്വപീഠികയെന്നും ഉത്തരപീഠികയെന്നും ഇതിൽ

രണ്ടു ഭാഗങ്ങൾ അടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. ഉജ്ജയിനിയിലെ രാജകുമാരിയായ "വാസവദത്ത"യെ നായികയാക്കിക്കൊണ്ടു "സുബന്ധു" രചിച്ചിട്ടുള്ള "വാസവദത്ത" എന്ന ഗദ്യകാവ്യവും പണ്ഡിതന്മാൎക്ക് സുപരിചിതമാണ്.

ബാണഭട്ടന്റെ "കാദംബരിയും" "ഹൎഷചരിത"വും ഗദ്യകാവ്യങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ തുലോം ഉത്കൃഷ്ടങ്ങളായി ഗണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

"കാദംബരീരസജ്ഞാനാ
മാഹാരോഽപി ന രോചതേ"

എന്നുള്ള അഭിജ്ഞോക്തിയിൽ നിന്നും കാദംബരിയുടെ ആസ്വാദ്യത ഏറെക്കുറെ മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാധിക്കും. "ബാണനു" സംസ്കൃത കവികളുടെ ഇടയിലുള്ള ഉത്കൃഷ്ടമായ പദവിക്കു "ബാണോച്ഛിഷ്ടം ജഗത് സൎവ്വം" എന്ന ആപ്തവാക്യം സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നു.

ശാസ്ത്രങ്ങൾ.

ശാസ്ത്രങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ അതിപ്രധാനമായി ഭാരതീയർ കരുതിപ്പോരുന്നതു് വ്യാകരണമാണ്. വേദസംബന്ധമായ വ്യാകരണതത്വങ്ങൾ പ്രാതിശാഖ്യങ്ങളിലും ശിക്ഷകളിലുമടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. വൈദികമായ ഓരോ പദത്തിനും പ്രകൃതിയും പ്രത്യയവും തിരിച്ച് അൎത്ഥം പറയുന്ന യാസ്കൻ, ശാസ്ത്രബുദ്ധിയോടുകൂടി ഭാഷയെ വ്യാകരിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ ലോകത്തിനു മാൎഗ്ഗദൎശിയായിത്തീൎന്നിട്ടുണ്ട്. ഇന്നറിയപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതിൽ കൂടുതൽ പ്രചാരമുള്ള സംസ്കൃത വ്യാകരണം പാണിനിയുടെ അഷ്ടാദ്ധ്യായിയാണ്. ശാസ്ത്രങ്ങൾക്കു അടിസ്ഥാനമിടുന്നതിനു ഭാരതീയർ ഉപയോഗിച്ചു

വന്നിരുന്ന സൂത്രരീതിയിൽ തന്നെയാണ് ഈ ഗ്രന്ഥവും രചിച്ചിട്ടുള്ളത്. പാണിനി ഇന്ത്യയുടെ വടക്ക പടിഞ്ഞാറുഭാഗത്ത് ഇന്ന് "അട്ടോക്ക്" (Attock) എന്നു പറയപ്പെടുന്ന സ്ഥലത്തിനു സമീപം ബി. സി. അഞ്ചാംനൂററാണ്ടിൽ ജീവിച്ചിരുന്നുവെന്നു ഊഹിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പാണിനിയുടെ സൂത്രപാഠത്തിൽ എട്ടദ്ധ്യായങ്ങളും ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലും നാലു പാദങ്ങളും അടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. എട്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ അവസാനമായുള്ള മൂന്നു പാദങ്ങളിൽപെട്ട സൂത്രങ്ങൾ നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന വർണ്ണവികാരങ്ങളെ നിമിത്തീകരിച്ചുകൊണ്ടു അതിനു മുമ്പുള്ള സപാദസപ്താദ്ധ്യായിയിലെ സൂത്രങ്ങൾ പ്രവൎത്തിക്കുന്നതല്ലെന്നും, അതുപോലെ തന്നെ ത്രിപാദിയിലും പരസൂത്രത്തെ ആസ്പദമാക്കി പൂൎവസൂത്രം പ്രവൎത്തിക്കുകയില്ലെന്നും "പൂൎവത്രാസിദ്ധം" എന്ന സൂത്രംകൊണ്ടു വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ രീതിയിൽ സൂത്രങ്ങളെ നിഗ്രംഥനം ചെയ്തിരിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ പാണിനി പ്രകടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ബുദ്ധിവൈഭവം ലോകത്തിലെ ഏതു ധിഷണാശാലിക്കും അസൂയാജനകമാണ്.

പാണിനിയുടെ കാലത്തിനു ഏകദേശം ഇരുനൂറ് കൊല്ലങ്ങൾക്കു ശേഷം ജീവിച്ചിരുന്ന "കാത്യായനൻ" രചിച്ചിട്ടുള്ള വാൎത്തികങ്ങൾ സൂത്രകാരൻെറ സൂത്രങ്ങളിലുള്ള അവ്യാപ്ത്യതിവ്യാപ്തികളെ പരിഹരിക്കുന്നതിൽ ഒഴിച്ചുകൂടാവുന്നവയല്ല. ഭാഷയുടെ വളൎച്ചനിമിത്തം അഷ്ടാദ്ധ്യായിയിൽ വന്നുചേൎന്ന പോരായ്മകളെ പരിഹരിക്കുന്നതിനു പാണിനിയുടെ അനുഗാമി എന്ന നിലയിലാണു "കാത്യായനൻ" വാൎത്തികങ്ങളെ രചിച്ചിട്ടുള്ളത്. മഹാഭാഷ്യകാരനായ "പതഞ്ജലി" വാൎത്തികങ്ങളെ വിവരി

ക്കുന്നതിനും നിരൂപണം ചെയ്യുന്നതിനുംപുറമെ പാണിനിയുടെ സൂത്രങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചും പലചൎച്ചകളും ചെയ്യുന്നുണ്ടു്. "യഥോത്തരം മുനീനാം പ്രാമാണ്യം" എന്ന വൈയാകരണസിദ്ധാന്തപ്രകാരം പാണിനിയെ അപേക്ഷിച്ചു കാത്യായനനും, കാത്യായനനെ അപേക്ഷിച്ചു പതഞ്ജലിക്കും പ്രാമാണ്യം കല്പിതമായിരിക്കുന്നു.

കാശികാവൃത്തി, സിദ്ധാന്തകൌമുദി തുടങ്ങിയ അനവധി വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ അഷ്ടാദ്ധ്യായിക്കുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ പ്രക്രിയാക്രമത്തിനു സൂത്രങ്ങളെ സന്നിവേശിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ഭട്ടോജിദീക്ഷിതരുടെ സിദ്ധാന്തകൌമുദിപോലെ ഭാരതീയൎക്കു രുചിച്ചിട്ടുള്ള മറെറാരു വ്യാകരണഗ്രന്ഥമുണ്ടായിട്ടില്ലെന്നുതന്നെ പറയാം. ഭൎത്തൃഹരിയുടെ "വാക്യപദീയം," ഭോജന്റെ "സരസ്വതീകണ്ഠാഭരണം," മേല്പുത്തൂർ നാരായണഭട്ടതിരിയുടെ "പ്രക്രിയാസർവ്വസ്വം" തുടങ്ങി പില്ക്കാലങ്ങളിലുണ്ടായിട്ടുള്ള കൃതികളെ വിസ്മരിക്കാവുന്നതല്ല.

ഓരോ അൎത്ഥത്തിലുള്ള പദങ്ങളെ സമാഹരിക്കുന്നതും, പദങ്ങളുടെ നാനാൎത്ഥങ്ങളെ നിർദ്ദേശിക്കുന്നതുമായ അനേകം കോശഗ്രന്ഥങ്ങൾ സംസ്കൃതഭാഷയിൽ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്.

ശബ്ദകോശങ്ങൾ.

ഇവയിൽ ഏററവും ഉപയോഗപ്രദമായുള്ളതു് അമരസിംഹന്റെ "നാമലിംഗാനുശാസന"മാണു്. സംസ്കൃതശബ്ദങ്ങളുടെ ലിംഗനിൎണ്ണയം ചെയ്യുന്ന വിഷയത്തിൽ ഈ ഗ്രന്ഥം വിശേഷിച്ചും സഹായകമാകുന്നു. ഹലായുധന്റെ "അഭിധാനരത്നമാല," യാദവപ്രകാശന്റെ "വൈജയന്തി," ഹേമചന്ദ്രന്റെ "അഭിധാനചിന്താമണി," മേദിനീകാരന്റെ

"നാനാൎത്ഥ ശബ്ദകോശം" തുടങ്ങിയ മററനവധി നിഘണ്ടുക്കളും പ്രകൃതത്തിൽ സ്മരണീയങ്ങളത്രെ.

ഭാരതീയ തത്വചിന്തകന്മാരുടെ പ്രതിഭാവിലാസത്തെ പ്രകടമാക്കുന്നവയായ ആറു ദൎശനങ്ങൾ സംസ്കൃതസാഹിത്യഭണ്ഡാഗാരത്തിലെ അമൂല്യരത്നങ്ങളാണ്. ഈ ആറു ദൎശനങ്ങളിൽ പൂൎവമീമാംസയും ഉത്തരമീമാംസയും, സാംഖ്യവും യോഗവും, ന്യായവും വൈശേഷികവും, പരസ്പരം സംബദ്ധങ്ങളായിരിക്കുന്നു. ഓരോദൎശനത്തിനും മൂലഭൂതമായ ഓരോ സൂത്രഗ്രന്ഥമുണ്ട്. പൂൎവമീമാംസയ്ക്കു ജൈമിനിയുടെ പൂൎവമീമാംസാസൂത്രവും, ഉത്തരമീമാംസയ്ക്കു (വേദാന്തം) ബാദരായണന്റെ വേദാന്തസൂത്രവും അടിസ്ഥാനമായുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളാകുന്നു. ഈശ്വരകൃഷ്ണന്റെ സാംഖ്യകാരികയാണു സാംഖ്യമതഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ അതിപ്രാചീനമായിട്ടുള്ളതു്. യോഗശാസ്ത്രത്തിന്റെ അസ്ഥിവാരമായ യോഗസൂത്രം പതഞ്ജലിരചിച്ചിട്ടുള്ളതായി വിശ്വസിച്ചുവരുന്നു. അക്ഷപാദഗൌതമന്റെ ന്യായസൂത്രവും കാശ്യപകണാദന്റെ വൈശേഷിക സൂത്രവും യഥാസംഖ്യം ന്യായവൈശേഷികങ്ങളുടെ മൂലഗ്രന്ഥങ്ങളാണ്. ഈ ആറുശാഖയിലും അനവധി ഉത്കൃഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഇന്നും അത്യധികമായ ജിജ്ഞാസയോടും അഭിമാനത്തോടുംകൂടെ ഭാരതീയർ ഈ ദൎശനങ്ങളെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തുവരുന്നു.

തത്വവിജ്ഞാനം

മേൽ പ്രസ്താവിച്ചതുകൂടാതെ ധൎമ്മശാസ്ത്രം, അൎത്ഥശാസ്ത്രം, കാമശാസ്ത്രം, ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം, വൈദ്യശാസ്ത്രം തുടങ്ങിയവയെ സംബന്ധിച്ചും അനവധി വിലയേറിയ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിൽ വിരചിതങ്ങളായിട്ടുണ്ട്.

ഇത്ര വിപുലവും ഉത്കൃഷ്ടവുമായ സംസ്കൃതസാഹിത്യം ഭാരതത്തിൽ ഹിന്ദുരാജാക്കന്മാരുടെ ആധിപത്യം കുറഞ്ഞതോടുകൂടി അധോഗതിയെ പ്രാപിച്ചുതുടങ്ങി. പത്തൊൻപതാം നൂററാണ്ടിൻെറ ആരംഭത്തിൽ പാശ്ചാത്യർ സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൽ പ്രവേശിച്ച അവസരത്തിൽ അതിൻെറ നില ഏററവും ദയനീയമായിരുന്നു. പാശ്ചാത്യർ ഇപ്രകാരം ഒരു അഭിനിവേശമുണ്ടാക്കിച്ചതു് സംസ്കൃതത്തിൻെറ ഭാഗ്യപരീപാകമാണെന്നുള്ളതു് ഇതിനുപരി സ്പഷ്ടമാകുന്നതാണു്.

I

സർ. വില്യം ജോൺസ്

[1746—ൽ ജനിച്ചു. ഓക്സ്ഫോർഡ് സർവ്വകലാശാലയിൽ 1764—ൽ വിദ്യാഭ്യാസം തുടങ്ങി. 1770—ൽ നിയമാധ്യയനമാരംഭിച്ചു. 1783-ൽ കൽക്കട്ടായിൽ ഒന്നാംജഡ്ജി സ്ഥാനത്തു നിയമിതനായി. ഹൃദയരോഗം നിമിത്തം 1794—ൽ മരിച്ചു.]

സംസ്കാരവിനിമയം ഭിന്നദേശീയരിൽ സൌഹാർദ്ദമുളവാക്കുന്നു. പാശ്ചാത്യരുടെ സംസ്കാരത്തിൻെറ മാഹാത്മ്യമറിയുമ്പോൾ നാം അവരെ ബഹുമാനിക്കുവാനും സ്നേഹിക്കുവാനും തുടങ്ങും. അതുപോലെതന്നെ പൌരസ്ത്യ സംസ്കാരാവബോധം ഉളവാക്കുന്നതോടുകൂടി പാശ്ചാത്യർ പൌരസ്ത്യരെ ബഹുമാനിക്കുകയും സ്നേഹിക്കുകയും ചെയ്യും. എന്നാൽ ഭിന്നരാജ്യവാസികളായ ജനങ്ങളെക്കൂട്ടിയിണക്കുന്ന ഈ സംസ്കാരവിനിമയം അത്ര നിഷ്പ്രയാസം സാധിക്കാവുന്നതല്ല. ഉഭയസംസ്കാരസമ്പന്നരായ മഹാന്മാരുടെ അശ്രാന്തപരിശ്രമം മാത്രമാണ് ഇതിനു സാധകമായുള്ളതു്. പാശ്ചാത്യസംസ്കാരവിഷയകമായ പാണ്ഡിത്യം ഒരു പാശ്ചാത്യന് ധാരാളം സിദ്ധിച്ചു എന്നുവരാം. അപ്രകാരം ഒരു ഭാരതീയനും ഭാരതീയസംസ്കാരകോവിദനായിത്തീർന്നേക്കാം. എന്നാൽ രണ്ടിലും ഒരു പോലെയുള്ള വാസനയും പാണ്ഡിത്യവും ഒരാളിൽതന്നെ കാണുന്നതു് വളരെ വിരളമായി മാത്രമാണ്. ദുർല്ലഭമായ ഈ ഭാഗ്യം സിദ്ധിച്ചവരിൽ പലരും പരിതഃസ്ഥിതികളുടെ

പ്രാതികൂല്യം നിമിത്തം സംസ്കാരവിനിമയപരമായ യാതൊരു പ്രയത്നവും ചെയ്യുവാൻ സാധിച്ചില്ലെന്നും വരാം. ഇങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ സംസ്കാരവിനിമയത്തിൽ താത്പര്യത്തോടെ പ്രവർത്തിക്കുന്ന മഹാത്മാക്കളുടെ നേർക്ക് നാം എത്രയോ കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞറിയിക്കാവുന്നതല്ല.

ഭാരതീയസംസ്കാരത്തിൽ അഭിരുചിയും അഭിമാനവും പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള പാശ്ചാത്യരുടെ മാർഗ്ഗദർശിയായി "സർ വില്യംജോൺസിനെ" പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്. സംസ്കാരവിനിമയവിഷയത്തിൽ ഇദ്ദേഹത്തോടു പാശ്ചാത്യരും പൌരസ്ത്യരും ഒരുപോലെ കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഈ മഹാൻഭാവൻ ചെയ്തിട്ടുള്ള നിരന്തരപരിശ്രമത്തിന്റെ ഫലമായി ആര്യസംസ്കാരമാധുര്യമാസ്വദിക്കുന്നതിനു പാശ്ചാത്യർക്കു സാധിച്ചു. കൽക്കട്ടായിലെ മേൽകോടതിയിൽ പ്രധാന പ്രാഡ്വിവാകനായി നിയമിതനായ "സർ വില്യംജോൺസ്" 1783-ൽ ഇന്ധ്യയിൽ വന്നുചേർന്നു. ന്യായാധിപന്റെ നിലയിൽ തനിക്കുണ്ടായിരുന്ന കൃത്യങ്ങളെ സ്തുത്യർഹമാംവണ്ണം നിറവേററിവന്നതോടുകൂടി അദ്ദേഹം സംസ്കൃതസാഹിത്യഗവേഷണവും നടത്തിവന്നു. സംസ്കൃതഭാഷയെപ്പററി ജോൺസിന്റെ അഭിപ്രായം ഇപ്രകാരമാണ്. "സംസ്കൃതഭാഷയുടെ പഴക്കം എത്രയായിരുന്നാലും, അത്ഭുതകരമായ കെട്ടുപാടുകളോടുകൂടിയ ആ ഭാഷ ഗ്രീക്കിനെക്കാൾ പരിപൂർണ്ണവും ലാററിനെക്കാൾ വിപുലവും ഈ രണ്ടു ഭാഷകളേയും അപേക്ഷിച്ചു കൂടുതൽ പരിശുദ്ധവും ആകുന്നു." സംസ്കൃതസാഹിത്യസംബന്ധമായ ഗവേഷണങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനും, അജ്ഞാതങ്ങളായിക്കിടന്നിരുന്ന ഭാരതീയസംസ്കാരരഹസ്യങ്ങളെ

പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതിനും ആയി 1784—ൽ "ഏഷ്യാറ്റിക്ക് സൊസൈററി ഓഫ് ബംഗാൾ" (Asiatic Society of Bengal) എന്ന പണ്ഡിതസംഘത്തെ ജോൺസ് രൂപവൽക്കരിച്ചു. തീവ്രമായ അഭിനിവേശത്തോടുകൂടി സംസ്കൃതഭാഷാഭ്യസനം ചെയ്തുവന്ന ബുദ്ധിമാനായ അദ്ദേഹം വളരെ വേഗത്തിൽ തന്നെ ആ ഭാഷയിൽ സാരമായ പാണ്ഡിത്യംസമ്പാദിച്ചു. പൌരസ്ത്യസംസ്കാരത്തെപ്പററി താൻ നടത്തിവന്നിരുന്ന ഗവേഷണങ്ങളുടെ ഫലമായി 1789-ൽ "ഏഷ്യാററിക് റിസേർച്ച്സ്"(Asiatic Researches)എന്ന ഗ്രന്ഥപരമ്പരയുടെ പ്രഥമഭാഗം ജോൺസ് പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. ഈ വർഷത്തിൽ തന്നെയാണ് ഭാരതീയനാടകമകുടമായ ശാകുന്തളത്തിൻെറ ആംഗ്ലഭാഷാവിവർത്തനം അദ്ദേഹം പരസ്യപ്പെടുത്തിയതു്. നിയമജ്ഞനായ ഈ പണ്ഡിതൻെറ ശ്രദ്ധ മനുസ്മൃതിയിലേക്കു സവിശേഷംപതിഞ്ഞതിൽ വിസ്മയത്തിനവകാശമില്ലല്ലോ. ഇതിൻെറ ഫലമായി പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥം അദ്ദേഹം ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയിൽ മനോഹരമായി തർജ്ജിമചെയ്തു് 1794—ൽ പ്രകാശിപ്പിച്ചു. ധർമ്മവിഷയത്തിൽ പ്രമാണമായി ഭാരതീയർ ഇന്നും കരുതിപ്പോരുന്ന ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ പാശ്ചാത്യനിയമകലാകുശലനായ അദ്ദേഹം ഹൃദയപൂർവം ശ്ലാഘിച്ചിട്ടുള്ളതു ഏതൊരു ഭാരതീയനും അഭിമാനകരമാണു്.

ജോൺസ് ഇംഗ്ലീഷ്ഭാഷയിൽ രചിച്ചിട്ടുള്ള "അനങ്ഗസ്തവം" (Hymn to Camdeo)എന്ന കവിതയിൽ ഭാരതീയ സംസ്കാരം വളരെപ്രതിഫലിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ കാമദേവനെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു വായിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ കാളിദാസീയമായ കുമാരസംഭവം മൂന്നാം

സർഗ്ഗത്തിലുള്ള മന്മഥന്റെ ആഗമനവർണ്ണനം സ്മൃതിപഥത്തിൽ ആരൂഢമാകുന്നതാണ്.

നിതാന്തസുന്ദരമായ ഹൈന്ദവസംസ്കാരത്തെ ലോകസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ച മഹാന്മാരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ സർ വില്യം ജോൺസ് ഒരു ഉന്നതസ്ഥാനം അർഹിക്കുന്നു. ഭാരതീയരുടെ സാഹിത്യത്തേയും തത്വശാസ്ത്രത്തേയും നിയമസംഹിതയേയും എന്നുവേണ്ടാ അവരുടെ സംസ്കാരത്തിന്റെ വിവിധമുഖങ്ങളെ ശരിയായി പഠിച്ചും, തത് സൌന്ദര്യത്തെ യഥേഷ്ടം ആസ്വദിച്ചും അദ്ദേഹം പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുള്ള വിമർശങ്ങളും അഭിപ്രായങ്ങളും ഭാരതീയർക്കുപോലും അസൂയാസ്പദമായുള്ളവയാണ്. ലോകജീവിതത്തോട് ജോൺസിന്റെ മനോഭാവം ഏതാണ്ട് ഒരു ഭാരതീയന്റേതുപോലെയായിരുന്നു. ഇതുകൊണ്ടു തന്നെയായിരിക്കണം ഭാരതീയശാസ്ത്രങ്ങളിലും സാഹിത്യശാഖകളിലും അദ്ദേഹത്തിനു അനായാസേന പ്രവേശിക്കുന്നതിനും അനിതരസാധാരണമായ രീതിയിൽ അവയുടെ രഹസ്യം ഗ്രഹിക്കുന്നതിനും സാധിച്ചിട്ടുള്ളതു്. വേദാന്തശാസ്ത്രത്തെപ്പററി ജോൺസിനുണ്ടായിരുന്ന ബഹുമാനം അതിരുകവിഞ്ഞതായിരുന്നു. ശങ്കരാചാര്യഭഗവത്പാദരുടെ സൂത്രഭാഷ്യത്തെപ്പററി അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം പറയുന്നു. "ഇത്ര വിശിഷ്ടമായ ഒരു ഗ്രന്ഥത്തെപ്പററി എത്ര തന്നെ പ്രശംസിച്ചിരുന്നാലും അതു് അധികമായിപ്പോകുന്നതല്ല" അദ്ദേഹം തുടന്നു പറയുന്നു "അതുല്യപ്രഭാവനായ ശങ്കരാചാര്യർ ഉൾപ്പെട്ട വേദാന്തമതത്തിന്റെ മൌലികതത്വം ജഡപദാർത്ഥങ്ങളുടെ സത്തയേ നിരസിക്കുക എന്നുള്ളതല്ല. ജഡപദാർത്ഥങ്ങളെപ്പററി ലോകർക്കുള്ള ധാരണയെ വേദാന്തശാസ്ത്രം ശരിപ്പെടുത്തിക്കൊ

ട്ടുകുന്നു. ജഡപദാർത്ഥത്തിന്ന മാനസികപ്രത്യക്ഷാപേക്ഷകൂടാതെ ഒരു സ്ഥായിയായ സത്തയില്ലന്നും, സത്തയെന്നും പ്രത്യക്ഷമെന്നും ഉള്ള പദങ്ങൾ ഒരേ അർത്ഥത്തെത്തന്നെ കുറിക്കുന്നവയാണെന്നും ചൈതന്യാഭാവത്തിൽ ഇവ അന്തർദ്ധാനം ചെയ്യുന്നു എന്നും വേദാന്തശാസ്ത്രം സമർത്ഥിക്കുന്നു''.

ഭാരതീയരുമായുള്ള നിത്യപരിചയം സിദ്ധിച്ച അദ്ദേഹം എഴുതുന്നതു നോക്കുക. ''പണ്ഡിതവരേണ്യന്മാരായ ഹിന്ദുക്കളുമായുള്ള സംഭാഷണത്തിൽനിന്നും അവർ കവിതാദേവിയെ സോത്സാഹം ആരാധിക്കുന്നവരാണെന്ന് നാം അറിയുന്നു. വാല്മീകിലോകത്തിലേക്കു പകരുന്നതിന്നു മുമ്പ് സ്വർഗ്ഗത്തുമാത്രം പ്രചരിച്ചു വന്നിരുന്ന ഒരു ദൈവികകലയാണ് കവിതയെന്ന്അവർ കരുതിപ്പോരുന്നു''

> ''മാ നിഷാദ! പ്രതിഷ്ഠാംത്വ -
> മഗമഃ ശാശ്വതീഃ സമാഃ
> യത് ക്രൌഞ്ചമിഥുനാദേക-
> മവധീഃ കാമമോഹിതം

എന്നു പ്രസിദ്ധമായ വാല്മീകിയുടെ ശ്ലോകമാണ് പ്രഥമമായി കവിതയെ ഭൂമിയിലവതരിപ്പിച്ചതെന്നുള്ള ഭാരതീയരുടെ ഒരു വെറ്റ്പ്പ് ആക്ഷേപാർഹമെന്ന് പലക്കും തോന്നിയേക്കാം. എന്നാൽ ബുദ്ധിപൂർവ്വം ആലോചിക്കുന്നവക്ക് ഈ ഐതിഹ്യത്തിൽ നിന്നും ചില തത്വങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കുന്നതിന്ന സാധിക്കും. മേലുദ്ധരിച്ച പദ്യത്തിന്റെ ആവിർഭാവത്തിന്ന മുൻപു കാവ്യകല സ്വർഗ്ഗീയമായിരുന്നു എന്നു സംഭാവനം ചെയ്തിരിക്കുന്നതു് ഭാരതീയക്കു കാവ്യകലയെക്കുറിച്ചുള്ള ബഹുമതിയേയും, ആദരവിനേയും, അഭിരുചിയേയും വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഇന്നു്

വിശ്വാസയോഗ്യങ്ങളല്ലെന്നു പറഞ്ഞു തള്ളുന്ന ഐതിഹ്യങ്ങളിൽ ഏവംവിധങ്ങളായ അനവധി തത്വരത്നങ്ങൾ അന്തർലീനങ്ങളായിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നുള്ളതും സ്മർത്തവ്യമാണ്. ഭാരതീയർ കവിതയെ ഒരു സ്വർഗ്ഗീയകലയായി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതിന്റെ ഈ രഹസ്യം യഥാവിധി ജോൺസ് ഗ്രഹിച്ചിരുന്നു എന്നുള്ളതു് മേൽ ഉദ്ധരിച്ച അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ നിന്നും വ്യക്തമാകുന്നു.

സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തെപ്പററിയും ഭാരതീയകലകളെപ്പററിയും സർ വില്യംജോൺസിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾ ഏററവും ഗണനീയങ്ങളാണ്. വിവിധശാഖാസംപുഷ്ടമായ സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിന്റെ ഉത്പത്തികേന്ദ്രമായ വേദങ്ങളെപ്പററി അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. “പ്രായോഗികകലകളായ ശസ്ത്രക്രിയയും ഔഷധ വിദ്യയും, സംഗീതനടനങ്ങളും, യുദ്ധരീതികൾ മുഴുവൻ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന ശസ്ത്രപ്രയോഗകലയും, കരകൗശലങ്ങൾ എല്ലാം അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന ശില്പകലയും വേദത്തിൽനിന്നും നേരെ സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളവയാണ്.” അതിസൂക്ഷ്മമായ ഈ അഭിപ്രായത്തെത്തന്നെ ശിരസാവഹിച്ചു പാശ്ചാത്യരും പൌരസ്ത്യരുമായ അനേകം പണ്ഡിതന്മാർ ധാരാളം പ്രപഞ്ചനം ചെയ്തിട്ടുള്ളതിൽ നിന്നുതന്നെ ഇതിന്റെ മാഹാത്മ്യവും യാഥാർത്ഥ്യവും വ്യക്തമാകുന്നു. രോഗനിവാരണചണമായ ആയുർവ്വചികിത്സാപദ്ധതിയെ അധികരിച്ചു് ഉപദേശരൂപമായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായം ഏററവും ശ്രദ്ധേയമാണ്. “രോഗസംഹാരകങ്ങളെന്നു അനുഭവംകൊണ്ടു കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടുള്ള സസ്യങ്ങളുടേയും ലോഹങ്ങളുടേയും പേരുകളും

വിവരണങ്ങളും അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന സംസ്കൃത വൈദ്യപുസ്തകങ്ങളിൽനിന്നും പാശ്ചാത്യർക്ക് അനവധി ഗുണങ്ങൾ സിദ്ധിക്കാവുന്നതാണ്. പാശ്ചാത്യരെ അഭിമുഖീകരിച്ചുചെയ്യുന്ന ഈ ഉപദേശം ഭാരതീയരിൽ തങ്ങളുടെ ചികിത്സാക്രമത്തെപ്പററിയുള്ള അഭിമാനത്തെ ശതഗുണീഭവിപ്പിക്കുന്നതിനുപോലും പര്യാപ്തമാണ്. ലോകവന്ദ്യന്മാരായ മഹാന്മാർ ആയുർവൈദ്യത്തെപ്പററി ഏതാദൃശങ്ങളായ അഭിപ്രായങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിച്ചു തുടങ്ങിയിട്ടും നമ്മുടെനാട്ടിൽ നമ്മുടെ ചികിത്സാപദ്ധതിക്കുവേണ്ട അഭിവൃദ്ധിയുണ്ടാകാതിരിക്കുന്നത് ആക്ഷേപകരമായിരിക്കുന്നു.

സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിന്റെ പരിധി ഇന്നും നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. അസംഖ്യങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങളെക്കൊണ്ടും വിഭിന്നങ്ങളായ പ്രതിപാദ്യവസ്തുക്കളെക്കൊണ്ടും സംസ്കൃതസാഹിത്യം അത്യന്തം ഗഹനവും വിസ്തൃതവുമാണ്. ഈ സാഹിത്യത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന ഏതൊരു ബുദ്ധിമാനായ പണ്ഡിതനും ഇതു സുഗ്രഹമായ ഒരു വസ്തുതയത്രെ. പ്രശംസനീയമായ ജിജ്ഞാസയോടുകൂടി ഹൈന്ദവസാഹിത്യത്തെ അദ്ധ്യയനംചെയ്ത സർ. വില്യം ജോൺസിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അതിന്റെ വൈപുല്യം രൂഢമൂലമായി പതിഞ്ഞിരുന്നു എന്നുള്ളതിന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കുകൾ തന്നെയാണ് പ്രമാണം. "ഹൈന്ദവസാഹിത്യത്തിന്റെ ഏതൊരു ശാഖയിലേക്കും നമ്മുടെ ശ്രദ്ധ പതിയുമ്പോൾ അതു് നിസ്സീമമെന്നു പ്രത്യക്ഷമാകും." ഇതാണ് ജോൺസിന്റെ അഭിപ്രായം.

പ്രതിപാദ്യവിഷയങ്ങൾക്ക് അനുഗുണമായ വൃത്തങ്ങളെ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിൽ സംസ്കൃതകവികൾ കാണി

ച്ചിട്ടുള്ള ഔചിത്യം വിസ്മയാവഹമാണ്. സന്ദേശകാവ്യങ്ങളിൽ 'മന്ദാക്രാന്താ' വൃത്തം സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളത് ഇതിനു മകുടോദാഹരണമത്രെ. നായികമാരോടു നായകന്മാർ സംഭാഷണം ചെയ്യുന്ന അവസരങ്ങളിൽ ദീർഘവൃത്തങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുന്നത് അനുചിതമായി പല മഹാകവികളും ഗണിച്ചുപോരുന്നു. ശാകുന്തളം നാടകത്തിൽ ഒന്നാമങ്കത്തിൽ ദുഷ്യന്തൻ ശകുന്തളയോടു പറയുന്നതു നോക്കുക.

കിം ശീതളൈഃ ക്ലമവിനോദിഭിരാർദ്രവാതാൻ
സഞ്ചാരയാമി നളിനീദളതാലവൃന്തൈഃ
അങ്കേ നിധായ കരഭോരു! യഥാസുഖം തേ
സംവാഹയാമി ചരണാവുത പത്മതാമ്രൗ

ഇവിടെ അനതിദീർഘവും ശ്രവണാനന്ദകരവുമായ വസന്തതിലകവൃത്തം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതിന്റെ ഔചിത്യം വാചാമഗോചരമാകുന്നു. സംസ്കൃതകാവ്യകാരന്മാർക്ക് എത്രമാത്രം നിഷ്ഠയോടെ ഉണ്ടായിരുന്ന ഔചിത്യദീക്ഷയെ സർ വില്യം ജോൺസ് പ്രശംസിക്കുന്നതു നോക്കുക. "പ്രതിപാദ്യവസ്തുവിനെയും രസത്തെയും അനുസരിച്ച് ഹൈന്ദവ കാവ്യകൃത്തുകൾ വൃത്തങ്ങളെ മാററുന്നതിൽ ജാഗരൂകന്മാരാണ്. നമ്മുടെ മഹാകവികൾ സന്ദർഭാനുസരണം പ്രയോഗിച്ചിട്ടുള്ള ശബ്ദനിയന്ത്രണരീതികളോടു കിടപിടിക്കുന്ന യഥാവസര പ്രയുക്തങ്ങളായ വിചിത്രവൃത്തങ്ങളെ സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൽ നിന്നും എനിക്കു ഉദ്ധരിക്കുവാൻ കഴിയും".

ഭഗവദ്ഗീത, ഹിതോപദേശം, ഋതുസംഹാരം മുതലായ മററനേകം സംസ്കൃതകൃതികളും അദ്ദേഹം ഇംഗ്ലീ

ഷിൽ തർജ്ജിമചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഋതുസംഹാരത്തെപ്പററി അദ്ദേഹത്തിൻെറ അഭിപ്രായം ഇങ്ങനെയാണ്. "കാളിദാസൻെറ കൃതി ആപാദചൂഡം അത്യന്തം രമണീയമായിരിക്കുന്നു. ഭാരതവംശത്തിലുള്ള പ്രകൃതിരാമണീയകത്തെ ഏററവും മനോഹരമായും ചിലപ്പോൾ അതിശയോക്തിയോടുകൂടിയും എന്നാൽ ഒരിക്കലും അസ്വാഭാവികമാകാതെയും ഈ കൃതിയിലുള്ള എല്ലാശ്ലോകങ്ങളും പ്രദശിപ്പിക്കുന്നു."

ഭാരതീയരുടെ സംഗീതകലയും യഥാവിധി ആസ്വാദിക്കുന്നതിനുവേണ്ട നൈപുണി സർ വില്യം ജോൺസിനുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു പക്ഷേ അന്യരാജ്യക്കാരുടെ സാഹിത്യരസം അനുഭവിക്കുന്നതിന് ഒരാളിനു കഴിഞ്ഞു എന്നുവന്നാലും അവരുടെ സംഗീതമാധുരി ആസ്വാദിക്കുന്നതിനുള്ള പാടവംസിദ്ധിക്കുക എന്നുള്ളതു വളരെ വിഷമമായിട്ടാണു കണ്ടുവരുന്നത്. എന്നാൽ ജോൺസിന് ഭാരതീയസാഹിത്യമെന്നപോലെ ഭാരതീയസംഗീതവും ആസ്വാദ്യമായിത്തോന്നിയിരുന്നു. ഇൻഡ്യാക്കാരുടെ സംഗീതം ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നതും ഭാവനാശക്തിയെ വിജൃംഭിപ്പിക്കുന്നതും ആണെന്ന് അദ്ദേഹം അഭിപ്രായവും പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഇപ്രകാരം ഭാരതീയക്കുപോലും അജ്ഞാതങ്ങളായിരുന്ന സംസ്കൃതസാഹിത്യരഹസ്യങ്ങളെ പ്രകടമാക്കിയ ഈ മഹാശയനോടു നാം കൃതജ്ഞരായിരിക്കേണ്ടതാണ്. പാശ്ചാത്യക്ക് ഭാരതീയകലകളുടെ സൌന്ദര്യത്തെ ആസ്വാദിക്കുന്നതിനുള്ള കവാടം പ്രഥമമായി ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തതു് ജോൺസ് തന്നെയാണ്. ഈ വിഷയത്തിൽ പാശ്ചാത്യരും അദ്ദേഹത്തോട് ഏററവും കടപ്പെട്ടിരി

ക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ പാവനനാമധേയം ഇന്നും പണ്ഡിതന്മാരുടെ ജിഹ്വാഞ്ചലങ്ങളിൽ അനവരതം നൎത്തനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. നിയമപാലനം എന്ന തൻെറ ജീവിതവൃത്തിയെ പ്രശംസനീയമായി പുലൎത്തിയതോടുകൂടി പാശ്ചാത്യരേയും പൌരസ്ത്യരേയും സംസ്കാരവിനിമയത്താൽ സുഹൃത്തുക്കളാക്കിത്തീൎത്ത സർ. വില്യം ജോൺസ് ദേശഭേദമെന്യേ സംസ്കൃതഭാഷാഭിജ്ഞന്മാരാൽ എന്നെന്നേക്കും സ്മരണീയനാണ്.

II

ഡാക്കൂർ ബ്യൂളർ.

(1837 ജൂലായ് ൧൯-ാംനു- ബ്രോസ്റ്റൽ എന്ന പട്ടണത്തിൽ ജനിച്ചു. 1863—1880-വരെ ബോംബെ ഗവമ്മെൻറിൻെറ കീഴിൽ വിദ്യാഭ്യാസവകുപ്പിൽ ഉദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നു. അതിനുശേഷം വീയന്നാ യ്യൂണിവേഴ്സിററിയിൽ പ്രൊഫെസറായി. 1898 ഏപ്രിൽ ൮-ാംനു- ഒരു ബോട്ടപകടത്തിൽപെട്ടു് ചരമഗതിയടഞ്ഞു.)

ജമ്മൻ പണ്ഡിതന്മാർ സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൻെറ ഉള്ളടക്കം ലോകസമക്ഷം പ്രദൎശിപ്പിക്കുന്നതിനു ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രയത്നങ്ങളെ എത്ര തന്നെ ശ്ലാഘിച്ചാലും മതിയാകുന്നതല്ല. ബ്യൂളർ, മാക്സ്മുള്ളർ, വെബ്ബർ, മക്ഡോണൽ തുടങ്ങിയ പൗരസ്ത്യഭാഷാപ്രണയികളുടെ നാമധേയങ്ങൾ ഈ വിഷയത്തിൽ ബഹുമനേപുരസ്സരം സ്മരണീയങ്ങളാണു്. 1858-ൽ ഡാക്കർ ബിരുദം സമ്പാദിച്ച ബ്യൂളർ പൗരസ്ത്യസാഹിത്യം പരിചയിക്കുന്നതിനും ചില ഗവേഷണങ്ങൾ നടത്തുന്നതിനുമായി, പാരീസ്, ഒൗക്സ്ഫോർഡ്, ലണ്ടൻ, എന്നീസ്ഥലങ്ങളിലുള്ള വായനശാലകളെ സന്ദൎശിക്കയുണ്ടായി. ലണ്ടനിൽ താമസിച്ചിരുന്ന കാലത്തു സുപ്രസിദ്ധപണ്ഡിതനായ പ്രോഫെസർ മാക്സ്മുള്ളരുമായി പരിചയം സമ്പാദിക്കുന്നതിന് അദ്ദേഹത്തിന്നു് അവസരം ലഭിച്ചു. സംസ്കൃതാഭ്യസനത്തിലുള്ള അഭിനിവേശം നിമിത്തം അദ്ദേഹം ഇന്ത്യസന്ദൎശിക്കുവാൻ തീച്ച്യാക്കി. ധനത്തിൻെറ കുറ

വുകൊണ്ടായിരിക്കാം, അദ്ദേഹം ഇന്ത്യയിൽ വന്നുചേ ന്നതു് ഒരു കച്ചവടക്കാരൻെറ സിൽബന്തിയായിട്ടാ ണു്. ബോംബെയിൽ "എൽഫിൻസ്റ്റൺ" കാളേജിലെ (Elphinston College) പ്രിൻസിപ്പാളും, മാക്സ്മുള്ള രുടെ പ്രിയമിത്രവുമായിരുന്ന സർ അലക്സാണ്ടർഗ്രാൻറി ൻെറ സാഹായ്യത്താൽ അദ്ദേഹത്തിൻെറ കീഴിൽ പൌര സ്ത്യഭാഷാപണ്ഡിതനായി ബ്യൂളർ നിയമിതനായി.

സംസ്കൃതത്തെപ്പററി അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന ബ ഹുമതിയും, പ്രേമവും ഭാരതീയവിജ്ഞാനത്തിൻെറ ഈരി പ്പിടമായി ഗണിച്ചുപോരുന്ന ശാസ്ത്രിമാരെപററിച്ചു് ബ്യൂ ളർ പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുള്ള അഭിപ്രായത്തിൽനിന്നും സ്പഷ്ട മാണു്. "ശാസ്ത്രിമാർ പരമ്പരാസിദ്ധമായ സംസ്കൃതവി ജ്ഞാനത്തിൻെറ പ്രതിനിധികളാണു്. സംസ്കൃതഭാഷാ ഭ്യസനത്തിൻെറ ഇന്നത്തെ നിലയ്ക്കു് അവരുടെ സഹാ യ്യം ഒരിക്കലും അവഗണിക്കാവുന്നതല്ല." ശാസ്ത്രിമാരുടെ പ്രാചീനമായ അദ്ധ്യയനരീതിയെ അദ്ദേഹം അപല പിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ പാശ്ചാത്യദേശങ്ങളിലെ അദ്ധ്യ യനസമ്പ്രദായവും ഭാരതത്തിലെ പ്രാചീനരീതിയും, കൂട്ടിച്ചേർത്തു് തൃതീയമായ ഒരു പന്ഥാവാണു് സംസ്കൃത ഭാഷാദ്ധ്യയനത്തിനു പററിയതെന്നു് ബ്യൂളർ സിദ്ധാ ന്തിക്കുന്നു. ഈ നൂതനസംപ്രദായത്തിൽ സംസ്കൃതം അ ഭ്യസിച്ചു് ഭണ്ഡർക്കർ, ശങ്കരപണ്ഡിതർ, ആപ്ററി ഇട ങ്ങിയവർ പില്ക്കാലത്തു് പ്രശസ്തപണ്ഡിതന്മാരായി ത്തീൎന്നിട്ടുണ്ടു്.

സംസ്കൃതവിജ്ഞാനഭണ്ഡാഗാരങ്ങളായ ഭാരതീയ പ ണ്ഡിതന്മാരുമായി തനിക്കു് സാമീപ്യസമ്പർക്കം സിദ്ധിച്ചു തോടുകൂടി "കീൽഹോൺ" (Keilhorn) എന്ന പാശ്ചാ

ത്ര്യപണ്ഡിതനെ തന്റെ സഹായിയായി സ്വീകരിച്ച് ബ്യൂളർ "ബാംബെ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥാവലി" (Bombay Sanskrit Series) പ്രസിദ്ധീകരിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. പാശ്ചാത്യരീതിയിൽ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ പ്രസാധനം ചെയ്യുവാൻ യുവാക്കന്മാരായ പണ്ഡിതന്മാരെ അഭ്യസിപ്പിക്കുന്നതിനും, ഏററവും പ്രയോജനകരമായരീതിയിലും, കുറഞ്ഞ വിലയ്ക്കും വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതിനുമായിരുന്നു ഈ ഗ്രന്ഥാവലി സമാരംഭിക്കപ്പെട്ടതു്. ഡാക്ടർ ബ്യൂളരുടെ ഈ ഉദ്ദേശ്യം സഫലമായിട്ടുണ്ടെന്നു് പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥാവലി വായിച്ചിട്ടുള്ള ഏതൊരാൾക്കും ബോദ്ധ്യമാകുന്നതാണു്. "ബോംബെ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥാവലി"യിൽ അനേകം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ബ്യൂളർ തന്നെ യഥാവിധി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. പഞ്ചതന്ത്രവും, ദശകുമാരചരിതത്തിലെ പൂർവ്വപീഠികയും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രസാധനങ്ങളിൽ പ്രധാനങ്ങളാണു്. 1875-ൽ "വിക്രമാങ്കദേവചരിതം" എന്ന ബിൽഹണകൃതി സ്വയം തേടിപ്പിടിച്ച് ബ്യൂളർ പരസ്യപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി.

ഹിന്ദുക്കളുടെ നിയമസംഹിതയെ സംബന്ധിച്ച് ബ്യൂളർ ധാരാളം ഗവേഷണങ്ങൾ നടത്തിയിട്ടുണ്ടു്. ഇതിന്റെ ഫലമായി, ഹിന്ദുക്കളുടെ ദായക്രമം, കുടുംബവിഭജനം, ദത്തു്, തുടങ്ങിയ അനേകം പ്രധാനവിഷയങ്ങളെപ്പററി പ്രാമാണികങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ രചിക്കുന്നതിന് അദ്ദേഹത്തിനുസാധിച്ചു. 1871-ൽ ആപസ്തംബീയങ്ങളായ ധർമ്മസൂത്രങ്ങളെ അദ്ദേഹം പരിഷ്കൃതരീതിയിൽ പ്രസാധനം ചെയ്തു. പൌരസ്ത്യങ്ങളായ അനവധി

വിശുദ്ധഗ്രന്ഥങ്ങളെ ഇംഗ്ലീഷിൽ തൎജ്ജിമചെയ്തു പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ള "പ്രൊഫസർ മാക്സ്മുള്ള"ൎക്കു വേണ്ടി ബൂളർ 2, 14 എന്നീ രണ്ടു ഭാഗങ്ങൾ തൎജ്ജിമ ചെയ്തു കൊടുത്തു. ഈ സഹായത്തെപ്പററി മാക്സ് മുള്ളർ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു. "ഈ പരിശ്രമം ഏതു പണ്ഡിതന്റെയും പ്രസിദ്ധിയെ നിലനിൎത്തുന്നതിനു പൎയ്യാപ്തമാണ്. എന്നാൽ ഇദ്ദേഹത്തിനെ (ബൂളറെ) സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഇതു് ഒരു സ്നേഹിതനായ സഹപ്രവൎത്തകനെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള ലഘുവായ ഒരു പ്രയത്നം മാത്രമാണ്" വിശ്വവിശ്രുതനായ മാക്സ്മുള്ളരുടെ ഈ അഭിപ്രായത്തിൽ നിന്നും ബൂളരുടെ പ്രയത്നശീലത്തെയും, പാണ്ഡിത്യപരിധിയേയും, നമുക്കേതാണ്ടൊന്നു സംഭാവനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. ആപസ്തംബൻ, ഗൗതമൻ, വസിഷ്ഠൻ, ബോധായനൻ എന്നീ ആചാൎയ്യന്മാരുടെ സൂത്രസഞ്ചയങ്ങളുടെ ഭാഷാന്തരീകരണമായി ഇദ്ദേഹം എഴുതിയ ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്ക് മാക്സ്മുള്ളർ പരസ്യം ചെയ്തിട്ടുള്ള മററു ഗ്രന്ഥങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് വളരെ പ്രചാരം സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതും ബൂളരുടെ പാണ്ഡിത്യത്തെ സവിശേഷം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു.

പ്രാചീനങ്ങളായ ശിലാശാസനങ്ങളെപ്പററി ബൂളർ ചെയ്തിട്ടുള്ള ഗവേഷണങ്ങൾ സാഹിത്യപരമായും, ലിപിസംബന്ധമായും, ചരിത്രവിഷയകമായും ഉള്ള പല രഹസ്യങ്ങളേയും വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. "ഇന്ത്യയിലെ ശിലാശാസനങ്ങളും കാവ്യസാഹിത്യവും" (Indian Inscriptions and Kavya Literature) എന്ന പ്രബന്ധത്തിൽ മാക്സ്മുള്ളരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെ അനവധി

ശിലാശാസനങ്ങളെ ആധാരമാക്കി ഖണ്ഡിച്ചുകൊണ്ട് ഗുപ്തരാജാക്കന്മാരുടെ കാലത്തിനു മുൻപുതന്നെ ഭാരതത്തിൽ കാവ്യകല പ്രചരിച്ചിരുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹം തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ബൂളറുടെ ഗവേഷണത്തിന്റെ ഫലമായി ഇന്ത്യാചരിത്രത്തിൽ ഹൈന്ദവരാജാക്കന്മാൎക്ക് പ്രാബല്യമുണ്ടായിരുന്ന കാലഘട്ടത്തെക്കുറിച്ച് പല നൂതനങ്ങളായ തത്വങ്ങളും ആവിഷ്കരിക്കപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം "ഇന്ത്യൻ ആൻറിക്വറി"യിൽ (Indian Antiquary) പരസ്യം ചെയ്തിട്ടുള്ള 85 ലേഖനങ്ങളെ അനൎഘങ്ങളായ ചരിത്രതത്വങ്ങളായി ഇന്നും ഗണിച്ചുപോരുന്നു. ഭാരതീയ ലിപിശാസ്ത്രവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗവേഷണത്തിനു വിഷയമായിത്തീൎന്നിട്ടുണ്ട്. ബ്രാഹ്മീലിപിയെപ്പററി പല പല അന്വേഷണങ്ങൾ നടത്തിയും വളരെ ഗഹനമായി ചിന്തിച്ചും ബൂളർ ഒരു പ്രബന്ധം രചിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സംസ്കൃതാഭ്യസനത്തിനും ഗവേഷണങ്ങൾക്കും പ്രാധാന്യം സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ഇക്കാലങ്ങളിൽപോലും ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കൈയെഴുത്തുപ്രതികൾ സമ്പാദിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ പണ്ഡിതന്മാർ അധികം ശ്രദ്ധപതിപ്പിച്ചു വരുന്നില്ല. ഇങ്ങനെയിരിക്കെ ഏതാണ്ട് ഒരു നൂററാണ്ടിനുമുൻപ് ഈ വിഷയത്തിൽ ജനങ്ങൾ എത്രകണ്ട് താല്പൎയ്യം കുറഞ്ഞവരായിരുന്നിരിക്കണമെന്ന് ഊഹിക്കാവുന്നതാണ്. എന്നാൽ ബൂളർ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കൈയെഴുത്തുപ്രതികൾ ശേഖരിക്കുന്നതിൽ അത്യന്തം ജാഗരൂകനായിരുന്നു. 'എൽഫിൻസ്റ്റൺ' കാളേജിൽ പ്രൊഫസറായതിനുശേഷം ഏകദേശം മൂന്നുകൊല്ലത്തിനിടയ്ക്ക് അദ്ദേഹം ഇരുനൂറോളം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ സമ്പാദിച്ചുകഴിഞ്ഞു. അപ്പോഴേയ്ക്കും പ്രാചീനഗ്രന്ഥങ്ങളെ ഉപ

ചയിക്കുന്നതിൻെറ പ്രാധാന്യമറിഞ്ഞ ബോംബേഗവ ൎമ്മൻറ് കൈയെഴുത്തുപ്രതികളെ ശേഖരിക്കുന്നതിനായി ബ്യൂള്ളറെത്തന്നെനിയമിച്ചു. താൻ ആദ്യം ശേഖരിച്ചിരുന്നതുകൂടാതെ ഇരുനൂറോളം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വീണ്ടും ബ്യൂളർ തേടിപ്പിടിച്ചു. ഇക്കാൎയ്യത്തിൽ അദ്ദേഹം പ്രയോഗിച്ചിട്ടുള്ള നയങ്ങൾ ഏററവും ബുദ്ധിപൂൎവ്വങ്ങളായിരുന്നിരിക്കുവാനിടയുണ്ട്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സ്വഭവനങ്ങളിലോ മററു പൊതുസ്ഥാനങ്ങളിലോ ഇരിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളെ എന്തിനുതന്നെയായിരുന്നാലും മററുള്ളവൎക്കു ഭാരതീയർ പ്രായേണ കൊടുക്കാറില്ല. സംസ്കൃതത്തിൻെറ അധഃപതനത്തിന് ഒരു പ്രധാനകാരണമായി ഭാരതീയരുടെ ഈ സ്വഭാവദോഷത്തെ ഗണിക്കാവുന്നതാണ്. ഗ്രന്ഥാന്വേഷണത്തിനായിപ്പോകുന്നവർ നമ്മുടെനാട്ടിൽ ഇന്നും ഈ വൈഷമ്യത്തെ അഭിമുഖീകരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇന്നത്തെ നില ഇപ്രകാരമായിരിക്കെ അന്നു് പാശ്ചാത്യനായ ബ്യൂളർ ഒട്ടുവളരെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ശേഖരിച്ചുവെന്നുള്ളതു് ഏററവും വിസ്മയനീയമാണല്ലോ. നാട്ടുകാരുമായുണ്ടായിരുന്ന നിരന്തരപരിചയം, നാട്ടുഭാഷകളിലുള്ള ജ്ഞാനം, ആളുകളെ മയക്കുവാനുള്ള നയവിശേഷം, കാൎയ്യസാദ്ധ്യത്തിനു വേണ്ടി മുഷിയാതെ പരിശ്രമിക്കുവാനുള്ള സഹനശക്തി എന്നീഗുണങ്ങളായിരിക്കണം ഈ വിഷയത്തിൽ ബ്യൂളർക്കു് സഹായകങ്ങളായിത്തീൎന്നതു്. വിലമതിക്കുവാൻ കഴിയാത്ത ഈ പരിശ്രമത്തിൻെറ ഫലമായി കാലസൎപ്പം ഗ്രസിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയ അനവധി വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടു. ഇന്ത്യയിൽനിന്നും യൂറോപ്പിലേയ്ക്കു മടങ്ങുന്നതിനു മുമ്പായി ബ്യൂള്ളർ

2300-ൽപരം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഗവൎമ്മൻറ ഗ്രന്ഥശാലയിൽ ശേഖരിച്ചുവെച്ചിരുന്നു.

ജൈനമതത്തിൻെറ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ യഥാപൂർവം സുരക്ഷിതങ്ങളും പ്രചുരപ്രചാരങ്ങളുമായിരിക്കുന്നതിന് ബ്യൂളർ ഒരു വലിയ സഹായം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. 500-ൽ പരം ജൈനമതപ്രതിപാദകങ്ങളായ പ്രാകൃതഗ്രന്ഥങ്ങളെ തേടിപ്പിടിച്ചു വിലകൊടുത്തുവാങ്ങി അദ്ദേഹം ജൎമ്മനിയിലുള്ള "ബർലിൻ" സർവകലാശാലയ്ക്കയച്ചു കൊടുത്തു. അവിടെയുള്ള പണ്ഡിതന്മാർ വളരെ ശ്രദ്ധാപൂർവം ഗവേഷണങ്ങൾ നടത്തിയതിൻെറ ഫലമായി ജൈനമതത്തിലെ പല രഹസ്യങ്ങളും പ്രകാശിതങ്ങളായി. ജൈനമത ഗ്രന്ഥങ്ങളെ അവലോകനം ചെയ്യുന്നതിനും നിരൂപണം ചെയ്യുന്നതിനും പല പണ്ഡിതന്മാരേയും അദ്ദേഹം പ്രേരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതുകൂടാതെ അദ്ദേഹം സ്വയമേവ ജൈനമതത്തെപ്പററി ഒരു പുസ്തകം 2887-ൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. ജൈനമതക്കാർ പല വിധത്തിലും ബ്യൂളറോട് കൃതജ്ഞതയുള്ളവരായിരിക്കേണ്ടതാണ്.

ഇന്ത്യയിലെ ശീതോഷ്ണാവസ്ഥ അത്ര ഹിതകരമല്ലാതിരുന്നതിനാലും അനവരതം ബുദ്ധികൊണ്ടും ദേഹംകൊണ്ടും പരിശ്രമം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതിനാലും ബ്യൂളരുടെ ശരീരസ്ഥിതി മോശപ്പെട്ടുതുടങ്ങി. 1880-ൽ അദ്ദേഹം ഉദ്യോഗമൊഴിഞ്ഞു് ഭാരതത്തോടു യാത്രപറഞ്ഞു. ഈ അവസരത്തിൽ അദ്ദേഹത്തെ "വീയന്നാ സർവകലാശാല"യിലെ സംസ്കൃതപ്രൊഫസറായി നിയമിച്ചു. ഇന്ത്യയിൽ താമസിച്ചിരുന്ന കാലം എത്ര ഉത്സാഹത്തോടുകൂടി സംസ്കൃതഭാഷയുടെ ഉന്നമനത്തിനുവേണ്ടി പരിശ്രമിച്ചുവോ അപ്രകാരം വിയന്നായിൽ ഇരിക്കുന്നകാലത്തും

അദ്ദേഹം ചെയ്തുവന്നു. ബൂളരുടെ അത്യധികമായ പ്രയത്നത്തിന്റെ ഫലമായി 1886-ാമാണ്ട് വിയന്നാ സർവ്വകലാശാലയിൽ ഒരു പൗരസ്ത്യഭാഷാഗവേഷണശാല സ്ഥാപിതമായി. പണ്ഡിതന്മാരുടെ പര്യന്വേഷണഫലങ്ങളെ പരസ്യപ്പെടുത്തുന്നതിനായി ഒരു പൗരസ്ത്യപത്രികയും അദ്ദേഹം തുടങ്ങി. ഈ പത്രികയിൽ ഭാരതീയരുടെ ചരിത്രം, ലിപിശാസ്ത്രം, ശിലാശാസനങ്ങൾ തുടങ്ങിയ അനവധി വിഷയങ്ങളെ ആസ്പദമാക്കി വിജ്ഞാനപ്രദങ്ങളായ പല ലേഖനങ്ങൾ അദ്ദേഹം എഴുതിക്കൊണ്ടിരുന്നു. വിയന്നാസർവകലാശാലാ ഭരണസമിതിയിലെ ഒരംഗമായിരുന്ന അദ്ദേഹം ശക്തിയായി വാദിച്ച് ഗവൺമെന്റിനെക്കൊണ്ട് പ്രതി വലിയവലിയ തുകകൾ അനുവദിപ്പിച്ചും അവയെ വേണ്ടവിധത്തിൽ ചെലവാക്കിയും സംസ്കൃതഭാഷാപോഷണം സ്തുത്യർഹമായി നിറവേററിവന്നു. സംസ്കൃതവിഷയകമായ പരിശ്രമം ചെയ്യുന്നതിന് ഏററവും അനുകൂലമായ ഒരു പരിതഃസ്ഥിതി വിയന്നായിൽ ലഭിച്ചതോടുകൂടി ബൂളർ ഒരു വലിയ പ്രവൃത്തിക്കായൊരുങ്ങി. ഭാരതവർഷത്തെ സംബന്ധിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലം വരെ ചെയ്തിട്ടുള്ള ഗവേഷണങ്ങളുടെ ഒരു 'സർവവിജ്ഞാനീയം' പരസ്യപ്പെടുത്തുക എന്നുള്ളതായിരുന്നു ഈ ആരംഭത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം. ലോകത്തിന്റെ പല ഭാഗത്തായി പല പണ്ഡിതന്മാരും ബൂളറെ സഹായിക്കുവാൻ സന്നദ്ധരായി. ഈ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിനാവശ്യമുള്ള പണത്തിനും വേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്തു. എന്നുവേണ്ട, ഈ പ്രസ്ഥാനം പരിപൂർണ്ണവിജയത്തിൽ കലാശിക്കത്തക്കവണ്ണം എല്ലാം ബൂളർ സജ്ജീകരിച്ചു. എന്നാൽ ലോകോപകാരാർത്ഥം താൻ

ചെയ്യുവാനാരംഭിച്ച ഈ പ്രയത്നം പൂർണ്ണമാക്കുന്നതിന ബൂളർക്ക സാധിച്ചില്ല. ഇതിനമുൻപുതന്നെ അദ്ദേഹം ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞത്ത് നമ്മുടെ ഭാഗ്യഹീനതയെന്നേ പറയേണ്ടതുള്ളൂ. ഭാഗികമായി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചുവന്ന ഈ സർവവിജ്ഞാനീയത്തിൻെറ ഒൻപതു ഭാഗങ്ങൾ ബൂറളരുടെ മേൽ നോട്ടത്തിൽ തന്നെ പ്രകാശിതങ്ങളായി. ഒന്നാം ഭാഗത്തിൽ ലിപിശാസ്ത്രത്തെ അധികരിച്ച് ബൂളർ സാരസമ്പൂർണ്ണമായ ഒരു പ്രബന്ധം രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. പൌരസ്ത്യസംസ്കാരത്തെ ആസ്പദമാക്കിയുള്ള ഗവേഷണഫലങ്ങളെ ലോകസമക്ഷം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതിനായി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു വന്ന മററനേകം മാസികകളും അദ്ദേഹത്തിൻെറ ലേഖനരത്നങ്ങളെക്കൊണ്ട് അലംകരിച്ചിരുന്നു.

ജർമ്മൻകാരുടെ പരിശ്രമശീലത്തെയും കലാകുശലതയേയും ബുദ്ധിവൈഭവത്തെയും ഉദാഹരിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പണ്ഡിതവരേണ്യനായ ബൂളരുടെ ജീവിതം പരിപൂർണ്ണവിജയത്തിൽതന്നെ കലാശിച്ചു. വിയോഗമൊഴിച്ച് അദ്ദേഹത്തിൻെറ സർവവും ലോകർക്ക് ആനന്ദപ്രദമായിരുന്നു. ബൂളരുടെ നിസർഗ്ഗസിദ്ധമായ പൌരസ്ത്യസംസ്കാരാഭിരുചി നിസ്സീമമെന്നേ പറയേണ്ടതുള്ളൂ. വളരെ ചെറുപ്പത്തിൽതന്നെ സ്വദേശത്ത് ഒരു ഉന്നതബിരുദം സമ്പാദിക്കുവാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായി എങ്കിലും സ്വകീയവാസനയനുസരിച്ച് പൌരസ്ത്യകലാപോഷണത്തിനു വേണ്ടി ജീവിതം ചെലവഴിച്ച് ലോകവന്ദ്യനായിത്തീർന്ന അദ്ദേഹം ഭാരതീയ യുവാക്കന്മാൎക്ക് വിശേഷിച്ചും ആദർശമായിരിക്കേണ്ടതാണ്. പാശ്ചാത്യരും പൌരസ്ത്യരും

അദ്ദേഹത്തോടുള്ള കൃതജ്ഞതയും ബഹുമാനവും പ്രകടിപ്പിക്കേണ്ടതു വാഗ്രൂപേണയല്ല. യാതൊരു മഹനീയമായ കാൎയ്യത്തിനുവേണ്ടി ബ്യൂളരുടെ വിലയേറിയ ജീവിതം വിനിയോഗിക്കപ്പെട്ടുവോ അതിനുവേണ്ടി അദ്ദേഹത്തെ തുടൎന്നു് നിരന്തരമായി പരിശ്രമിക്കുക എന്നുള്ളതാണ് അവരുടെ കൎത്തവ്യം. ഈ കൎത്തവ്യനിർവഹണത്താലാണ് ബ്യൂളരോടുള്ള കൃതജ്ഞതയും ബഹുമാനവും ഇരുകൂട്ടരും പ്രദൎശിപ്പിക്കേണ്ടതു്.

III

പ്രൊഫെസർ മാക്സ്മുള്ളർ.

[വിൽഹെംമുള്ളർ എന്ന ജർമ്മൻ കവിയുടെ പുത്രനായ മാക്സ്മുള്ളർ 1823-ൽ ഭൂജാതനായി. ലീപ്സിഗ്, ബെർലിൻ എന്നീ സർവ്വകലാശാലകളിൽ വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്തതിനുശേഷം 1846-ൽ മുള്ളർ ഇംഗ്ലണ്ടിൽ എത്തി. 1868-ൽ അദ്ദേഹം ഭാഷാശാസ്ത്രവിഷയത്തിൽ ഓക്സ്ഫോർഡ് സർവ്വകലാശാലയിലെ പ്രൊഫെസറായി നിയമിക്കപ്പെട്ടു. 1900-ഒക്ടോബർ 29-ാം തീയതി മുള്ളർ ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞു.]

സംസ്കൃതഭാഷാപ്രണയികളായ പാശ്ചാത്യരുടെ കൂട്ടത്തിൽ പ്രൊഫെസർ മാക്സ്മുള്ളറെ (Prof. Max Muller) പ്പോലെ പേരും പെരുമയും സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ളവർ ഇല്ലെന്നു നിസ്സംശയം പറയാവുന്നതാണു്. ഭാരതീയസാഹിത്യത്തിലേക്കു് പാശ്ചാത്യരുടെ ശ്രദ്ധയെ ഇദംപ്രഥമമായി സമാകർഷിച്ചതിലും ഗവേഷണവിഷയത്തിൽ അവർക്കു് മാർഗ്ഗദർശനം ചെയ്തതിലും ലോകരുടെ അനിതരസാധാരണമായ പ്രശംസയ്ക്കു് സർ വില്യം ജോൺസാണു് പാത്രമായിട്ടുള്ളതെങ്കിലും പാണ്ഡിത്യംകൊണ്ടും പരിശ്രമംകൊണ്ടും മുള്ളർക്കു് പ്രശസ്തതരമായ ഒരു സ്ഥാനംതന്നെയാണുള്ളതെന്നു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ചെറുപ്പംമുതൽക്കുതന്നെ മുള്ളർക്കു സംസ്കൃതാഭ്യസനത്തിൽ അതിരററ അഭിനിവേശമുണ്ടായി. വിദ്യാഭ്യാസകാലത്തു് മുള്ളരുടെ പരിതഃസ്ഥിതി പൌരസ്ത്യസംസ്കാരസംബന്ധമായ വിജ്ഞാനം സമ്പാദിക്കു

ന്നതിന് സർവ്വഥാ അനുകൂലമായിരുന്നു. സംസ്കൃതത്തിൽ മാക്സ്മുള്ളർക്കുണ്ടായിരുന്ന ജ്ഞാനവും ജിജ്ഞാസയും കണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുരുനാഥന്മാർ അദ്ദേഹം മെട്രിക്കുലേഷൻ പരീക്ഷ ജയിച്ചപ്പോൾ സംസ്കൃതഭാഷാസംബന്ധമായ ഉപരിപഠനം നടത്തുന്നതു് നന്നായിരിക്കുമെന്നു് അഭിപ്രായപ്പെട്ടതുകൂടാതെ, മുള്ളർക്കു് വേണ്ട പ്രോത്സാഹനങ്ങൾ നല്കുന്നതിന് സദാ ബദ്ധശ്രദ്ധരായി വർത്തിക്കുകയും ചെയ്തു. മുള്ളർ ബർലിൻ സർവ്വകലാശാലയിൽ വിദ്യാഭ്യാസം തുടൎന്നു. ആ കലാശാലയിലെ പൌരസ്ത്യഭാഷാ പ്രൊഫസറായിരുന്ന "ബോപ്" (Bopp) എന്ന പണ്ഡിതൻ മുള്ളരുടെ ബുദ്ധിശക്തിയും ഭാഷാശാസ്ത്രവിഷയകമായുള്ള അഭിരുചിയും കണ്ടു് സന്തോഷിച്ചു് ഗവേഷണപരമായ പല നിർദ്ദേശങ്ങളും നൽകിയതിന്റെ ഫലമായി അചിരേണ അദ്ദേഹം ഭാഷാശാസ്ത്രവിചക്ഷണനായിത്തീൎന്നു. ആ കലാശാലയിൽ അദ്ധ്യാപകനായിരുന്ന "ഷെല്ലിങ്" (Schelling) എന്ന പണ്ഡിതനും തത്ത്വശാസ്ത്രസംബന്ധമായ പല രഹസ്യങ്ങൾ മുള്ളറെ സന്തോഷത്തോടുകൂടി ഗ്രഹിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. വിദ്യാഭ്യാസകാലത്തു തനിക്കു ലഭിച്ച സൗകര്യങ്ങളെ വേണ്ടവിധം ഉപയോഗിച്ചും അനന്തരകാലങ്ങളിൽ അനവരതമായി പരിശ്രമിച്ചും ലോകപ്രസിദ്ധനായിത്തീൎന്ന മാക്സ്മുള്ളരുടെ ചരിത്രം പണ്ഡിതന്മാർക്കു് രോമഹർഷണത്തോടുകൂടിമാത്രമേ സ്മരിക്കുവാൻ സാധിക്കയുള്ളു.

ബർലിൻ സർവ്വകലാശാലയിൽ വിദ്യാർത്ഥിയായിരുന്ന കാലത്തു്, സുപ്രസിദ്ധമായ 'സെൻഡ്' (Zend) എന്ന മതഗ്രന്ഥം പഠിക്കുന്നതിന് മാക്സ്മുള്ളർക്കു സാധിച്ചു. അതോടുകൂടി മതപരമായ താരതമ്യപഠന

ത്തിലേക്ക് അദ്ദേഹത്തിൻെറ ശ്രദ്ധ സമാകൃഷ്ടമായി. അധികകാലം കഴിയുന്നതിനുമുൻപ് ഋഗ്വേദം പാശ്ചാത്യ സമ്പ്രദായത്തിൽ പ്രസാധനം ചെയ്യുന്നതിന് അത്യധികമായ ആഗ്രഹം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായി. ഉദ്ദിഷ്ടകാര്യം നിറവേററുന്നതിന് ജർമ്മനിയിലുള്ളതിനെ അപേക്ഷിച്ച് കൂടുതൽ ആനുകൂല്യവും സൗകര്യവും ലണ്ടനിലാണെന്നു കണ്ട് മുള്ളർ അങ്ങോട്ടേക്കു തിരിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഉത്സാഹവും പരിശ്രമവും കണ്ട് സന്തുഷ്ടനായ "പ്രൊഫസർ വിൽസൺ" (Wilson) എന്ന മഹാൻെറ പ്രേരണനിമിത്തം ഈ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിനു വേണ്ടിയിരുന്ന ചെലവ് "ഈസ്റ്റിൻഡ്യാക്കമ്പെനിക്കാർ" (East India Company) സംഭാവനചെയ്തു. ഏററവും കൃത്യനിഷ്ഠയോടുകൂടി മുള്ളർ ആ കാര്യം യഥായോഗ്യം നിർവ്വഹിച്ച് പണ്ഡിതന്മാരുടെ ശ്ലാഘയ്ക്ക് സവിശേഷം പാത്രീഭവിച്ചു.

മാക്സ്മുള്ളർ രചിച്ചിട്ടുള്ള "ഇന്ത്യയ്ക്ക് നമ്മെ എന്തു പഠിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയും." (India, What can it teach us) എന്ന വിശിഷ്ട ഗ്രന്ഥം ഏതൊരു ഭാരതീയനും വായിച്ചിരിക്കേണ്ടതാണ്. സംസ്കൃത സാഹിത്യത്തിലും പൗരസ്ത്യചരിത്രത്തിലും അഭിരുചിയുള്ളവർ ഇതിന് കല്പിച്ചിട്ടുള്ള പ്രാധാന്യം അന്യാദൃശമാകുന്നു. ഇതിൽ ഹൈന്ദവരുടെ ചരിത്രത്തേയും സംസ്കാരത്തേയും സംബന്ധിക്കുന്ന അനവധി തത്ത്വങ്ങൾ അടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൻെറ മൂന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ സംസ്കൃതഭാഷയെപ്പററി മുള്ളർ ഇങ്ങനെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. "സംസ്കൃതം മൃതഭാഷയാണെങ്കിലും ഇന്ന് ഇന്ത്യയിലുള്ള

എല്ലാ ജീവദ്ഭാഷകളും അതിനെ ഉപജീവിക്കുന്നവയാണ്''. ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ തന്നെ ഭാരതീയരുടെ മതനിഷ്ഠയെപ്പററി മുള്ളർ ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിക്കുന്നു:—
''ഇനി നമുക്ക് പ്രാചീനഭാരതീയരെപ്പററിച്ചിന്തിക്കാം. പല കാര്യങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഒരു കാര്യം എന്നല്ല അവർ മതത്തെപ്പററി വിചാരിച്ചിരുന്നത്. അവർക്ക് മതം സർവ്വതാത്പര്യങ്ങളുമടങ്ങിയ ഏകതാത്പര്യമായിരുന്നു. ആരാധനയും പ്രാർത്ഥനയും മാത്രമായിരുന്നില്ല, അവരുടെ മതം. തത്വജ്ഞാനം, സദാചാരം, നിയമം, ഭരണതന്ത്രം എന്നു വേണ്ടാ, എല്ലാ വിഷയങ്ങളും അവരുടെ മതത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരുന്നു.'' ഭാരതീയതത്വശാസ്ത്രത്തെപ്പററി പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തിൽ മുള്ളർ പ്രസ്താവിക്കുന്നതിപ്രകാരമാണ്. ''ഭാരതീയരുടെ തത്വജ്ഞാനം അവരുടെ മതത്തെ ഖണ്ഡിക്കുന്നതല്ല; പിന്നെയോ അത് ഒരു അംശമായിരുന്ന് മതത്തെ പൂർണ്ണമാക്കുന്നു''. ഈ പ്രസ്താവനയെ അദ്ദേഹം വിശദീകരിക്കുന്നതു നോക്കുക. ''മതം, ശ്രാദ്ധാദികൾ, ആചാരം, നിയമം എന്നീ വിഷയങ്ങളിൽ വേദാതിരിക്തമായ ഒരു പ്രമാണത്തെ ഭാരതീയർ ഏതുവരെപര്യന്തം സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ല. ഇന്ത്യ ഇന്ത്യയായിരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം, വിഗ്രഹാരാധകന്റെ സ്തോത്രങ്ങളിലും, തത്വജ്ഞാനിയുടെ ചർച്ചകളിലും, ഭിക്ഷുക്കളുടെ ഗാനങ്ങളിലും പ്രസരിക്കുന്നതും എല്ലാ ഹിന്ദുക്കളും ആജന്മം പരിചയിക്കുന്നതുമായ വേദാന്തമതം ഒരിക്കലും നശിക്കുന്നതല്ല''

ഭാരതത്തേയും ഭാരതീയരേയുംപററി മാക്സ്മുള്ളരുടെ ഹൃദയത്തിൽ വഴിഞ്ഞൊഴുകുന്ന സ്നേഹബഹുമാനാദികളെ പ്രകടമാക്കുന്ന ഒരു ഭാഗം അദ്ദേഹത്തിന്റെ

"ഇന്ത്യയ്ക്കു നമ്മെ എന്തു പഠിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയും" എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്നതിനെ ഇവിടെ തർജ്ജിമചെയ്തു ചേർക്കാം. "പ്രകൃതിദേവിയുടെ അനുഗ്രഹങ്ങൾ സമൃദ്ധമാംവണ്ണം ചൊരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതും ഐശ്വര്യം സൗന്ദര്യം, എന്നിവ തികഞ്ഞു പരിലസിക്കുന്നതും ആയ ഒരു രാജ്യം ഏതാണെന്നു ചോദിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഭൂമിയിലെ സ്വർഗ്ഗമായി കരുതപ്പെടാവുന്ന ഇന്ത്യതന്നെയാണെന്ന് ഞാൻ നിർവിശങ്കം പറയും. ഏതു രാജ്യത്തിലാണ് മനുഷ്യന്റെ മൗലികങ്ങളായ മാനസിക ശക്തികൾക്ക് പൂർണ്ണമായ വികാസം സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളത്; ഏതു രാജ്യത്തിലാണ് ജനങ്ങൾ ജീവിതത്തിലെ അതിപ്രധാനങ്ങളായ പ്രശ്നങ്ങളെപ്പററി ഗഹനമായ ചർച്ചചെയ്തിട്ടുള്ളത്; ഏതു രാജ്യത്തിലാണ് കാൻറ്, പ്ലേറേറാ എന്നിവരുടെ കൃതികൾ പരിചയിച്ചിട്ടുള്ളവർക്കു പോലും ശ്രദ്ധേയങ്ങളായ തത്വങ്ങൾ കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത് എന്ന് എന്നോട് ആരെങ്കിലും ചോദിക്കുന്നപക്ഷം ഇന്ത്യയിലാണെന്നു പറവാൻ ഞാൻ ധൈര്യപ്പെടും. ഗ്രീക്കുകാർ, റോമാക്കാർ, സെമെറ്റ്വർഗ്ഗക്കാർ, ജൂതന്മാർ എന്നിവരുടെ ചിന്താപരമ്പരയിൽ പരിചയിച്ച നമുക്ക് ലോകാന്തരജീവിതത്തിനു വേണ്ടി ആഭ്യന്തരവൃത്തിയെ പരിപൂർണ്ണവും, വ്യാപ്തവും, സാർവ്വജനീനവും ആക്കുന്നതിന് എവിടെനിന്നും ആദർശങ്ങൾ സ്വീകരിക്കാം എന്നുള്ള പ്രശ്നത്തിന് വീണ്ടും ഞാൻ ഇന്ത്യയിൽനിന്നുതന്നെ എന്നു മറുപടി പറയും."

ഈ ഭാഗം വായിക്കുമ്പോൾ ഭാരതീയരോടുള്ള ബഹുമാനാതിരേകത്താൽ മുള്ളർ മതിമറന്നവനായിത്തീർന്നിരുന്നുവെന്നു ചിലർക്കു തോന്നിയേക്കാം. ഭാരതീയ സംസ്കാ

രത്തെ വ്യഥാകീർത്തിച്ച മുള്ളർക്ക് ഒന്നും നേടുവാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഭാരതവുമായുള്ള ഹൃദയബന്ധം മുള്ളർക്ക് സംസ്കാരമാത്രാധിഷ്ഠിതമായിരുന്നു. മുള്ളർ ഭാരതവർഷത്തെ അധികമായി സ്തുതിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതിനു കാരണം, ഭാരതവർഷത്തോട് അദ്ദേഹത്തിനു പ്രത്യേകമായിട്ടുണ്ടായിരുന്ന വാത്സല്യമല്ല, പിന്നെയോ ഭാരതീയസംസ്കാരത്തോട് അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന ആദരാതിശയം മാത്രമായിരുന്നു.

മുള്ളരുടെ 'പ്രാചീനസംസ്കൃതസാഹിത്യചരിത്രം' History of Ancient Sanskrit Literature) എന്ന കൃതി അദ്ദേഹം സംസ്കൃതഭാഷയ്ക്കു നല്കിയിട്ടുള്ള അനുഗ്രഹങ്ങളിൽ സർവ്വഥാ പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതാണ്. മതവിഷയത്തിൽ അത്യന്തം ആസക്തനായിരുന്ന അദ്ദേഹം വേദവേദാങ്ഗാദികൾ സശ്രദ്ധം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അതുതന്നെയാണ് ഏററവും വിജ്ഞാനപ്രദമായ ഒരു സാഹിത്യചരിത്രം രചിക്കുന്നതിൽ അദ്ദേഹത്തിന് സഹായകമായിത്തീർന്നത്. സംസ്കൃതഭാഷയിലുള്ള നിരന്തരപരിശ്രമം നിമിത്തം ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന് മററു പണ്ഡിതന്മാരുടെ സഹകരണം അധികം വേണ്ടിവന്നില്ല. പ്രത്യുത്പന്നമതിയും കുശാഗ്രബുദ്ധിയുമായ ആ മഹാന്റെ ഗവേഷണസരണി സ്വതന്ത്രവും അനന്യാശ്രിതവുമായിരുന്നു. പൂർവ്വാപരവിരുദ്ധങ്ങളായ പല സിദ്ധാന്തങ്ങളും ഭാരതീയരുടെ മതത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്ന് മുള്ളർ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതായി കാണുന്നതിൽ അദ്ഭുതത്തിനവകാശമില്ല. അനവധി നൂററാണ്ടുകളായി പല ചിന്തകന്മാരുടേയും അതിപ്രൗഢങ്ങളായ തത്ത്വദർശനങ്ങളാൽ പുലർത്തപ്പെട്ടുപോരുന്ന

ഹൈന്ദവധർമ്മത്തിൽ പരസ്പരവിരുദ്ധങ്ങളായ ചില അഭിപ്രായങ്ങൾ കടന്നുകൂടിയതിൽ എന്താണ് ആശ്ചര്യപ്പെടുവാനുള്ളത്. ഭാരതീയരുടെ മതം ഒരു നദീപ്രവാഹത്തോട് തുല്യമായിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യബുദ്ധിക്ക് അതീതമായ ഒരു കാലത്തിൽതന്നെ ഏതോ ഒരു ഉത്പത്തിസ്ഥാനത്തുനിന്നും പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ട് തത്വാന്വേഷണകുതുകികളായ ഋഷിമാരുടെ ഭിന്നാഭിപ്രായങ്ങളാകുന്ന ഉപനദികളുമായുള്ള സമ്പർക്കംകൊണ്ട് പുഷ്ടമായി പ്രവഹിച്ച് ഷഡ്ദർശനങ്ങൾ എന്ന ആറു കൈവഴികളായി പിരിഞ്ഞു് വിജ്ഞാനസമുദ്രത്തിൽ വിലയം പ്രാപിക്കുന്ന ഒരു പരിശുദ്ധമായ നദിയായി ഹിന്ദുമതത്തെ രൂപണം ചെയ്യാവുന്നതാണ്.

മുള്ളരുടെ "ഭാരതീയഷഡ്ദർശനങ്ങൾ" (Six systems of Indian Philosophy) എന്ന ഗ്രന്ഥം തത്വശാസ്ത്രതത്പരന്മാരായ പണ്ഡിതന്മാരുടെ അതിരററ ബഹുമാനത്തെ അർഹിക്കുന്നു. ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഒരിടത്തു് മുള്ളർ ഇപ്രകാരം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. "ബ്രാഹ്മണങ്ങളിലും, ഉപനിഷത്തുകളിലും പ്രാചീന ഭാരതീയരുടെ ഉത്കൃഷ്ടമായ സാമുദായ്യജീവിതത്തിൻേറയും പ്രജ്ഞാവിലാസത്തിൻേറയും പ്രതിഫലനം ദർശിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതാണ്. ഇന്ത്യാക്കാർ പൊതുവേ തത്വജ്ഞാനതത്പരരാണെന്നു് അവരുടെ മതഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ ഏതു ഭാഗവും തെളിയിക്കുന്നു." മുള്ളർ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഇങ്ങനെ തന്നെ നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതു് പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധേയമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു. മുള്ളർക്ക് വേദാന്തശാസ്ത്രത്തിൽ വിപുലമായ അറിവും, അതിരററ അഭിരുചിയും ഉണ്ടായി

രുന്നുവെന്നു് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്നും സ്പഷ്ടമാകുന്നുണ്ടു്. വേദാന്തത്തെപ്പററി അദ്ദേഹം പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു നോക്കുക. "ദേഹദേഹികളിൽനിന്നും ആത്മാവു് അതിരിക്തമായിട്ടുള്ളതാണെന്നും, ഈ ശരീരം മനുഷ്യനും, അതുപോലെ ബ്രഹ്മവും ആത്മാവും ഒന്നാണെന്നും സിദ്ധാന്തിക്കുന്ന വേദാന്തികൾ കൃത്യങ്ങളാൽ അനവരതം ബന്ധിക്കപ്പെട്ട ജീവജാലങ്ങളോടുകൂടിയ ഈ പ്രാതിഭാസികലോകത്തെ നിരസിച്ചിട്ടില്ല. യഥാർത്ഥമായ ഒരു വസ്തുവില്ലാതെ പ്രാതിഭാസികമായ ഒരു വസ്തുവുണ്ടാകുന്നതല്ലെന്നു് അവർ തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ടു താനും". വേറൊരു സ്ഥലത്തു് മുള്ളർ പ്രസ്താവിക്കുന്നതു നോക്കുക:—"വേദാന്തശാസ്ത്രം ലോകത്തിന്റെ യാഥാർത്ഥ്യത്തെ നിരസിക്കുന്നു എന്നാണു് സാധാരണജനങ്ങളുടെ വിശ്വാസം. എന്നാൽ അതു ശരിയല്ല. നമ്മെക്കാൾ കൂടുതൽ ധൈര്യത്തോടുകൂടി ഈ ലോകം പ്രാതിഭാസികമാണെന്നു് വേദാന്തികൾ വിജ്ഞാപനം ചെയ്യുന്നതേയുള്ളു. ഇന്ദ്രിയഗോചരമായ ലോകസ്വരൂപം അയഥാർത്ഥമാണു്. സത്യവും അലൗകികവുമായ ഒരു അധിഷ്ഠാനമില്ലാത്ത പക്ഷം വിശ്വം ദൃശ്യമാകുന്നതേയല്ല". വേദാന്തത്തെപ്പററി സർ വില്യം ജോൺസിനുള്ള അഭിപ്രായം തന്നെയാണു് മുള്ളർക്കുള്ളതെന്നു് ഇത്രയുംകൊണ്ടു് വിശദമാകുന്നുണ്ടല്ലോ. തത്വസംഖ്യാനനിപുണരായ ഭാരതീയ ഗ്രന്ഥകൃത്തുകളെപ്പററി മുള്ളർ ഈ വിധം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു:—"ഭാരതീയതത്വശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ അവരുടെ യുക്തിവാദങ്ങളിൽ സത്യസന്ധന്മാരും മിതവചസ്സുകളുമാണെന്നു് ഞാൻ ബലമായി വിശ്വസിക്കുന്നു" ഈ പ്രസ്താവത്തിൽ ഷഡ്ദർശനങ്ങളോടും തൽകർത്താക്കളോടും മുള്ളർക്കുണ്ടായിരുന്ന നിസ്സീമമായ ബഹുമാനം പ്രതിഫലിച്ചിരിക്കുന്നു.

വേദാന്തത്തിൽ മുള്ളൎക്കുണ്ടായിരുന്ന പാണ്ഡിത്യവും അഭിരുചിയും പരിപൂൎണ്ണമായി നിഴലിച്ചു കാണുന്നതു് അദ്ദേഹം ആ ശാസ്ത്രത്തിലെ പ്രൌഢതത്വങ്ങളെ ആസ്പദമാക്കിച്ചെയ്തിട്ടുള്ള വിജ്ഞാനപ്രദങ്ങളായ മൂന്നു പ്രസംഗങ്ങളിലാണു്. ഒന്നാമത്തെ പ്രസംഗത്തിൽ തത്വജ്ഞാനത്തിന്റെ ഉത്പത്തിയെപ്പററിപ്പറയുമ്പോൾ മുള്ളർ ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. "തത്വജ്ഞാനം, സ്വാസ്ഥ്യപ്രദവും സമാധാനകരവുമായ മരണത്തിനുള്ള ഒരു സജ്ജീകരണമായി ഉദ്ദേശിക്കപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിൽ വേദാന്തമതത്തെക്കാൾ കൂടുതൽ ഉപയോഗപ്രദമായ മററു യാതൊന്നും എന്റെ അറിവിൽ പെടുന്നില്ല." ഇതിനെത്തുടൎന്നു മതവും, തത്വവിജ്ഞാനവും ഇന്ത്യാക്കാർ ഭിന്നമായി ഗണിക്കുന്നില്ലെന്നു് മാക്സ്മുള്ളർ ഉപന്യസിച്ചുകാണുന്നതും പ്രസ്താവ്യമാകുന്നു. ഭാരതീയരുടെ മതത്തിനുള്ള വൈശിഷ്ട്യം അവർ മതത്തിനും തത്വചിന്തകൾക്കും കല്പിച്ചിട്ടുള്ള അഭിന്നതതന്നെയാണു്. മതോപദേശങ്ങളെപ്പററി സാമാന്യലോകൎക്കു് ചൎച്ചചെയ്യുവാനേ അവകാശമില്ല. അവയെ എല്ലാം വിശ്വസിക്കയും അതേപടി അനുഷ്ഠിക്കുകയും മാത്രമാണു് മതാനുയായികളുടെ ധൎമ്മം. എന്നാൽ തത്വജ്ഞാനത്തിന്റെ സ്വഭാവം വ്യത്യസ്തമായിട്ടുള്ളതാണു്. മനുഷ്യന്റെ യുക്തിയുക്തമായ പ്രപഞ്ചവിചാരണത്തിന്റെ ഫലമാണു് തത്വജ്ഞാനം. ഈ ലോകം എവിടെനിന്നുദ്ഭവിച്ചു, എവിടെ അവസാനിക്കുന്നു, ഇതിനു് എത്രത്തോളം യാഥാൎത്ഥ്യമുണ്ടു് എന്നു തുടങ്ങിയ ഗഹനങ്ങളായ വിഷയങ്ങളെ യുക്തിസഹമായി പ്രതിപാദിക്കുകയാണു് തത്വശാസ്ത്രം ചെയ്യുന്നതു്. ഭാരതീയരുടെ തത്വസംഖ്യാനവും മതവും അഭിന്നങ്ങളായിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതു

ത്തന്നെ അവർ യുക്തിക്കുചേൎന്ന വിശ്വാസത്തേയും വിശ്വാസപൂൎണ്ണമായയുക്തിയേയും മാത്രം പുലൎത്തുന്നവരാണെന്നു് സ്പഷ്ടമായി തെളിയിക്കുന്നു. രണ്ടാമത്തെ പ്രസംഗത്തിൽ ജീവാത്മാവും പരമാത്മാവും എന്ന വിഷയമാണു് പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്. പാശ്ചാത്യരുടേയും പൗരസ്ത്യരുടേയും തത്വശാസ്ത്രങ്ങളിലുള്ള സാദൃശ്യവും വൈസാദൃശ്യവുമാകുന്നു മൂന്നാം പ്രസംഗത്തിന്റെ വിഷയം. ഇതിൽ ഭാരതീയരുടെ പരമതസഹിഷ്ണുതയെ മുള്ളർ പ്രത്യേകം ശ്ലാഘിച്ചിരിക്കുന്നു.

നമ്മുടെ മതഗ്രന്ഥങ്ങളെ ഇംഗ്ലീഷിൽ തൎജ്ജിമചെയ്തു് "പൗരസ്ത്യമതഗ്രന്ഥങ്ങൾ" (Sacred books of the East) എന്ന നാമധേയത്തിൽ ഒരു ഗ്രന്ഥാവലി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചതു് മാക്സ്മുള്ളരുടെ അവിസ്മരണീയങ്ങളായ സംസ്കൃതസാഹിത്യപരിശ്രമങ്ങളിലേററവും പ്രധാനപ്പെട്ടതാണു്. പൗരസ്ത്യമതതത്വങ്ങളുടെ ഒരു സൎവ്വവിജ്ഞാനീയമായിക്കരുതിപ്പോരുന്ന ഈ ഗ്രന്ഥപരമ്പരയിൽ അൻപതിലധികം വിലയേറിയ പ്രസാധനങ്ങൾ ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇവയിൽ മൂന്നെണ്ണമൊഴിച്ചു് ബാക്കിയുള്ളവയെല്ലാം മുള്ളരുടെ മേൽനോട്ടത്തിലും സൂക്ഷ്മമായ പരിശോധനയിലും പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളവയാണു്. സംസ്കൃതത്തിലും ഇംഗ്ലീഷിലും ഒരുപോലെ പാണ്ഡിത്യം നേടിയിട്ടുള്ളവരും പൗരസ്ത്യസംസ്കാരപര്യന്വേഷകന്മാരുമായ മഹാന്മാരാണു് ഈ ഗ്രന്ഥപരമ്പരയുടെ കൎത്താക്കന്മാർ. സംസ്കൃതഭാഷയിൽ പരിചയമില്ലാതെ തന്നെ പൗരസ്ത്യമതതത്വങ്ങളെ ആൎക്കും സുഗ്രഹമാക്കുമാറു ലളിതമായഭാഷയിലും, സുഗമമായ രീതിയിലുമാണു്

ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ നിർമ്മിതി സാധിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് പല പണ്ഡിതന്മാരും അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

1900 ഒക്ടോബർ മാസം 29-ാം തീയതി പണ്ഡിതലോകത്തിന് ഒരു കാലത്തും വിസ്മരിക്കുവാൻ കഴിയാത്തവിധം ദാരുണമായുള്ള ദുർദിനം തന്നെയായിരുന്നു. മനുഷ്യജീവിതത്തിൽ അതിപ്രധാനങ്ങളായ, മതം, ഭാഷ, ചിന്ത തുടങ്ങിയ പല വിഷയങ്ങളിലും കൈവെച്ച് തമോവഗ്രഹഗ്രസ്തമായ ലോകത്തെ വിജ്ഞാനവർഷം പൊഴിച്ച് പ്രബുദ്ധമാക്കിത്തീർത്ത മാക്സ് മുള്ളർ മഹാശയന്റെ ചരമദിവസം ആർക്കാണ് ശോകഭ്രയിഷ്ഠമായി ത്തോന്നാത്തതു്? ആ പണ്ഡിതവരേണ്യന്റെ ജീവിതോദ്ദേശ്യമെന്തായിരുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആത്മകഥാകഥനത്തിൽ നിന്നുതന്നെ വ്യക്തമാകുന്നുണ്ട്. “നാം എന്തു ചിന്തിക്കുന്നു, എന്തറിയുന്നു, എന്തു വിശ്വസിക്കുന്നു എന്നുള്ള വിഷയങ്ങളിലാണ് ഞാൻ ശരിയായി ശ്രദ്ധിക്കാറുള്ളതു്” എന്നിങ്ങനെ അദ്ദേഹം പ്രസ്താവിക്കുന്നു. ഏതാദൃശമായ ആദർശത്തെ മുൻനിറുത്തി അദ്ദേഹം ചെയ്തിട്ടുള്ള മഹനീയപരിശ്രമത്തെപ്പററി അറിയുന്ന ഏതൊരു വ്യക്തിയ്ക്കും, മുള്ളറെ ഇന്നു് ലോകം ക്രമാധികം സ്നേഹിക്കുന്നതിന്റേ രഹസ്യം മനസ്സിലാകുന്നതാണ്. ലോകവന്ദ്യനും ഭാരതീയരുടെ അഭിമാനസ്തംഭവുമായ സ്വാമി വിവേകാനന്ദൻ മുള്ളറെപ്പററി, “എത്ര നിസ്സീമമായ സ്നേഹമാണ് അദ്ദേഹത്തിന് ഇന്ത്യയോടുള്ളതു്. അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന സ്നേഹത്തിന്റെ ശതാംശമെങ്കിലും മാതൃഭൂമിയോടു് എനിക്കുണ്ടായിരിക്കുവാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു” എന്നു് പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു് ഇവിടെ സ്മരണീയമാണ്. ഭാരതവർഷത്തെ ഇത്രത്തോളം

ഉള്ളഴിഞ്ഞു് സ്നേഹിക്കുകയും അതിൻെറ സംസ്കാരോന്നതിക്കുവേണ്ടി സ്വജീവിതം ബലികഴിക്കുകയും ചെയ്ത പുണ്യശ്ലോകനായ പ്രൊഫ്ഫസർ മാക്സ് മുള്ളരുടെ പാദസ്പൎശനമേല്ക്കുവാൻ സാധിക്കാതെപോയതു് ഭാരതത്തിൻെറ ഭാഗ്യഹീനതയെന്നേ പറയേണ്ടതുള്ളൂ.

IV

സർ മോണിയർ വില്യംസ്.

[1819–ൽ ബോംബെയിൽ ജനിച്ചു. ഇംഗ്ലണ്ടിൽ വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞു് ഈസ്റ്റ്ഇന്ത്യാകമ്പനിയിൽ ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥനായിത്തീൎന്നു. ഈ ഉദ്യോഗം ഉപേക്ഷിച്ചു് സംസ്കൃതപഠനത്തിൽ ഏൎപ്പെട്ടു. 1860–ൽ ഓക്സ്ഫോർഡിൽ സംസ്കൃതം പ്രൊഫെസറായിത്തീൎന്നു. 1899–ൽ ചരമഗതിയടഞ്ഞു.]

ഭാരതീയസാഹിത്യത്തിൽ പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാർ കൈവെച്ചതോടുകൂടി യൂറോപ്പിലെങ്ങും സംസ്കൃതത്തെപ്പററി സ്നേഹവും അഭിമാനവും പ്രകടമായിത്തുടങ്ങി. ഇതിൻെറ ഫലമായി സംസ്കൃതഭാഷാഭ്യസനത്തിൽ അഭിനിവിഷ്ടരായിത്തീൎന്ന പല യൂറോപ്യന്മാരും സാഹിത്യവിഷയത്തിൽ ഇന്ത്യയ്ക്കു് വിലയേറിയ സഹായങ്ങൾ ചെയ്തുകൊടുത്തിട്ടുണ്ടു്. ഇക്കൂട്ടത്തിൽ സർ മോണിയർ വില്യംസ് (Sir Monier Williams) ഒരു ഗണനീയവ്യക്തിയാണു്. പാശ്ചാത്യരായ മററു സംസ്കൃതഭാഷാപണ്ഡിതന്മാരെ അപേക്ഷിച്ചു് അദ്ദേഹത്തിനു് ഒരു വിശേഷം കൂടുതലായുണ്ടു്. അതു് സംസ്കൃതനിലയനമായ ഭാരതവൎഷത്തിലെ ഒരു പ്രധാനനഗരമായ ബോംബേയിൽ ജനിച്ചുവെന്നുള്ളതാണു്. സംസ്കൃതവിദ്യാഭ്യാസത്തിനു ശേഷം തദ്വിഷയകമായ പല പരിശ്രമങ്ങളും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ തൻെറ നാല്പത്തിയൊന്നാം വയസ്സിൽ വില്യംസ് ഓക്സ്ഫോർഡ് സൎവ്വകലാശാലയിൽ സംസ്കൃതം പ്രൊഫെസറായി നിയ

മിതനായി. ഇതിന്ന മുൻപും പിൻപും സംസ്കൃതത്തിന്ന വേണ്ടി അനവധി സഹായങ്ങൾ അദ്ദേഹം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്ന് കൃതജ്ഞതാപൂൎവ്വം പ്രസ്താവ്യമാണ്.

സർ മോണിയർ വില്യംസിൻെറ പ്രസിദ്ധിക്ക് ഏററവും കാരണഭൂതമായിത്തീൎന്നത് അദ്ദേഹത്തിൻെറ സംസ്കൃതഭാഷാനിഘണ്ടുവാണ്. അതിവിസ്തൃതമായ ഈ ശബ്ദകോശത്തിൽ സംസ്കൃതപദങ്ങൾക്ക് ഇംഗ്ലീഷിൽ അൎത്ഥം കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. ഓരോ പദത്തിൻേറയും തദ്ഭിവാരങ്ങളുടേയും വിവിധങ്ങളായ പ്രയോഗങ്ങൾ പോലും നിർദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ നിഘണ്ടു സംസ്കൃതപണ്ഡിതന്മാൎക്ക പോലും ഏററവും ഉപയോഗപ്രദമാണെന്നുള്ളതിൽ രണ്ടുപക്ഷമില്ല. ഇത്ര പൂൎണ്ണവും പ്രാമാണികവുമായ ഒരു സംസ്കൃതശബ്ദകോശം വേറെ ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്ന് തീൎത്തുപറയാവുന്നതാണ്. ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൻെറ മുഖവുരയിൽ സംസ്കൃതകൃതികളെക്കുറിച്ച് അദ്ദേഹം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു നോക്കുക:—"ഗ്രീക്ക്, ലാററിൻ എന്നീ ഭാഷകളിലെ കൃതികളുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുന്ന അവസരത്തിൽ സംസ്കൃതകൃതികൾ പ്രകൃതിചിത്രീകരണത്തിലും ഗാൎഹസ്ഥ്യവൎണ്ണനയിലും ഒട്ടും പിന്നോക്കമല്ല. ഭാരതീയഗ്രന്ഥങ്ങളിലുള്ള അഗാധങ്ങളായ സാന്മാൎഗ്ഗികനീതികളിൽ പ്രതിഫലിച്ചു കാണുന്ന ബുദ്ധിശക്തിയും സൂക്ഷ്മനിരീക്ഷണപാടവവും അതുല്യങ്ങളാണ്. എന്നുതന്നെയുമല്ല, യൂറോപ്പിലെ ഏററവും പുരാതനരായ രാജ്യക്കാരെക്കാൾ വളരെ മുൻപുതന്നെ, പ്രബുദ്ധരായ ഹിന്ദുക്കൾ ജോതിഷം, കണക്ക്, സസ്യശാസ്ത്രം, വൈദ്യം, വ്യാകരണം എന്നീ വിഷയങ്ങളിൽ ധാരാളം പ്രവൎത്തിച്ചിട്ടുമുണ്ട്." ജൎമ്മൻ പണ്ഡിതന്മാ

രായ 'ബോത്ത്ലിങ്കും' (Bothlingk) 'റോത്തും' (Roth) ഒരുമിച്ചുചേൻ ഏഴുഭാഗങ്ങളായി രചിച്ചിട്ടുള്ള സംസ്കൃതഭാഷാകോശത്തെ ഉപജീവിച്ചാണ് വില്യംസ് തൻെറ ഗ്രന്ഥം നിമ്മിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നും, ഈ വസ്തുത തൻെറ ഗ്രന്ഥത്തിൻെറ മുഖവുരയിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നതിനുപോലും വില്യംസ് സന്നദ്ധനായിട്ടില്ലെന്നുമുള്ള ഒരു അപവാദം ആ ശബ്ദകോശത്തേയും അതിൻെറ കത്താവിനേയും വലയം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

ബുദ്ധമതത്തിലും ഹിന്ദുമതത്തിലുമുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങൾ പരിശോധിച്ച് 'ബുദ്ധമതം' (Budhism), 'ഭാരതീയ മതചച്ച' (Religious thought in India) എന്ന രണ്ടു കൃതികൾ വില്യംസ് രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളെപ്പററി ഭാരതീയരുടെയിടയിൽ നല്ല അഭിപ്രായമുള്ളതായി ത്തോന്നുന്നില്ല. ഇതിൻെറ കാരണം ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ വായിച്ചുനോക്കുന്ന ഏതൊരാളിനും പെട്ടെന്നു ഗ്രഹിക്കുവാൻ സാധിക്കും. മററുപാശ്ചാത്യരെഅപേക്ഷിച്ച് ഒരു നൂതനമായ വീക്ഷണകോണത്തിൽ നിന്നു കൊണ്ടാണ് വില്യംസ് ഭാരതീയസംസ്കാരത്തെ അവലോകനം ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. അനുകമ്പാമസൃണമായ നിരൂപണസരണിയെ ഉപേക്ഷിച്ച് ഭാരതീയരുടെ മതത്തേയും സാഹിത്യത്തേയും പററി അദ്ദേഹം ചെയ്തിട്ടുള്ള കക്കശവിമശങ്ങൾ നമുക്ക് അരോചകങ്ങളായി തോന്നുന്നതിൽ അഭ്ഭുതപ്പെടുവാനില്ല. ഭാരതീയവിജ്ഞാനത്തെപ്പററിയുള്ള അനുകമ്പാരാഹിത്യം മോണിയർവില്യംസിൽ ഒരു ഗുരുതരമായ ന്യൂനതയായി ഇന്നും പണ്ഡിതന്മാർ ഗണിച്ചുപോരുന്നു.

'ഭാരതീയ വിജ്ഞാനം' (Indian Wisdom) എന്ന വില്യംസിന്റെ ഗ്രന്ഥം അദ്ദേഹത്തിന് വലിയ ഖ്യാതിക്ക് കാരണമായിത്തീൎന്നിട്ടുണ്ട്. സംസ്കൃത സാഹിത്യത്തിന്റെ വിവിധമുഖങ്ങളെപ്പററി പ്രശംസനീയമായ രീതിയിൽ ഇതിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രകൃതിശക്തികളെ ദേവതകളായി സങ്കല്പിച്ച് അവയെ സ്തുതിക്കുകയെന്നുള്ളതാണ് വൈദികമതത്തിന്റെ സാരമെന്ന് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഉപപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരിൽ പലരും ഈ അഭിപ്രായക്കാരാകുന്നു. വേദം പഠിക്കുന്ന ഒരു സാധാരണക്കാരന് തോന്നാവുന്നതും ഇതു തന്നെയാണ്. ഇതിൽ കവിഞ്ഞു വല്ല മാഹാത്മ്യവും വേദത്തിനുണ്ടോ എന്ന് ചൎച്ചചെയ്തു നോക്കേണ്ടതു് ഭാരതീയരുടെ കടമയാകുന്നു. പ്രകൃതിശക്തികളെ ആരാധിച്ചിരുന്ന ഭാരതീയർ അവയെ പരമദൈവങ്ങളായി കരുതിയിട്ടല്ല അപ്രകാരം ചെയ്തിരുന്നതു്. "ഏകം സദ്വിപ്രാ ബഹുധാ വദന്തി-" എന്ന് നാലായിരം കൊല്ലങ്ങൾക്കു മുൻപിൽ വേദങ്ങളിൽ സിദ്ധാന്തിച്ചിട്ടുള്ളതും, തത്വവിജ്ഞാനത്തിന്റെ മൗലികരഹസ്യമെന്ന് ഇന്നും സമ്മതിച്ചുപോരുന്നതുമായ അഭിപ്രായത്തെ ആസ്പദമാക്കി, ലോകത്തിൽ സത്തായി ഒന്നുമാത്രമേയുള്ളുവെന്നും, ഈ കാണായതൊക്കെ അതിന്റെ ബാഹ്യപ്രകടനങ്ങൾ മാത്രമാണെന്നും ഉള്ള വിശ്വാസത്തോടുകൂടിയാണ് ആൎയ്യന്മാർ പ്രകൃതിശക്തികളെ ആരാധിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നും അനുമാനിക്കുന്നതു് ഉപപന്നമായിരിക്കും. ഏതായാലും ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ച് യഥാവിധി ചൎച്ചചെയ്തു് ഭാരതീയ പണ്ഡിതന്മാർ ഒരു സിദ്ധാന്തം പുറപ്പെടുവിക്കുവാനുള്ള കാലം അതിക്രമിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഹൈന്ദവതത്ത്വവിജ്ഞാനകേന്ദ്രങ്ങളായ ഉപനിഷത്തുകളെപ്പററി മേൽപ്രസ്താവിച്ച ഗ്രന്ഥത്തിൽ വില്യംസ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന അഭിപ്രായത്തിന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം ചിന്തനീയമാണ്. "സുഗ്രഹമല്ലാത്ത ഭാഷ, വിനോദകരമായ ശബ്ദവ്യുത്പത്തി, അനുപപന്നങ്ങളായ ഉപമകൾ, ബാലിശങ്ങളായ യുക്തികൾ, എന്നിവ ഉപനിഷത്തുകളെ പാരായണം ചെയ്യുന്നവരെ കാട്ടകയറുന്നു" എന്നിങ്ങനെ നിരങ്കുശമായി വില്യംസ് പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതു് തന്റെ പ്രസ്താവനയ്ക്കു് ലക്ഷ്യമായ ഉപനിഷത്തുകൾക്കു് ഒരു അപകീർത്തിയായി തീരുകയല്ല ചെയ്യുന്നതു്; പ്രത്യുത അദ്ദേഹത്തിന്റെ എതദ്വിഷയകമായ പാണ്ഡിത്യക്കുറവിനേയും അനുകമ്പാരാഹിത്യത്തേയും പ്രകടമാക്കുകയാണു് ചെയ്യുന്നതു്. ഇങ്ങനെ അനവധാനത നിമിത്തം പാശ്ചാത്യരിൽ ചിലർ പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന അഭിപ്രായങ്ങളെ യുക്തിയുക്തമായി ഖണ്ഡിക്കുന്നതിന് ഭാരതീയപണ്ഡിതന്മാർ ജാഗരൂകന്മാരായിരിക്കേണ്ടതാണ്.

"ഭാരതീയ വിജ്ഞാന"ത്തിൽ ഭാരതത്തേയും രാമായണത്തേയും സംബന്ധിച്ചു ചെയ്തിട്ടുള്ള നിരൂപണം വില്യംസിന്റെ സാഹിത്യകലാകുശലതയെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരു ഭാഗത്തു് അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു നോക്കുക:—"സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിലുള്ള ഇതിഹാസങ്ങളിൽ ഗാർഹസ്ഥ്യവൃത്തിയെ ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നതു് ഗ്രീക്ക്, ലാററിൻ എന്നീ ഭാഷകളിലുള്ളതിനെ അപേക്ഷിച്ചു് ഏററവും യഥാർത്ഥമായിരിക്കുന്നു. സ്ത്രീ പാത്രങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുമ്പോൾ ഹൈന്ദവ കവികൾ അതിശയോക്തിപാടെ വർജ്ജിക്കുന്നു. കൈകേയി, കൗസല്യ, മണ്ഡോ

ദരി എന്ന മാത്രമല്ല കുബ്ജഗാത്രിയായ മന്ഥരപോലും സ്വാഭാവികപാത്രമാണ്. സീത, ദ്രൗപദി, ദമയന്തി എന്നീ നായികമാർ ഹെലൻ, പെനിലോപ് എന്നീ സ്ത്രീപാത്രങ്ങളെക്കാൾ നമ്മുടെ സ്നേഹത്തേയും ശ്രദ്ധയേയും അർഹിക്കുന്നു. ശുദ്ധമായ ദാമ്പത്യജീവിതം നയിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ ഹൈന്ദവവധുക്കൾ ആദർശങ്ങളാണ്. പതിവ്രതകളായ തരുണീരത്നങ്ങളുടെ ചിത്രീകരണങ്ങളിൽ പ്രാചീനമഹിളകളുടെ വിശുദ്ധമായ ഗാർഹസ്ഥ്യജീവിതം പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നുവെന്നുള്ളതിൽ സന്ദേഹത്തിനവകാശമില്ല.''

രാമായണത്തെപ്പററി അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിക്കുന്നു. "ഭർത്താവ്, പുത്രൻ, സഹോദരൻ എന്നീ മൂന്നു നിലകളിലും രാമൻ പരിപൂർണ്ണമായ ഒരു മാതൃകയാണ്. ആത്മവല്ലഭനോടുള്ള അതിരററ ഭക്തിയിലും, ദുരന്തങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നതിനുള്ള സ്ഥിരചിത്തതയിലും ഹെലൻ, പെനിലോപ് എന്നീ പാത്രങ്ങളെ സീത തുലോം അതിശയിക്കുന്നു. ഭരതനേയും ലക്ഷ്മണനേയും പിതൃഭക്തിക്ക് ആദർശമായി സ്വീകരിക്കാം. കൗസല്യയും ദശരഥനും പുത്രവാത്സല്യത്തിൽ വിശിഷ്ടമാതൃകകളത്രെ. ഇങ്ങനെ സാന്മാർഗ്ഗികമായി നോക്കുമ്പോൾ രാമായണം 'ഇല്ലിയഡി'നെ (Illiad) അപേക്ഷിച്ച് ഏററവും വിശിഷ്ടമായ ഒരു ഗ്രന്ഥമാണെന്ന് തീർത്തുപറയാവുന്നതാണ്.'' അനുവാചകന്മാരിൽ സരസമായരീതിയിൽ സന്മാർഗ്ഗബുദ്ധിയുളവാക്കുന്ന ഈ രണ്ടുകൃതികൾ ഭാരതീയസാഹിത്യത്തിൻെറ അഭിമാനഭൂമിയായിപ്പരിലസിക്കുന്നു.

ഭാരതീയ നാടകങ്ങൾ ഏറെക്കുറെ ശ്രവ്യകാവ്യങ്ങൾ തന്നെയാണെന്ന് ഒരു പരാതിയുണ്ട്. ഇതിൽ കുറച്ച്

വാസ്തവം ഇല്ലാതെയുമില്ല. എന്നാൽ രംഗ്ഗപ്രയോഗത്തിന് ഉചിതങ്ങളായ നാടകങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിൽ ഇല്ലെന്നു പറയാവുന്നതല്ല. മൃച്ഛകടികം, വേണീസംഹാരം തുടങ്ങിയവ വളരെ രസപ്രദമായി അഭിനയിക്കാവുന്ന നാടകങ്ങളാണ്. മൃച്ഛകടികത്തെപ്പററി മോണിയർ വില്യംസിൻെറ അഭിപ്രായം ഈ ഘട്ടത്തിൽ ഉദ്ധരിച്ചുകൊള്ളുന്നു:— "ഇതിവൃത്തനിബന്ധനത്തിൽ പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള സാമർത്ഥ്യം, സംഭവഗതികളെ ഘടനംചെയ്യുന്നതിനുപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന ബുദ്ധിവൈഭവം, പാത്രസൃഷ്ടിയുടെ വൈവിധ്യത്തിന് നിദാനമായ പ്രതിഭാവിലാസം, മാധുര്യവും പ്രസാദവും തികഞ്ഞ രചനാരീതി എന്നിവ നമ്മുടെ (പാശ്ചാത്യരുടെ) നാടകകർത്താക്കളിൽ പ്രവീണന്മാർക്കുപോലും അനുരൂപങ്ങളാണ്. രംഗ്ഗവിധാനത്തിലും നടനസൗകര്യത്തിലും ഈ സാദൃശ്യംതന്നെ കാണ്മാനുണ്ട്. സ്വഗതങ്ങളും അപവാരിതഭാഷണങ്ങളും, പ്രവേശനവും നിഷ്ക്രമവും, കഥാപാത്രങ്ങളുടെ ഭാവം, രീതി, സംഭാഷണം, ശോകം, മന്ദസ്മിതം, ഹാസം എന്നിവയും ഇദാനീന്തനമായ ഒരു നാടകത്തിലെന്നോണം യഥാവിധി പ്രകടിതങ്ങളായിരിക്കുന്നു"

മഹാഭാരതത്തിലെ ഉപകഥയായ "നളോപാഖ്യാനം" ഒരു നല്ല മുഖവുരയോടും പ്രയോഗവിശേഷപ്രതിപാദനത്തോടുംകൂടി അദ്ദേഹം പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിലെ ഒരു ഉത്തമകൃതിയായ ശാകുന്തളം നാടകത്തെ വില്യംസ് ഇംഗ്ലീഷിൽ തർജ്ജിമ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. സർ വില്യം ജോൺസിൻെറ തർജ്ജിമയെ അപേക്ഷിച്ച് ഇതു് ശ്രേഷ്ഠതരമാണെന്നാണ് പല പണ്ഡിതന്മാരുടേയും അഭിപ്രായം. ശാകുന്തളത്തേയും

തത്കർത്താവായ കാളിദാസനേയും കുറിച്ച് തൻെറ കൃതിയുടെ മുഖവുരയിൽ വില്യംസ് ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിക്കുന്നു. "(ശാകുന്തളത്തിലെ) നാലാമങ്കമെന്നല്ല എല്ലാ അങ്കങ്ങളും വായിക്കുമ്പോൾ തത്പ്രണേതാവിൻെറ ബുദ്ധിവൈഭവം, ഉന്മിഷിതമായ ഭാവനാശക്തി, അത്യധികമായ സൗന്ദര്യാവബോധം, പ്രകൃതി രാമണീയകത്തോടുള്ള പ്രതിപത്തി, മനുഷ്യഹൃദയത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അഗാധജ്ഞാനം, മൃദുലങ്ങളായ ഹൃദയവികാരങ്ങളെപ്പററിയുള്ള അഭിജ്ഞത, വിഭിന്നങ്ങളായ രസങ്ങളേയും വികാരങ്ങളേയും സംബന്ധിച്ചുള്ള പരിചയം, എന്നീ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങൾ ഏതൊരുവൻേറയും ഹൃദയത്തിൽ പതിയുന്നു."

സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തെപ്പററി നിശിതവും നിർദ്ദയവുമായ ചിലനിരൂപണങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിലും സർ മോണിയർ വില്യംസ് ഭാരതീയസംസ്കാരത്തിൻെറ മാഹാത്മ്യം യഥാവിധി ഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. മററു പാശ്ചാത്ത്യപണ്ഡിതന്മാർ ഹൈന്ദവസംസ്കാരത്തെപ്പററി ശ്ലാഘാപല്ലവി പാടിയപ്പോൾ വില്യംസ് നിസ്സങ്കോചമായിത്തനിക്കു തോന്നിയ എതിരഭിപ്രായങ്ങളെ പ്രകടിപ്പിച്ചുവന്നു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ കക്കശമായ നിരൂപണം ഭാരതീയക്ക് അത്ര രസമല്ലെങ്കിൽ യുക്തിയുക്തമായി അതിനെ ഖണ്ഡിക്കുവാൻ അവർ തയ്യാറാകട്ടെ. മററുപാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരെ അപേക്ഷിച്ച് ഭാരതീയസംസ്കാരത്തോട് വില്യംസിന് അനുകമ്പ കുറച്ചു കുറയുമെങ്കിലും പലഅവസരങ്ങളിലും അദ്ദേഹം യഥോചിതം സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തെ ശ്ലാഘിച്ചിട്ടുണ്ട്. "നവീനഭാരതം" (Modern India) എന്ന

അദ്ദേഹത്തിൻെറ കൃതിയിൽ സംസ്കൃതത്തെപ്പററി ഇപ്രകാരം പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു. "ഗ്രീക്ക് ഭാഷയെപ്പോലെ സംസ്കൃതവും നമ്മുടെ മാതൃഭാഷയുടെ അടുത്തബന്ധുവാണെന്നും, സംസ്കൃതത്തിലെ വ്യാകരണശാസ്ത്രമാണ് മററു വ്യാകരണങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനമെന്നും, സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൽ യഥാർത്ഥകാരിതയുടെ മാതൃകകളും ഉത്കൃഷ്ടങ്ങളായ അനവധിതത്വജ്ഞാനഗ്രന്ഥങ്ങളും, ശാസ്ത്രങ്ങളും, സാമ്രാജ്യകൃതികളും ഉണ്ടെന്നുള്ളതു് നമുക്ക് വിസ്മരിക്കാവുന്നതല്ല. ഹിന്ദുക്കളുടെ എല്ലാവ്യവഹാരഭാഷകളുടേയും ഉത്പത്തിക്കും വളച്ചക്കും നിദാനമായുള്ളതും, ഹിന്ദുമതതത്വങ്ങളേയും ആചാരങ്ങളേയും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതും സംസ്കൃതമാണെന്നു് ഇന്ത്യയിലേക്ക് പോകുന്ന എല്ലാവരും സർവോപരി ഓത്തിരിക്കേണ്ടതാണ്." ഈവിധം നോക്കുമ്പോൾ പാശ്ചാത്യരായ സംസ്കൃതപണ്ഡിതന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ വില്യംസ് ഒരു ഗണനീയസ്ഥാനത്തെ അർഹിക്കുന്നു എന്നുപറയാവുന്നതാണ്.

V

പ്രൊഫസർ മക്ഡോണൽ.

[1854-മെ മാസം 11-ാം തീയതി ജനിച്ചു. ഓക്സ്ഫൊർഡിൽ നിന്നു 1880-ൽ ബി. ഏ. ബിരുദവും, 1883-ൽ എം. ഏ. ബിരുദവും, 1884-ൽ ലീപ്സിഗ് സർവകലാശാലയിൽ നിന്നു പി. എച്ച്. ഡി. സ്ഥാനവും ലഭിച്ചു. പത്തു കൊല്ലത്തോളം ഓക്സ്ഫോർഡിൽ സംസ്കൃതം ഡെപ്യൂട്ടി പ്രൊഫസറായിരുന്നതിനുശേഷം 1899-ൽ പ്രൊഫസർ സ്ഥാനത്തു് നിയമിതനായി. 1929-ൽ ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞു.]

സംസ്കൃതഭാഷാഭിമാനികളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പ്രൊഫസർ മക്ഡോണൽ (Prof: Macdonell) എന്ന നാമധേയവുമായി പരിചയമില്ലാത്തവർ വളരെ ദുർല്ലഭമായിരിക്കും. ഭാരതീയസാഹിത്യത്തിനുവേണ്ടി അനവരതം പരിശ്രമിച്ചു് ലോകത്തെ അനുഗ്രഹിച്ച മഹാന്മാരുടെകൂട്ടത്തിൽ മക്ഡോണലിനു് ഒരു ഉന്നതമായ സ്ഥാനമുണ്ടു്. അദ്ദേഹം രചിച്ചിട്ടുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ സംഖ്യ നോക്കുമ്പോൾ പരിമിതമാണെങ്കിലും അവ എല്ലാംതന്നെ വളരെ സാരപൂർണ്ണങ്ങളും സരസങ്ങളുമാണു്. ഇംഗ്ലീഷ് വിദ്യാലയങ്ങളിൽ സംസ്കൃതം ഉപഭാഷയായോ ഐച്ഛികമായോ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നവക്കു് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഒഴിച്ചുകൂടാവുന്നവയല്ല. അതുപോലെതന്നെ, സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിന്റെ ചരിത്രാഭ്യസനത്തിൽ മക്ഡോണലിന്റെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഏതൊരാൾക്കും ഉപ

കാരപ്രദങ്ങളാണ്. അനേകം കലാശാലകളിൽ ഈ പണ്ഡിതശ്രേഷ്ഠന്റെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ പാഠ്യപുസ്തകങ്ങളായി നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുമുണ്ട്. ഇങ്ങനെ സംസ്കൃതാഭിജ്ഞന്മാർക്ക് ആദരണീയനായിത്തീന്ന ഇദ്ദേഹം സംസ്കൃതത്തോടുള്ള നിസ്സീമമായ പ്രണയത്താൽ പ്രചോദിതനായിച്ചെയ്തിട്ടുള്ള പരിശ്രമങ്ങളെ ഒന്ന് സാമാന്യമായി നിരൂപണംചെയ്യാം.

ജർമ്മൻകാരനായ ഈ പണ്ഡിതന്റെ വിദ്യാഭ്യാസകാലം സ്വദേശത്തും ഓക്സ്ഫോർഡിലും ആയിക്കഴിഞ്ഞു. വിദ്യാർത്ഥിയെന്ന നിലയ്ക്കു് മക്ഡോണൽ മററുള്ളവർക്ക് ഒരാദർശമായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് വിദ്യാർത്ഥിജീവിതത്തിൽ പ്രശസ്യങ്ങളായ അനവധി സമ്മാനങ്ങൾ ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഓക്സ്ഫോർഡിൽ പഠിക്കുന്നകാലത്ത് ഏതൊരു സംസ്കൃതവിദ്യാർത്ഥിക്കും അഭിമാനകാരണമായ "ബോഡൻ സംസ്കൃതവിദ്യാർത്ഥിവേതനം" (Boden Sanskrit Scholarship) അദ്ദേഹത്തിനു ലഭിയ്ക്കുകയുണ്ടായി. ഓക്സ്ഫോർഡ് സർവ്വകലാശാലയിൽനിന്നുതന്നെ അദ്ദേഹം ബി. ഏ. ബിരുദവും എം. ഏ. ബിരുദവും സമ്പാദിച്ചു. 1884-ൽ അദ്ദേഹത്തിന് ജർമ്മനിയിലുള്ള ലീപ്സിഗ് എന്ന സർവ്വകലാശാലയിൽനിന്നും പി. എച്ച്. ഡി. സ്ഥാനം ലഭിച്ചു. ഇതിനുവേണ്ടി സമർപ്പിച്ചിരുന്ന പ്രബന്ധം "A critical edition of Sarvanukramani with commentary" എന്നുള്ളതായിരുന്നു. ഈ ഗ്രന്ഥം രണ്ടു കൊല്ലത്തിനുശേഷം ഓക്സ്ഫോർഡ് സർവ്വകലാശാലയുടെ മേൽനോട്ടത്തിൽതന്നെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. വേദസാഹിത്യത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന ആളുകൾ ഇതിനെ

ഒരു വലിയ അനുഗ്രഹമായി ഇന്നും വിചാരിച്ചുപോരുന്നുണ്ടു്.

സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിലുള്ള പരിശ്രമം തന്റെ ദിനകൃത്യങ്ങളിൽ ഒന്നായി ഗണിച്ചുവന്നിരുന്ന ഒരാളായിരുന്നു മക്ഡോണൽ. തന്റെ അഭിരുചിക്കനുരൂപമായവിധത്തിൽ ലോകപ്രസിദ്ധമായ ഓക്സ്ഫോർഡ് സർവകലാശാലയിൽതന്നെ സംസ്കൃതാദ്ധ്യാപകനായിരിക്കുവാൻ സൗകര്യമുണ്ടായതു് അദ്ദേഹത്തിനു് ഏതാദൃശസമാരംഭങ്ങളിൽ ഏററവും സഹായകമായിത്തീർന്നു. ഓക്സ്ഫോർഡ് വിദ്യാപീഠത്തിൽ ആദ്യമായി അദ്ദേഹം ജർമ്മൻഭാഷാദ്ധ്യാപനത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരുന്നു. അക്കാലങ്ങളിലാണു് പി. എച്ച്. ഡി ബിരുദം ലഭിക്കുവാൻ നിദാനമായ സർവാനുക്രമണിയെ സംബന്ധിച്ചുള്ള പ്രവൃത്തികൾ മക്ഡോണൽ ചെയ്തുതീർത്തതു്. ഏററവും ഉപയോഗപ്രദമായ ഈ പ്രസിദ്ധീകരണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംസ്കൃതഭാഷാപ്രണയത്തിന്റെ പ്രഥമഫലമാണു്.

ഗീർവാണഭാഷയിലുള്ളതുപോലെ ഇത്ര ദുരവഗാഹമായ ഒരു വ്യാകരണശാസ്ത്രം മററു യാതൊരുഭാഷയ്ക്കുമുള്ളതായി അറിയപ്പെടുന്നില്ല. ലോകത്തിലെ വ്യാകരണശാസ്ത്രരചയിതാക്കളുടെക്കൂട്ടത്തിൽ പാണിനിമഹർഷിക്കുള്ള സ്ഥാനം അദ്വിതീയമാണു്. മററു യാതൊരു ഭാഷയിലും അദൃശ്യവും ശാസ്ത്രതത്വനിഗുംഫനത്തിനു് അത്യന്തമനുഗുണവും ആയ സൂത്രരീതിയിൽ പാണിനിമുനി ക്രോഡീകരിച്ചിട്ടുള്ള വ്യാകരണശാസ്ത്രത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നതിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന വൈഷമ്യം അനുഭവസ്ഥന്മാർക്കേ അറിഞ്ഞുകൂടൂ. പാണി

നിയുടെ പല സൂത്രങ്ങളെങ്കിലും വേണ്ടവിധം അദ്ധ്യയനംചെയ്ത് ഭാഷയിൽ പ്രസരിപ്പിക്കുന്നതിന്, ഒരു മഹാദുർഗ്ഗംപിളർന്ന് ശത്രുപ്രവേശനത്തിനുള്ള സവരന്ധ്രങ്ങളേയും അടച്ച് തന്റെ അനുയായികളെ സംരക്ഷിക്കുന്ന ഒരു സേനാനായകനുള്ളിടത്തോളം ബദ്ധപ്പാടുകൾ അനുഭവിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്ന് ഒരു പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇത്രകണ്ട് വിഷമഭൂയിഷ്ഠമായ വ്യാകരണാദ്ധ്യയനം ഭാരതീയരിൽതന്നെ എല്ലാപേർക്കും സാധിച്ചുവെന്നുവരാവുന്നതല്ല. പിന്നെപ്പാശ്ചാത്യരുടെ കഥ പറയുവാനുണ്ടോ? ഈ സന്ദർഭത്തിൽ സുഗമമായ ഇംഗ്ലീഷ്ഭാഷയിൽ വിദ്യാൎത്ഥികളുടെ ആവശ്യത്തിനുവേണ്ടി, അദ്ധ്യാപനവിഷയത്തിൽ ധാരാളം പരിചയം സിദ്ധിച്ചിരുന്ന മെക്ഡൊണൽ, ഒരു സംസ്കൃതവ്യാകരണം രചിച്ചതിനെ ഭാഷാപ്രണയികൾ സ്വാഗതംചെയ്യുതിൽ അദ്ഭുതപ്പെടുവാനില്ലല്ലോ. പാണിനീയമാകുന്ന പാല്ക്കടലിനെ മഥനംചെയ്ത മന്ദരമാണ് മെക്ഡൊണൽ എന്നുപറയാം. അഷ്ടാദ്ധ്യായിയിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന ഭാഷാതത്വങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിരന്തരപരിശ്രമത്തിന്റേയും ബുദ്ധിവിശാലതയുടേയും ഫലമായി അനായാസേന ആൎക്കും ഗ്രാഹ്യങ്ങളായിത്തീൎന്നു. പാണിനീയതത്വങ്ങളെ ആധുനികരീതിയിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഈ ഗ്രന്ഥം സംസ്കൃതാഭിമാനികൾക്ക്, വിശേഷിച്ചും വിദ്യാൎത്ഥിലോകത്തിന് ഏററവും ഉപയോഗപ്രദമാണെന്നുള്ളത് അതിനു സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള പ്രചാരപ്രാചുൎയ്യത്തിൽനിന്നുതന്നെ ഊഹിക്കാവുന്നതാണ്.

ഭാരതീയസാഹിത്യത്തിൽ ശബ്ദകോശങ്ങൾ സുലഭങ്ങളാണ്. ഒരോപദത്തിന്റേയും പൎയ്യായങ്ങൾ പറ

യുന്നതായിട്ടും, ഒരേഅൎത്ഥത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്ന വാക്കു കളെ ഒരുമിച്ചുപറയുന്നതായിട്ടും, ഒട്ടനവധി കോശ ങ്ങൾ ഇന്നു് അറിവിൽപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. കോശഗ്രന്ഥങ്ങളെ ഭാരതീയർ ഉപയോഗിക്കുന്നരീതി മററുരാജ്യക്കാരെ അപേക്ഷിച്ചു് ഇലേശം വ്യത്യസ്തമാണു്. വളരെ ചെറു പ്പത്തിൽതന്നെ അൎത്ഥാവബോധം കൂടാതെ ശബ്ദകോ ശങ്ങൾ ഉരുവിടുക എന്നുള്ളതാണു് നമ്മുടെ പതിവു്. ക്രമേണ കാവ്യം, നാടകം മുതലായവ പഠിച്ചുതുടങ്ങു മ്പോൾ നമ്മുടെ സ്മൃതിയിൽ മറയാതെകിടക്കുന്ന ഈ ശബ്ദകോശം ഉദ്ബുദ്ധമായിത്തീരും. അപ്പോൾ അതി ന്റെ അൎത്ഥവും, ഉരുവിട്ടുപഠിച്ചതിന്റെ പ്രയോജ നവും നമുക്കു് ബോദ്ധ്യമാവുകയും ചെയ്യും. ഈ രീതി യിൽ ഓരോഭാരതീയനും സ്വയം ഓരോ ശബ്ദകോശ മായിത്തീരുകയാണു് ചെയ്യുന്നതു്. എന്നാൽ പാശ്ചാ ത്യരുടെ രീതി ഇതല്ല. അവർ ശബ്ദകോശത്തെ സംശ യനിവാരണത്തിനു വേണ്ടി മാത്രമേ ഉപയോഗിക്കാറു ള്ളു. അവരുടെഭാഷ പ്രയോഗദശയിൽതന്നെ ഇരിക്കു ന്നതുകൊണ്ടു് ഇതിന്റെ ആവശ്യം മാത്രമേ അവൎക്കുള്ളു താനും. ഈ രീതിവിശേഷംനിമിത്തം പാശ്ചാത്യൎക്കു് അമരകോശം, വൈജയന്തി തുടങ്ങിയ ഭാരതീയശബ്ദകോ ശങ്ങൾ "പട്ടിയുടെ കൈയിൽകിട്ടിയ പൊതിയാത്തേങ്ങ" പോലെ മാത്രമായിത്തീൎന്നു. നിഘണ്ടുവിന്റെ സാഹാ യ്യംകൂടാതെ സംസ്കൃതം പഠിക്കുക എന്നുള്ളതു് അസാ ദ്ധ്യമായ ഒരു കാൎയ്യവുമാണല്ലോ. ഇതിനു് പരിഹാര മായി സംസ്കൃതശബ്ദസഞ്ചയത്തെ പാശ്ചാത്യരീതി യിൽ അടുക്കി ഇംഗ്ലീഷിൽ അൎത്ഥവുംകൊടുത്തു് മക് ഡോണൽ 1892-ൽ ഒരു നിഘണ്ടു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. ഇതിനു് മുൻപും പാശ്ചാത്യരിൽ പലരും അവരുടെ

രീതിയിൽ സംസ്കൃതശബ്ദകോശങ്ങൾ രചിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതു് ഇവിടെ വിസ്തരിക്കുന്നില്ല. എന്നാലും വേദഗതങ്ങളായ ഒട്ടനവധി പദങ്ങൾക്കുകൂടി മക്ഡോണൽ അർത്ഥംകൊടുക്കുന്നുവെന്നുള്ള വസ്തുത അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിഘണ്ടുവിനു പ്രാധാന്യത്തെ ഉളവാക്കുന്നു. ഈ അംശംകൊണ്ടു് ഭാരതീയശബ്ദകോശങ്ങളെപ്പോലും മക്ഡോണലിന്റെ ഗ്രന്ഥം അതിശയിക്കുന്നുവെന്നു നിസ്സംശയംപറയാം.

1897-ൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ 'വൈദികകഥകൾ' (Vedic Mythology) എന്ന ഗ്രന്ഥം പ്രസിദ്ധീകൃതമായി. ഭാരതീയസംസ്കാരത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം ആരായുന്ന വൈദികസാഹിത്യജിജ്ഞാസുക്കൾക്കു് ഈ പ്രസിദ്ധീകരണം ഏററവും ഉപയോഗപ്രദമായ ഒന്നാണു്. വേദത്തിൽ ഓരോരോദേവതയേയും വിഭാവനം ചെയ്തിട്ടുള്ളതിനെ ആസ്പദമാക്കി ഭാരതീയസംസ്കാരത്തിന്റെ അന്നത്തെ നിലയെപ്പററി മക്ഡോണൽ സൂക്ഷ്മങ്ങളായ വിമർശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പ്രകൃതിശക്തികളെ ദേവതമാരായി സങ്കല്പിച്ചു് ചെയ്യുന്ന സ്തോത്രങ്ങളാണു് സൂക്തകൾ എന്നു് അദ്ദേഹം അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അനവധി നൂററാണ്ടുകൾക്കു്മുൻപു് നിർമ്മിതങ്ങളായ വേദങ്ങളിലെ കവിത ഇന്നും ഏതുസഹൃദയനും രസപ്രദമായിരിക്കുമെന്നു് അദ്ദേഹം തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഈ വൈദികകഥകളും അതിനെക്കുറിച്ചു് മക്ഡോണൽ ചെയ്തിട്ടുള്ള നിരൂപണങ്ങളും ലോകമതങ്ങളെപ്പററി താരതമ്യവിവേചനം ചെയ്യുന്ന ഏതൊരുവ്യക്തിക്കും ഏററവും വിജ്ഞാനപ്രദമായിരിക്കുമെന്നുള്ളതു് തർക്കമററ സംഗതിയാണു്.

അനവധി ശതാബ്ദങ്ങൾക്കു മുൻപുതന്നെ അത്യുത്കൃഷ്ടമായ ഒരു നില പ്രാപിച്ച ഭാരതവർഷത്തിന് വ്യവസ്ഥാപിതമായ ഒരു ചരിത്രം രചിക്കുന്നതിനുതകുന്ന രേഖകൾ ഇല്ലെന്നുള്ളതിനെപ്പററി എത്രയോ ചരിത്രകാരന്മാർ പരിദേവനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്! ഇങ്ങനെ ഇരിക്കുമ്പോൾ സാഹിത്യചരിത്രത്തിൻെറ കഥ പറയുവാനുണ്ടോ? കുറഞ്ഞപക്ഷം 4000 കൊല്ലങ്ങളെങ്കിലും ആസ്തിഭാരം വർദ്ധമാനമായിരുന്നിരിക്കണമെന്ന് പാശ്ചാത്യർ പോലും സമ്മതിക്കുന്നുണ്ട്. ഈ കാലങ്ങളിൽ പുഷ്ടമായിത്തീർന്ന സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൻെറ ചരിത്രരചനയിലുള്ള വൈഷമ്യം, ഭാരതീയരുടെ ചരിത്രതത്വങ്ങളെ രേഖപ്പെടുത്തുന്നതിലുണ്ടായിരുന്ന അലസതയെപ്പററി ആലോചിക്കുമ്പോൾ കൂടുതൽ സ്പഷ്ടമാകുന്നതാണ്. സംസ്കൃതസാഹിത്യരംഗത്തിൽ പാശ്ചാത്യർ പ്രവേശിച്ചതോടുകൂടി സാഹിത്യചരിത്രസംബന്ധമായ പല തത്വങ്ങളും ആവിഷ്കൃതമായി. ഈ വിഷയത്തിൽ ഭാരതീയർ പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരോട് ഏററവും കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മക്ഡോണലിന് മുൻപും പിൻപും പലരും സംസ്കൃതസാഹിത്യചരിത്രങ്ങൾ രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ 1900-ൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ മക്ഡോണലിൻെറ സംസ്കൃതസാഹിത്യചരിത്രത്തെപ്പോലെ വിശ്വാസയോഗ്യവും പ്രയോജനകരവുമായ ഒരു ഗ്രന്ഥം ഇതേവരെ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. വേദസാഹിത്യത്തിൻേറയും സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൻേറയും ചരിത്രമായ ഈ ഗ്രന്ഥം വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് ഏററവും ഉപകാരപ്രദമാണെന്നുള്ളതിന് പ്രമാണം അനുഭവംതന്നെയാണ്. ഏതത്പര്യന്തം പണ്ഡിതന്മാർ ചെയ്തിട്ടുള്ള ഗവേഷണഫലങ്ങളെ ക്രോഡീകരിച്ച് വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് വേണ്ടി

വിശ്വാസയോഗ്യമായ ഒരു സാഹിത്യചരിത്രം രചിക്കുക എന്നുള്ളതാണ് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യമെന്ന് ഇതിന്റെ മുഖവുരയിൽനിന്നും നമുക്ക് മനസ്സിലാക്കാം. ഈ ഉദ്ദേശ്യം പരിപൂർണ്ണമായി സാധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ള വസ്തുത മക്ഡോണലിന്റെ പുസ്തകം പാരായണംചെയ്യുന്നവർക്കെല്ലാം ബോധ്യവുമാണ്.

വൈദികസാഹിത്യത്തിലാണ് മക്ഡോണൽ അധികം പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികളിൽ നിന്നും അറിയാവുന്നതാണ്. സർവാനുക്രമണി, വൈദികകഥകൾ തുടങ്ങിയ പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ കൂടാതെയും പല വിലയേറിയ സാഹായ്യങ്ങളും വൈദികസാഹിത്യപ്രചാരത്തിനുവേണ്ടി അദ്ദേഹം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. നിരൂപണപരമായ ഒരു മുഖവുരയോടും അനുക്രമണികയോടുംകൂടി 1904-ൽ രണ്ടുഭാഗങ്ങളായി അദ്ദേഹം 'ബൃഹദ്ദേവത' പരസ്യം ചെയ്തു. ഇവയിൽ ഒന്നാം ഭാഗം മൂലഗ്രന്ഥവും രണ്ടാംഭാഗം ഇംഗ്ലീഷ്പരിവർത്തനവുമാകുന്നു. 'വൈദികവ്യാകരണം' എന്നപുസ്തകം 1910-ൽ അച്ചടിച്ച് പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. വേദഭാഷയുടെ വ്യാകരണം പ്രത്യേകമായി ഭാരതീയർപോലും രചിച്ചിട്ടില്ല. ഇതിനെ വ്യാകരണത്തിന്റെ ഒരുഭാഗമായിക്കരുതിപ്പോരുകയാണ് അവരുടെ പതിവ്. എന്നാൽ ആര്യഭാഷാപഠനം (Indo-European Philology) ഒരു ശാസ്ത്രമായിത്തീർന്നപ്പോഴേക്കും വൈദികഭാഷയ്ക്ക് പ്രാധാന്യം ലഭിച്ചു. ഇതോടുകൂടി ഭാഷാശാസ്ത്രതത്പരന്മാരുടെ ഉപയോഗത്തിനായി വേദഭാഷയുടെ വ്യാകരണം ഒന്നുപ്രത്യേകംഎഴുതേണ്ട ആവശ്യം നേരിട്ടു. ഇതിനു വേണ്ടിയാണ് മക്ഡോണൽ

ഈ ഗ്രന്ഥം രചിച്ചതു്. ഇതിന്റെ ഫലം വേദാഭ്യസനം ചെയ്യുന്നവരെക്കാൾ കൂടുതൽ അനുഭവിക്കുന്നതു് ഭാഷാശാസ്ത്രാഭ്യസനം ചെയ്യുന്ന വിദ്യാൎത്ഥികളാണെന്നുള്ളതും തീൎത്തു പറയാവുന്നതാണു്. വലിപ്പം നിമിത്തം ഒരു ആലോചനാഗ്രന്ഥത്തിന്റെ നിലയ്ക്കല്ലാതെ കുട്ടികൾക്കു് നിത്യോപയോഗത്തിനു് ഉതകുന്ന ഒരു പുസ്തകമായി ഇതിനെ ഗണിക്കാവുന്നതല്ല. ഈ കുറവിനെ പരിഹരിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി അദ്ദേഹം "A Vedic Grammar for Students" എന്ന പേരിൽ കുട്ടികൾക്കു് സുഗമമായരീതിയിൽ പ്രസ്തുതപുസ്തകത്തിന്റെ ഒരു സംക്ഷേപം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി. വൈദികവ്യാകരണത്തെ അപേക്ഷിച്ചു് വലിപ്പം കുറയുമെങ്കിലും അതിൽപോലുമില്ലാത്ത പലവിഷയങ്ങളും ഈ ചെറിയ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു് ഇതിന്റെ മുഖവുരയിൽ ഗ്രന്ഥകൎത്താവു് പ്രസ്താവിക്കുന്നു.

സാധാരണജനങ്ങൾക്കുപോലും വേദാവബോധമുണ്ടാക്കണമെന്നുള്ള പരിപാവനമായ ഉദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടിയ ഈ പണ്ഡിതൻ മേൽപ്രസ്താവിച്ച പരിശ്രമങ്ങളെക്കൊണ്ടുമാത്രം തൃപ്തിപ്പെട്ടില്ല. 1917-ൽ വിദ്യാൎത്ഥികൾക്കുവേണ്ടി "A Vedic Reader for Students" എന്ന ഗ്രന്ഥം മക്ഡോണൽ പരസ്യപ്പെടുത്തി. വേദസാഹിത്യവിഷയകമായിട്ടുള്ള ജ്ഞാനലേശമെങ്കിലും വിദ്യാൎത്ഥികളിൽ ഇന്നുകാണുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അതു് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ സാഹായ്യംകൊണ്ടു് ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതാണെന്നുതീൎത്തു പറയാവുന്നതാണു്. ഇന്ത്യയിൽ പല സൎവ്വകലാശാലകളിലും, ബീ. ഏ., എം. ഏ. എന്നീ ബിരുദുകളുടെ ലാഭ

തിനുള്ള പരീക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി ഇതിനെ പാഠ്യപുസ്തകമായി സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതിൽ നിന്നും വിദ്യാൎത്ഥികൾക്ക് ഇതു് എത്രകണ്ടു് പ്രയോജനകരമാണെന്നുള്ള കാൎയ്യം വ്യക്തമാണു്. ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ അഗ്നി, ഇന്ദ്രൻ, സവിതാവു്, വിഷ്ണു, മരുത്, ഉഷസ്സ്, എന്നിങ്ങനെയുള്ള ദേവതാവിഷയകങ്ങളായ സൂക്തഭാഗങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഓരോസൂക്തത്തിന്റെയും പ്രാരംഭത്തിൽ അതിൽ സ്തുതിക്കപ്പെടുന്ന ദേവതയെക്കുറിച്ചു് ഇംഗ്ലീഷിൽ വിജ്ഞാനപ്രദമായ പലവിഷയങ്ങളും എഴുതിച്ചേൎത്തിരിക്കുന്നു. സൂക്തകൾ ഓരോന്നും ഇംഗ്ലീഷ്ഭാഷയിൽ തൎജ്ജിമചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ഈ തൎജ്ജിമയിൽ വേദപദങ്ങളുടെ അൎത്ഥം നവീനമായ ഭാഷാശാസ്ത്രപദ്ധതി അനുസരിച്ചാണു് നിൎണ്ണയിച്ചിട്ടുള്ളതു്. അതിനാൽ സായണഭാഷ്യഗതമായ സൂഗതൎത്ഥത്തെ ധരിച്ചുവെച്ചിരിക്കുന്നഭാരതീയൎക്കു് ചിലതൎജ്ജിമകൾ അത്രരുചിക്കാതെയിരുന്നേക്കാം. ഭാഷ്യകാരൻ "അഹി" എന്ന പദത്തിനു് "മേഘം" എന്നൎത്ഥമാക്കുമ്പോൾ മക്ഡോണൽ അതിനെ "സൎപ്പം" എന്നു് തൎജ്ജിമചെയ്യുന്നു. ഭാഷ്യത്തിൽ "അശ്മ" എന്നപദത്തിനു് "മേഘം" എന്നൎത്ഥമാണു്. എന്നാൽ മാക്ഡോണൽ അതിനെ "പാറ" എന്നുതൎജ്ജിമചെയ്തിരിക്കുന്നു. "വൃഷഭഃ" എന്നുള്ള പദത്തിനു് ഭാഷ്യകാരൻ "വൎഷക" എന്നും മക്ഡോണൽ "കാള" എന്നും അൎത്ഥമാക്കുന്നു. "ശ്രവ" എന്നതിനു് "സൎവ്വത്ര പ്രസിദ്ധം അന്നം" എന്നു് ഭാഷ്യകാരനും "കീൎത്തി" എന്നു് മക്ഡോണലും ഭിന്നമായിഅൎത്ഥം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ അനവധി ഉദാഹരണങ്ങൾ വേണമെങ്കിൽ ഉദ്ധരിക്കുവാൻ സാധിക്കും. ഭാഷ്യാകാര

ന്റേയും പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരുടേയും ഭിന്നാഭിപ്രായങ്ങളിൽ ഏതാണ് ശരിയെന്നുള്ളതു് പെട്ടന്നു് തീൎത്തുപറയാവുന്ന ഒരു കാൎയ്യമല്ല. ഭാഷ്യകാരനായ സായണാചാൎയ്യൻ 14–ാം നൂററാണ്ടിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന മഹാപണ്ഡിതനാണു്. ഗുരുപരമ്പരാസിദ്ധമായ അറിവിനെ ആധരിച്ചും ധിഷണാശക്തിയെ ഉപയോഗിച്ചും അറുനൂറോളം കൊല്ലങ്ങൾക്കു മുമ്പു് രചിച്ചിട്ടുള്ള സായണാചാൎയ്യന്റെ ഭാഷ്യം പിശകെന്നു് വിധിക്കത്തക്ക അവിവേകം അധികംപേൎക്കുമുണ്ടാകുന്നതല്ല. അതുപോലെതന്നെ "റോത്ത്" (Roth) തുടങ്ങിയ ശാസ്ത്രവിദഗ്ദ്ധന്മാരായ പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാർ ഭാഷാശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തങ്ങളെ പ്രമാണീകരിച്ചുകൊണ്ടു് വേദപദങ്ങൾക്കു കല്പിക്കുന്ന നൂതനാൎത്ഥങ്ങളും അസംബദ്ധമെന്നു് പാടെ നിഷേധിക്കാവുന്നതല്ല. ഈ വിഷയം പലപണ്ഡിതന്മാരുടെ മനസ്സിനേയും വിഷമിപ്പിക്കുന്നുണ്ടാവാം. ഇന്നത്തെ നിലയ്ക്കു് വൈദികഭാഷാശാസ്ത്രം അനുമാനഗോചരം മാത്രമാണു്. അനുമാനപ്രമാണസിദ്ധമായ ഈ ശാസ്ത്രത്തെ അസ്പദമാക്കിയുള്ള പാശ്ചാത്യരുടെ വ്യാഖ്യാനമോ, അതോ ഗുരുപരമ്പരാസിദ്ധമായ ഭാഷ്യകാരന്റെ പ്രത്യക്ഷമായ ഭാഷ്യമോ സ്വീകാരയോഗ്യമെന്നു് പണ്ഡിതന്മാർ നിശ്ചയിക്കേണ്ടതാണു്. ഇതെപ്പററി ചിന്തിക്കുമ്പോൾ വേദഭാഷയുടെ "ഹരി ശ്രീ" പഠിക്കുന്നതിന്നു് പോലും പാശ്ചാത്യൎക്കു സഹായമായിതീൎന്നിട്ടുള്ളതു് ഇന്നു് അബദ്ധമെന്നു് അവർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്ന സായണഭാഷ്യമാണെന്നുള്ള കഥ പാശ്ചാത്യർ പ്രത്യേകിച്ചും ഓൎത്തിരിക്കേണ്ടതാണു്. ഈ വിഷയങ്ങൾ എങ്ങിനെ എങ്കിലും ആയിക്കൊള്ളട്ടെ; എന്നാലും മക്ഡോണലിന്റെ "Vedic Reader" വളരെ ഉപകാരപ്രദമായ ഒരു ഗ്രന്ഥമാണെന്നുള്ളതിന്നു് രണ്ടുപക്ഷമില്ല.

ഭാരതീയരുടെ വിജ്ഞാനചരിത്രത്തിൻെറ ഒരു മനോഹര സംക്ഷേപമായ "ഇന്ത്യയുടെ പൂർവകാലം" (India's post) എന്ന പുസ്തകം 1927-ൽ ഓക്സ്ഫോർഡ് സർവകലാശാലയുടെ മേൽനോട്ടത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. ഭാരതീയ സാഹിത്യത്തേയും സംസ്കാരത്തേയും കുറിച്ച് പാശ്ചാത്യരിൽ പലരും പല ഗ്രന്ഥങ്ങൾ രചിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഇത്ര പ്രസാദഗുണം തുളുമ്പുന്ന ഭാഷയിൽ ഹൃദയാവർജകമായ രീതിയിൽ വിഷയങ്ങളെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന കൃതികൾ വളരെ ദുർല്ലഭമെന്നു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിലെ വിവിധശാഖകളെപ്പററി ചർച്ചചെയ്തിട്ടുള്ളതിനും പുറമേ ഭാരതത്തിലെപ്രധാനങ്ങളായ മതങ്ങളെപ്പററി ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഭാരതീയരുടെ ശാസ്ത്രങ്ങളെ (Technical Literature) പ്പററി ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ രചിച്ചിട്ടുള്ള അദ്ധ്യായം ഏററവും ശ്രദ്ധേയമാണ്. ഈ അദ്ധ്യായത്തെ, വ്യാകരണം, നിഘണ്ടു, തത്വജ്ഞാനം, നിയമസംഹിത, അർത്ഥശാസ്ത്രം, കാമശാസ്ത്രം, വൈദ്യം, ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം, ജ്യോതിഷം, ക്ഷേത്രഗണിതം എന്നിങ്ങനെ പത്തായിവിഭജിച്ച് ഓരോ ഭാഗത്തേയുംപററി മെക്ഡോണൽ സംക്ഷിപ്തമായും കാര്യസമ്പൂർണ്ണമായും വിവരിക്കുന്നു. ഈ ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പ്രായേണ എല്ലാത്തിൻേറയും ഉത്പത്തിസ്ഥാനം വേദമാണെന്ന് സകാരണം സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളത്, മുൻപ് പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ള സർ വില്യം ജ്യോൺസിൻെറ അഭിപ്രായത്തെ നമ്മെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നതാണ്. ചുരുക്കിപ്പറയുന്നപക്ഷം ഈ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥം ഒരാവർത്തി വായിച്ചുനോക്കുന്ന ഏതൊരാളിനും ഇന്ത്യാക്കാരുടെ സംസ്കാരത്തെപ്പററി ഒരു ശരിയായ ബോധം ഉളവാകും. ഈ ഉദ്ദേശ്യത്തിന് ഇതുപോലെ ഉതകിയ മറെറാരു ഗ്രന്ഥം ഏതത്കാലപശ്ച

ന്തം ആരും രചിച്ചിട്ടില്ലെന്നുള്ളതും പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

മേൽ വിവരിച്ചിട്ടുള്ളതുകൂടാതെ അനവധി സ്തുത്യർഹമായ സാഹായ്യങ്ങൾ സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിനുവേണ്ടി മക്ഡോണൽ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഈ പണ്ഡിതന്റെ ശ്രമങ്ങളെ ആപാദചൂഡം ഒന്ന് അവലോകനം ചെയ്യുമ്പോൾ വേദശാഖയിലാണ് അദ്ദേഹം തീവ്രമായി പ്രയത്നം ചെയ്തിട്ടുള്ളതെന്ന് ആൎക്കും മനസ്സിലാക്കാം. ഇപ്പോൾ എഡിൻബറൊ സർവ്വകലാശാലയിലെ പ്രൊഫസറും തന്റെ പ്രിയശിഷ്യനുമായ ഏ. ബി. കീത്ത് (Prof: A. B. Keith) എന്ന സുപ്രസിദ്ധ പണ്ഡിതനുമൊരുമിച്ച് വേദത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന എല്ലാപ്പേരുകളുടേയും വിഷയങ്ങളുടേയും ഒരു പട്ടിക തയ്യാറാക്കി അദ്ദേഹം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങനെപറയുവാൻ തുടങ്ങിയാൽ പലതും പറയുവാൻ കാണും. ഇത്രയും പ്രസ്താവിച്ചതിൽ നിന്നും പ്രൊഫസർ മക്ഡോണൽ സംസ്കൃതത്തിനുവേണ്ടി ചെയ്തിട്ടുള്ള സാഹായ്യങ്ങളെപ്പററി ഏതാണ്ട് പൂൎണ്ണമായ ഒരു വിവരം ആൎക്കും ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്. താൻ ഏതൊരു ജനാവലിയുടെ സംസ്കാരത്തേ പ്രകാശനംചെയ്യുന്നതിനു് ജീവിതകാലം വിനിയോഗിച്ചുവോ അവരുടെ മാതൃഭൂമിയായ ഭാരതത്തെ സന്ദൎശിക്കുന്നതിന് മക്ഡോണലിനും, തങ്ങളുടെ പുരാതനമായ സംസ്കാരത്തെ സംബന്ധിച്ച് ശ്ലാഘനീയമായ പ്രയത്നങ്ങൾചെയ്തിട്ടുള്ള ആ മഹാപുരുഷനെ നേരിട്ട് കണ്ടു് കൃതജ്ഞത പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതിന് ഭാരതീയൎക്കും 1907ൽ ഭാഗ്യമുണ്ടായി എന്നുള്ളതും പ്രസ്താവ്യമത്രെ.

ഉപസംഹാരം.

ഭാരതീയസംസ്കാരത്തെപ്പററി പാശ്ചാത്യർ വിശേഷമായി അറിയുവാൻ തുടങ്ങിയിട്ട് ഏതാണ്ട മൂന്നുശതാബ്ദങ്ങഠം കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പതിനേഴാം നൂററാണ്ടിൻെറ ആരംഭത്തോടുകൂടി പാശ്ചാത്യരിൽ ചിലർ ഗുജറാത്തി, ബംഗാളി തുടങ്ങിയ ഭാരതീയഭാഷകഠം കാൎയ്യവശാൽ അഭ്യസിക്കുവാൻ ഇടയായി. അവർ നാട്ടുകാരോട്ട് സംഭാഷണം ചെയ്യുന്നതിനു് ഉപകരിക്കുന്ന തരത്തിൽ മാത്രമുള്ള ഭാഷാജ്ഞാനം സമ്പാദിക്കുന്നതിലല്ലാതെ ഭാരതീയസംസ്കാരത്തെ സംബന്ധിച്ച കാൎയ്യങ്ങഠം മനസ്സിലാക്കുന്നതിൽ അത്രമാത്രം തത്പരന്മാരായിരുന്നില്ല. കാലക്രമത്തിൽ ഇന്ത്യയിലെത്തിച്ചേൎന്ന പാശ്ചാത്യരായ ചില സഞ്ചാരികളും ക്രിസ്തുമതപ്രചാരകന്മാരും സംസ്കൃതസംബന്ധമായിച്ചിലതൊക്കെ ഗ്രഹിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. എന്നാൽ എ. ഡി. പതിനെട്ടാം ശതകത്തിൻെറ മദ്ധ്യകാലം വരെ സംസ്കൃതഭാഷയും ഭാരതീയസംസ്കാരവുമായി പാശ്ചാത്യൎക്ക് സുദൃഢമായ പരിചയം ഉണ്ടായി കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല.

സർവില്യം ജോൺസ് എന്ന മഹാൻെറ ഉത്സാഹത്തിൽ 1784-ൽ "ഏഷ്യാററിക്ക് സൊസൈററി ആഫ് ബംഗാഠം" എന്നപണ്ഡിതസംഘം രൂപവത്കൃതമായതോടുകൂടിയാണ് പാശ്ചാത്യർ സംസ്കൃതഭാഷാഭ്യസനത്തിലും ഗവേഷണത്തിലും പ്രത്യക്ഷമായ ശ്രദ്ധ പതിപ്പിച്ചുതുടങ്ങിയതു്. പത്തുകൊല്ലത്തോളം ഈ സംഘത്തി

ൻെറ അദ്ധ്യക്ഷനായിരുന്ന് ശ്ലാഘനീയമായ രീതിയിൽ ഭാരതീയഭാഷാവിഷയകമായി ജോൺസ് ചെയ്തിട്ടുള്ള പരിശ്രമങ്ങൾ ഇതിന് മുൻപ് വിവരിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ജോൺസിനെപ്പോലെ തന്നെ 'കോൾബ്രൂക്ക്' (Colebrooke) എന്ന പണ്ഡിതനും ഏഷ്യാററിക്ക് സൊസൈററിയിലെ അംഗമായിരുന്ന്, സംസ്കൃതസാഹിത്യ നിരൂപണപരമായി പല ഗ്രന്ഥങ്ങൾ രചിക്കുകയും ഗവേഷണങ്ങൾ നടത്തുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ജോൺസിൻെറ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് ഹിന്ദുക്കളുടെ നിയമസംഹിതയെ സമാലോചനം ചെയ്ത് ദായക്രമം തുടങ്ങിയ വിഷയങ്ങളുടെ സമഗ്രജ്ഞാനം നല്കുന്ന ഒരു ഗ്രന്ഥം കോൾബ്രൂക്ക് രചിച്ചു. അതോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിന് സംസ്കൃതത്തിലും തത്സംബന്ധമായ പര്യവേക്ഷണത്തിലും അത്യന്തം ആസക്തിയുണ്ടായി. അചിരേണ സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിൻെറ നാനാശാഖകളിലുമുള്ള പല ഉത്കൃഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങളേയും കോൾബ്രൂക്ക് പാശ്ചാത്യസമ്പ്രദായത്തിൽ പ്രസാധനം ചെയ്തു. സംസ്കൃതശിലാശാസനങ്ങളെ തർജ്ജിമചെയ്യുക, ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കൈയെഴുത്തുപ്രതികൾ സമ്പാദിക്കുക എന്നിങ്ങനെ ഗവേഷണപരമായ പല വിലയേറിയ പ്രയത്നങ്ങളിലും അദ്ദേഹം വ്യാപൃതനായിരുന്നു. ജോൺസ്, കോൾബ്രൂക്ക് എന്നിവരെ തുടർന്ന് "ഏഷ്യാററിക്ക് സൊസൈററി"യുടെ ആഭിമുഖ്യത്തിൽ പല പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരും വിവിധങ്ങളായ പര്യന്വേഷണങ്ങളും നടത്തിയിട്ടുണ്ട്.

ഏകദേശം ഒന്നര ശതാബ്ദത്തിനു മുൻപ് "ആര്യഭാഷാശാസ്ത്രം" (Indo-European Philology) ഉദയം ചെയ്തതോടുകൂടി പാശ്ചാത്യരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ സംസ്കൃത

ത്തിന് പ്രാധാന്യമേറിത്തുടങ്ങി. ഈ ശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഉപജ്ഞാതാവ് ആൎയ്യഭാഷാവിദഗ്ധനായ 'ബോപ്' (Bopp) എന്ന പണ്ഡിതനാണ്. ബന്ധുവാചികളായ ശബ്ദങ്ങൾ, ധാതുക്കൾ, പ്രത്യയങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെയുള്ളവയിൽ കണ്ടുവരുന്ന സാദൃശ്യങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി സംസ്കൃതം, പേൎഷ്യൻ (Persian), ഗ്രീക്ക് (Greek), ലാററിൻ (Latin) തുടങ്ങിയ ഭാഷകൾ പരസ്പരബന്ധങ്ങളാണെന്ന് ഈ ശാസ്ത്രം സിദ്ധാന്തിക്കുന്നു. അമ്മ, മകൻ എന്നീ അൎത്ഥത്തെക്കുറിക്കുന്ന വാക്കുകൾ നോക്കുക. സംസ്കൃതഭാഷയിൽ "മാതര്" എന്നും ലാററിൻഭാഷയിൽ "മേറററ്" എന്നും ഐറിഷ് ഭാഷയിൽ "മാതിർ" എന്നും ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയിൽ "മദർ" എന്നുമുള്ള രൂപങ്ങൾ നാം കാണുന്നു. സംസ്കൃതത്തിൽ 'സൂനു' എന്നും ലിത്വേനിയനിൽ "സൂനു" എന്നും, ജൎമ്മൻഭാഷയിൽ "സുനു" എന്നും, ഇംഗ്ലീഷിൽ "സൺ" എന്നും, ഉള്ള പദങ്ങളാണ് പുത്രാൎത്ഥത്തെക്കുറിക്കുന്നവ. ഏകാൎത്ഥപ്രതിപാദകങ്ങളായ ഈ ശബ്ദങ്ങൾ രൂപംകൊണ്ടും പരസ്പരസാദൃശ്യമുള്ളവയാണെന്ന് പ്രഥമദൃഷ്ടിയിൽത്തന്നെ സ്പഷ്ടമാണല്ലോ. ഇപ്രകാരം പല തെളിവുകളും ലഭിച്ചതോടുകൂടി മേൽ പ്രസ്താവിച്ച ഭാഷകളുടെ ഏകഗോത്രത്വം സ്ഥാപിതമായിത്തീൎന്നു. ഏഷ്യയുടെ മധ്യപ്രദേശത്ത് നിവസിച്ചിരുന്ന ആൎയ്യന്മാരുടെ ഭാഷയാണ് ഈ ഭാഷകൾക്കെല്ലാം ഉത്പത്തികേന്ദ്രമെന്നുള്ളതും അനുമിതമായി. പണ്ഡിതന്മാർ സംസ്കൃതം, ഗ്രീക്ക്, തുടങ്ങിയ ഭാഷകളിൽ ഇന്നുകാണുന്ന ശബ്ദങ്ങളെ ആസ്പദമാക്കി അവയുടെ മൂലപ്രകൃതി ആൎയ്യഭാഷയിൽ എപ്രകാരമിരുന്നിരുന്നുവെന്ന് അഭ്യൂഹം ചെയ്യുവാനും തുടങ്ങി. ഇങ്ങനെ യുക്തിയുക്തങ്ങളും വിശ്വാസയോഗ്യങ്ങളുമായ അനവധി

ത്തങ്ങൾ അടങ്ങിയ ആര്യഭാഷാശാസ്ത്രം അഭിവൃദ്ധമായതോടുകൂടി സംസ്കൃതം ലോകത്തിന്റെ ശ്രദ്ധയ്ക്കു കൂടുതൽ വിഷയീഭവിച്ചു. അതുകൂടാതെ പാശ്ചാത്യർ ഭാരതീയസാഹിത്യത്തെ പൂർവ്വാധികം സൂക്ഷ്മമായി അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുകയും തത്ഫലമായി നൂതനങ്ങളായ പല ചിന്താസരണികളും ആവിഷ്കൃതങ്ങളാവുകയും ചെയ്തു. അവയിൽ അതിപ്രധാനമായുള്ളത് പാശ്ചാത്യരുടേയും പൗരസ്ത്യരുടേയും, മതങ്ങളെപ്പററിയും കെട്ടുകഥകളെപ്പററിയുമുള്ള താരതമ്യപഠനമാണ്. വ്യുതദേവീവിഷയകമായ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തോടുകൂടി സംസ്കൃതത്തിന് പ്രചാരവും വദ്ധിച്ചു. ഈ രീതിയിൽ നമ്മുടെ ഭാഷയ്ക്കും, സാഹിത്യത്തിനും സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള പ്രസിദ്ധിക്ക് കാരണഭൂതന്മാർ പാശ്ചാത്യരാണെന്ന് കൃതജ്ഞതാസമേതം നാം ഓർത്തിരിക്കേണ്ടതാണ്.

ഇന്ന് മൈസൂർ, കാശ്മീരം, ബറോഡാ, തിരുവിതാംകൂർ തുടങ്ങിയ നാട്ടുരാജ്യങ്ങളിലും ഉന്നതങ്ങളായ വിദ്യാപീഠങ്ങളിലും എന്നു വേണ്ട ഭാരതത്തിന്റെ പല ഭാഗത്തും നടത്തിവരുന്ന സംസ്കൃതസാഹിത്യഗവേഷണത്തിന്റെ മാർഗ്ഗദർശകന്മാർ പാശ്ചാത്യരാണെന്നുള്ളത് തർക്കമററ സംഗതിയാണ്. പ്രാചീനകാലങ്ങളിൽ "നളന്ദ" മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിൽ വിശിഷ്ടങ്ങളായ പല ഗ്രന്ഥാലയങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും അധുനാതന രീതിയിലുള്ള ഗവേഷണങ്ങൾ നടത്തിയിരുന്നതായി അറിവില്ല. സംസ്കൃതത്തിന് ഭാരതത്തിൽ പ്രചുരപ്രചാരമുണ്ടായിരുന്ന കാലത്ത് ഭാരതീയർ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ ശേഖരിച്ചുവന്നിരുന്നുവെങ്കിലും കാലാന്തരത്തിൽ ഈ ഒരു പതിവ് തീരെ ലുപ്തമായിപ്പോയിയെന്നു പറയേണ്ടിയിരി

കുന്നു. ഗ്രന്ഥങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കേണ്ട ആവശ്യകത ശരിയായി ഗ്രഹിച്ചിരുന്ന ബൂളർ തുടങ്ങിയ പാശ്ചാത്യർ ഈ വിഷയത്തിൽ പരിശ്രമിക്കുകയും അതു് ഇന്ത്യാക്കാർക്കു് അനന്തരകാലത്തിൽ മാർഗ്ഗദർശകമായിത്തീരുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതു് നിർവിവാദമാണു്. ഇപ്രകാരം ഗ്രന്ഥാലയങ്ങളും, ഗവേഷണശാലകളും സ്ഥാപിച്ചതോടുകൂടി സംസ്കൃതത്തിനുണ്ടായ ഉണർവു് എത്രയെന്നു് പറഞ്ഞറിയിക്കാവുന്നതല്ല.

അഭിനവമായി തുറക്കപ്പെട്ട ഗവേഷണപഥത്തിൽക്കൂടി പ്രയാണം ചെയ്ത പണ്ഡിതന്മാരുടെ നിരന്തരപരിശ്രമം നിമിത്തം സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിനു് കാലികങ്ങളായ പരിധികൾ കല്പിതങ്ങളായിത്തീർന്നു. അനാദിയെന്നും അപൗരുഷേയമെന്നും പറഞ്ഞുവന്നിരുന്ന വേദങ്ങൾ സാദിയും പൗരുഷേയവുമാണെന്നു ഭാരതീയരും വിശ്വസിച്ചു തുടങ്ങി. ആഭ്യന്തരമായ തെളിവുകളെ ആധാരമാക്കി ഋഗ്വേദത്തിന്റെ കാലം B. C. 2000-ത്തോടടുത്തായിരിക്കണമെന്നു് പാശ്ചാത്യരും, അതല്ല കുറെക്കൂടി പ്രാചീനമാണെന്നു് ഭാരതീയരും വാദമാരംഭിച്ചു. ഇങ്ങനെ സംസ്കൃതകൃതികളുടെ കാലത്തെപ്പററി ഗവേഷണപടുക്കളുടെ ഇടയിൽ പല പല അഭിപ്രായവ്യത്യാസങ്ങളും ഉദയംചെയ്തു. ചരിത്രരേഖകളേയും, ശിലാശാസനങ്ങളേയും, ഗ്രന്ഥങ്ങളിലുള്ള ആഭ്യന്തര ലക്ഷ്യങ്ങളേയും ആസ്പദമാക്കി പല പണ്ഡിതന്മാർ ഗവേഷണം ചെയ്തതിന്റെ ഫലമായി ഏതാണ്ടു് വിശ്വാസയോഗ്യമായ രീതിയിൽ സംസ്കൃതസാഹിത്യചരിത്രം രൂപവത്കൃതമായി. പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരിൽ പലരും കാലക്രമേണ സാഹിത്യചരിത്രരചനയാരംഭിച്ചു. ഗുരുതമങ്ങളായ പല

ന്യൂനതകളും ഇന്നും സംസ്കൃതസാഹിത്യചരിത്രത്തിൽ കാണുവാൻ കഴിയുമെങ്കിലും ഈ കൃതികൾ എല്ലാം തന്നെ സംസ്കൃത പ്രണയികൾക്ക് അത്യന്തം ഉപയോഗപ്രദങ്ങളാണ്. മാക്സ്മുള്ളർ, വെബ്ബർ, വിൻെറർനിററ്സ്, മക്ഡോണൽ, കീത്ത് തുടങ്ങിയ പണ്ഡിതന്മാരുടെ സാഹിത്യചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ പ്രത്യേകം പ്രസ്താവ്യതയെ അർഹിക്കുന്നവയാണ്. ഒരു സാഹിത്യവുമായി പരിചയിക്കുന്നതിന് അതിൻെറ ചരിത്രം എത്രത്തോളം സഹായകമായിരിക്കുമെന്ന് യഥാവിധി മനസ്സിലാക്കുന്നവർ, പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാർ സംസ്കൃതപ്രണയികൾക്ക് ചെയ്തുകൊടുത്തിട്ടുള്ള ഉപകാരത്തെ ഒരു കാലത്തും വിസ്മരിക്കുന്നതല്ല.

പത്തൊൻപതാം നൂററാണ്ടിൻെറ മധ്യകാലത്തോടുകൂടിയാണ് പാശ്ചാത്യർ വൈദികസാഹിത്യത്തിൽ ഗണനീയമായ പരിശ്രമമാരംഭിച്ചതു്. പാശ്ചാത്യരുടെ ഇടയ്ക്കു് വേദവിഷയകമായ ജ്ഞാനമുളവാകുന്നതിന് അടിസ്ഥാനമിട്ടതു് ഫ്രെഞ്ച്കാരനായ "യൂജീൻ ബർണോ" (Eugene Burnouf) എന്ന പണ്ഡിതനാണ്. വേദങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച് അദ്ദേഹം പല പ്രസംഗങ്ങൾ ചെയ്യുകയും കാലാന്തരത്തിൽ പണ്ഡിതാഗ്രേസരന്മാരായിത്തീർന്ന യുവാക്കന്മാർക്ക് വൈദികസാഹിത്യസംബന്ധങ്ങളായ അനവധി വിഷയങ്ങളെപ്പററി ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ശിഷ്യന്മാരിൽ "റൊഡോൾഫ് റോത്ത്" (Rudolf Roth) "മാക്സ് മുള്ളർ" (Max Muller) എന്നിവർ വേദങ്ങളെപ്പററി നടത്തിയിട്ടുള്ള ഗവേഷണങ്ങൾ ഏററവും പ്രശംസനീയങ്ങളത്രെ. വൈദികഭാഷാശാസ്ത്രത്തിൻെറ ജനയിതാവായ

റോത്തിനെപ്പററി പ്രാസങ്ഗികമായി ഇതിനു മുൻപു് പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. റോത്തിൻെറ സിദ്ധാന്തങ്ങളുടെ പ്രാമാണികത്വം ഇന്നും വാദവിഷയമായിത്തന്നെയാണിരിക്കുന്നതെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിൻെറ അഭ്യൂഹങ്ങൾ നൂതനമായ ഒരു ചിന്താസരണിയെ ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതു് നിർവിവാദമാകുന്നു. വൈദികസാഹിത്യവിപഠിതാക്കളായിട്ടുള്ളവരെല്ലാംപേരും ഈ മഹാൻെറ ശാസ്ത്രതത്വങ്ങളെ പ്രത്യേകം അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാണ്.

പാശ്ചാത്യഭാഷകളിൽ വിശിഷ്യ വിശ്വവ്യാപിയായ ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയിൽ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങൾ വിവർത്തിതങ്ങളാകുകയും അവയെപ്പററി നിരൂപണങ്ങൾ പുറപ്പെടുകയും ചെയ്തതുകൊണ്ടു് സംസ്കൃതത്തിനു് ലോകഭാഷകളുടെക്കൂട്ടത്തിൽ ഒരു ഗണനീയമായ സ്ഥാനം ലഭിക്കുവാനിടയായി. ഭാഷാന്തരീകൃതങ്ങളായ ഭാരതീയമതഗ്രന്ഥങ്ങൾ നാനാരാജ്യങ്ങളിലുമുള്ള ജനസാമാന്യത്തിനു് ഹൈന്ദവാദർശങ്ങളെപ്പററി സ്ഥൂലമായ ജ്ഞാനമുളവാക്കുവാൻ തുലോം ഉപകാരങ്ങളായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടു്. ലോകസംസ്കാരത്തിൻെറ പൂർവ്വചരിത്രത്തേയും ക്രമപ്രവൃത്തമായ ഉത്കർഷത്തേയും ആരാഞ്ഞറിയുന്നതിനു് ബദ്ധശ്രദ്ധരായ പാശ്ചാത്യർ നിഷ്പക്ഷപാതമായ വിശാലവീക്ഷണത്തോടും ശാസ്ത്രീയ ബുദ്ധിയോടുംകൂടി ഭാരതീയസാഹിത്യത്തെ അഭ്യസിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയതു് ഇന്ത്യയ്ക്കു മാത്രമല്ല ലോകത്തിനു പൊതുവേതന്നെ എത്ര വിലയേറിയ അനുഗ്രഹമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടെന്നു് മേൽ ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രസ്താവനകളിൽ നിന്നും വ്യക്തമാകുന്നുണ്ടല്ലോ. സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തെപ്പററി പ്രായോഗികവും സൂക്ഷ്മവും

ആയ ജ്ഞാനം സമ്പാദിക്കണമെന്നു് ആഗ്രഹിക്കുന്നവർ തത്വാവലോകദർശനതത്പരന്മാരായി പ്രയത്നിച്ചിട്ടുള്ള പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരുടെ അഭിപ്രായഗതികളെക്കൂടി മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കേണ്ടതു് അവശ്യാവശ്യമാണെന്നുള്ള വസ്തുത വീണ്ടും വീണ്ടും അനുസ്മരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ ഇവിടെ പരിസമാപിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ശുഭം.

Printed at the A. R. V. Press, Fort, Trivandrum.

[illegible]